

Kl. 12.00–15.53
18.00–18.50

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 10 mars justerades.

§ 2 Anmälan om efterträdare

Förste vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält Amanda Palmstierna som suppleant i socialutskottet.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i socialutskottet
Amanda Palmstierna (MP)

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2025/26:3966, 3974 och 3981 till civilutskottet
2025/26:3980 till finansutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Konstitutionsutskottets betänkanden
2025/26:KU29 Offentlig förvaltning
2025/26:KU30 Författningsfrågor
2025/26:KU31 Riksrevisionens rapport om statens främjande av de nationella minoritetsspråken

Kulturutskottets utlåtande
2025/26:KrU10 Kommissionens meddelande om en kulturkompass för Europa

Socialutskottets utlåtande
2025/26:SoU37 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om hantering av genetiskt modifierade mikroorganismer och bearbetning av organ

Civilutskottets betänkanden
2025/26:CU17 Konsumenträtt m.m.
2025/26:CU18 Bostadspolitik

Näringsutskottets betänkanden
2025/26:NU15 Regelförenkling för företag
2025/26:NU17 Elmarknadsfrågor

Gymnasieskolan

§ 5 Gymnasieskolan

Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU10
Gymnasieskolan
föredrogs.

Anf. 1 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Vi ska nu debattera den svenska gymnasieskolan.

Vi känner alla till att det finns stora problem med gymnasieskolan, precis som med andra delar av skolan. I dag klarar var fjärde högstadieläro elev inte grundläggande läsning eller matematik. Samtidigt lärmar universitetslärare om att nya studenter har svårt att ta till sig kurslitteraturen.

Vi har alltså ett problem i Sverige med att elever inte kan läsa, skriva och räkna ordentligt. Det går genom hela skolsystemet. Vi har såklart en ambition om att Sverige ska vara en innovativ kunskapsnation. Vi ska vara ett land där människor kan göra en klassresa genom skolan, ett land där vi i dag hittar framtidens lösningar på morgondagens problem. För att kunna göra det krävs det att gymnasieskolan utför sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt och mer därtill.

Herr talman! Problemen i svensk skola har djupa rötter. Reformerna under 1990-talet slog sönder ett förhållandevis välfungerande system. Socialdemokraternas kommunalisering splittrade skolan, urholkade läraryrkets status och ledde till att kommunerna började spara på utbildningen. I stället för att ha tydliga nationella mål infördes otydliga mål, och skolan avreglerades.

Sedan kom friskolereformen. Fri etablering och skolval skulle skapa konkurrens och mångfald. Jag tycker om konkurrens och mångfald, men eftersom skolan redan var decentraliserad fick friskolorna växa fram utan tillräckliga statliga regler. Även synen på kunskap förändrades. Fakta och tydliga krav fick ge vika för en postmodern syn på lärandet. Lärarrollen, där läraren förklarar och instruerar, försvagades.

I dag ser vi resultatet: en skola där elever får för lite struktur, för låga förväntningar och för få verktyg att lyckas, en skola där vi inte skapar framtidens Nobelpristagare och där vi inte ger elever oavsett bakgrund en möjlighet till klassresa. Det är en skola som inte uppfyller de förväntningar som vi har rätt att ha på svensk skola.

Herr talman! Utmaningarna är många. Digitaliseringen har också förändrat klassrummen i grunden. Men skärmar kan inte ersätta en duktig lärare. Sverige har också tagit emot många elever med andra modersmål än svenska, vilket även det har varit en utmaning som skolan inte har kunnat hantera. Allt detta sammantaget har lett till att svensk skola inte är tillräckligt bra.

Regeringen går fram med så enormt många reformer på skolområdet därför att var fjärde elev inte kan läsa och räkna ordentligt, för att de svaga eleverna blir fler och de starka eleverna färre, för att användningen av hot och våld mot lärare har fördubblats under en tioårstid, för att mobbning i svensk skola är mer förekommande än i jämförbara länder, för att varannan lärare har övervägt att lämna yrket på grund av stress och för att elever uppger att de distraheras mer av skärmar än elever i jämförbara länder.

Detta, herr talman, tror jag att vi känner igen. Alla vi som har en ung människa i vår närhet och alla vi som själva någon gång har fastnat i skrollande på telefonen kan förstå att skärmar inte fungerar särskilt bra om man ska lyssna på en lärare och ta in ny kunskap. Vi begriper det. Det är inte kärnfysik som man behöver ha gått i en Nobelpristagarskola för att ta till sig. Skärmar hör inte hemma i skolan!

Herr talman! Det skiljer över 70 000 kronor per elev och år mellan den kommun som satsar mest och den som satsar minst. Skillnaderna över landet är enorma. Kommunaliseringen har slagit sönder skolan över hela landet, men framför allt har den slagit hårt mot de elever som går i kommuner där man inte lägger tillräckligt mycket på skolan. Friskolorna har färre behöriga lärare och större klasser. Elever från friskolor presterar sämre än de från kommunala skolor i den högre utbildningen.

Det finns alltså mycket man kan säga om svensk skola, och det är därför som vi både från regeringens och Liberalernas håll går fram med så många reformer. Det handlar om maxtak för klasstorlekarna, hjälpklasser och förstatligande av huvudmannaskapet i skolan. Vi vill fasa ut vinstintresset ur den svenska skolan för att pengarna ska gå till eleverna. Vi vill ta bort undantagen från legitimationskravet och ha en skyddad yrkestitel. Vi vill även se till att straffa skolor som har satt i system att anställa obehöriga lärare.

Vi behöver gå tillbaka till en regelstyrd skola, en förstatligad skola, en kunskapsskola som just skapar möjlighet till klassresor och social rörlighet. Elever som behöver extra stöd ska kunna få det, och elever som presterar lite bättre ska kunna bli framtidens Nobelpristagare.

Herr talman! Därför reglerar vi rätten till läromedel och ser till att det ska finnas bemannade skolbibliotek i hela landet. Vi går fram med ett nytt betygssystem. Vi reglerar lärares undervisningsuppdrag. Vi går fram med skärpta krav för friskolesektorn, och vi vill införa ett vinstförbud. Vi ser till att offentlighetsprincipen också ska gälla för friskolor. Vi har tillsatt utredningar för att reglera barngruppernas storlek och personaltätheten, och vi har också gått fram med att vi vill reglera klasstorlekarna.

Herr talman! Vi har aviserat att regeringen planerar att förbjuda utländskt ägande i svensk skola, något som vi tycker är otroligt viktigt. Jag vill återigen understryka att skolan ska vara mer likvärdig över hela landet. Det ska inte handla om varifrån man kommer utan om vart man är på väg. Det kan låta som en klyscha, men hela skälet, herr talman, till att vi har en

offentligt finansierad skola i det här landet är att människor oavsett bakgrund ska kunna nå sina drömmars mål.

Det är därför vi har en offentligt finansierad skola i det här landet. Man ska kunna komma från ingenting och bli vad som helst. Man ska kunna komma från vilken bakgrund som helst, ta sig igenom svensk skola, utmanas på de sätt som krävs, få de krav ställda som behövs för att man ska kunna komma ut på andra sidan och nå sin fulla potential och sina drömmars mål.

Därför behöver vi stärka svensk skola, och därför behöver regeringen få fortsätta att reformera även svensk gymnasieskola.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 2 ROBERT OLESEN (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Socialdemokraternas reservation 1 i detta betänkande, som handlar om gymnasieskolan.

Gymnasieskolan är inte vilken marknad som helst. Den är inte till för riskkapital och kortsiktiga affärsmodeller eller för att skapa nya vinstmarginaler i stora skolkoncerner. Gymnasieskolan är en samhällsbärande institution som ska ge unga människor kunskap, framtidstro och en trygg väg in i vuxenlivet. Den ska bidra till kompetensförsörjningen i hela landet, och den ska förvalta våra gemensamma skattemedel med största ansvar.

Just därför är det så allvarligt när politiken inte förmår styra skolan efter samhällets behov.

I dag ser vi tydligt att matchningen mellan gymnasieskolans utbildningsbehov och arbetsmarknadens kompetensbehov inte fungerar tillräckligt väl. Vi vet att arbetsgivare inom industri, vård, teknik och andra viktiga sektorer efterfrågar utbildad arbetskraft. Vi vet samtidigt att systemet inte alltid styr resurserna dit där behoven är som störst. Och vi vet att regeringen, trots att problemen är väl kända, väljer att i huvudsak säga "vänta".

I betänkandet hänvisar majoriteten i utskottet till redan införda regler och till en pågående utredning som ska redovisas först i december 2027. Därmed avslår man våra krav på ökad statlig styrning av gymnasieskolans dimensionering, som vi debatterar här.

Herr talman! Detta är inte tillräckligt, och det är inte heller ansvarsfullt – för sanningen är att många av problemen i gymnasieskolan inte bara handlar om bristande uppföljning. De handlar också om ett större systemfel. När marknadslogik tillåts styra skolan uppstår marknadsmisslyckanden. Det som är lönsamt för en skolkoncern är inte alltid det som är bäst för eleven, arbetsmarknaden eller samhället. Det är ett grundläggande problem.

På en vanlig marknad kan man kanske acceptera att företag etablerar sig där vinsten är som störst, men skolan är ingen vanlig marknad. Om utbildningar startas, byggs ut eller marknadsförs för att de är billiga att driva eller ger god avkastning snarare än för att fylla samhällets kompetensbehov får vi en snedvridning. Vi riskerar att få en överetablering på vissa håll, underförsörjning på andra håll och ett utbildningsutbud som i för liten utsträckning planeras utifrån Sveriges långsiktiga behov. Det är ett marknadsmisslyckande.

Socialdemokraterna vill se starkare statlig styrning. Arbetet med att förbättra matchningen mellan gymnasial utbildning och arbetsmarknad måste fortsätta. Vi menar att det behövs tydligare ramar för både offentliga och fristående huvudmän så att utbildningsutbudet bättre motsvarar arbetsmarknadens behov. Om staten inte styr blir det marknaden som gör det. Men marknaden har visat att den inte klarar detta uppdrag.

Herr talman! Det här är också en fråga om respekt för skattebetalarna. Varje skattekrona som går till skolan ska gå till elevernas undervisning, fler lärare, bättre stöd, elevhälsan, ordning och reda och en skola som håller ihop Sverige. Skattepengar ska inte försvinna ut som vinster till stora skolkoncerner samtidigt som kommuner tvingas bära det långsiktiga ansvaret för hela utbildningssystemet.

Herr talman! När skolkoncerner kan göra vinster genom att välja lätta etableringar, billiga upplägg eller program som kostar mindre att driva samtidigt som kommunerna måste ta ansvar för helheten blir systemet skevt. Då socialiseras ansvaret medan vinsterna privatiseras. Det är inte effektivt. Det är inte rättvist. Det är inte ett klokt sätt att använda skattemedel på.

Det är i grunden ett slöseri med våra gemensamma resurser när systemet tillåter att pengar som borde gå till utbildning i stället blir utdelning, expansion eller koncernvinster. Samtidigt står arbetsgivare utan rätt kompetens. Elever riskerar sämre vägledning, och kommuner får svårt att planera långsiktigt. Det är dålig politik och dålig hushållning.

Herr talman! För oss socialdemokrater är det självklart att skolan ska styras av samhällsintressen och inte av marknadsintressen. Vi vill inte ha ett system där gymnasieutbildningens inriktning formas av vilka program som är lönsamma att driva för stora aktörer.

Vi vill ha ett system där utbildningsutbudet planeras utifrån vad Sverige behöver. Det behövs fler undersköterskor, fler industrikompetenser, fler tekniker, fler yrkesutbildade och fler unga som får en stabil väg in i vuxenlivet. Det handlar om att återta den demokratiska kontrollen i skolan. Det handlar också om jämlikhet, för i ett marknadsstyrt system blir det ofta den elev som har starkast stöd hemifrån som lättast hittar rätt. Men skolan ska inte förstärka skillnader; skolan ska utjämna dem. Därför behövs ett starkare offentligt ansvar, tydligare planering och en politik som sätter samhällsnytta före marknadsandelar.

Herr talman! En annan stor fråga i betänkandet gäller arbetslivskunskap. Vi socialdemokrater menar att svenska gymnasieelever behöver få bättre förståelse för sina rättigheter och skyldigheter i arbetslivet samt kunskaper om arbetsmiljölagstiftningen. Därför anser vi att arbetslivskunskap bör integreras i samtliga gymnasieprogram. Vi framhåller också att det är särskilt viktigt att yrkesprogrammen innehåller branschpassad arbetslivskunskap med fokus på arbetsmiljö.

Arbetslivskunskap är alltid viktigt, men särskilt i en tid då arbetslivet förändras snabbt och unga människor ofta möter en arbetsmarknad präglad av osäkra villkor, tillfälliga anställningar och ibland bristande kunskap om rättigheter. Att förstå arbetsmiljö, säkerhet, ergonomi, arbetsrätt och ansvar på arbetsplatsen är inte något extra. Det är grundläggande kunskap. Det är kunskap som skyddar unga människor från att fara illa. Det är kunskap som stärker dem i mötet med arbetsgivare och som bidrar till ett seriösare arbetsliv.

Det finns en tydlig skillnad mellan ett socialdemokratiskt perspektiv och ett marknadsliberalt perspektiv. Vi menar att skolan inte bara ska leverera individer till en marknad. Skolan ska rusta medborgare att stå starka i arbetslivet och i samhället. Unga människor ska inte lämnas ensamma att orientera sig i ett ibland hårt arbetsliv utan kunskap om sina rättigheter. De ska få med sig verktygen redan i skolan.

Herr talman! Det som förenar våra reservationer i detta betänkande är en enkel men viktig princip: Skolan ska styras för samhällets bästa, inte för marknadens bästa. Därför vill vi ha starkare statlig styrning av dimensioneringen. Därför vill vi motverka att marknadsskolans logik försvårar kompetensförsörjningen. Därför kritiserar vi att vinster tas ut ur ett system som finansieras med skattemedel. Därför säger vi nej till slöseri med resurser som borde gå till undervisning. Och därför vill vi ge alla gymnasieelever bättre arbetslivskunskap och en tryggare start i vuxenlivet.

Regeringens linje är att vänta, utreda och hoppas att marknaden tillsammans med befintliga regler ska lösa problemen. Vår linje är en annan. Vi vill styra, ta ansvar, använda skattemedel klokt och sätta elevers framtid före skolkoncernernas vinster. Vi vill bygga en gymnasieskola som stärker både individen och Sverige. Med detta, herr talman, yrkar jag åter bifall till Socialdemokraternas reservation 1.

(Applåder)

Anf. 3 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Robert Olesen tog upp flera saker som jag i och för sig kan instämma i. Det är viktigt med samstämmighet mellan vilken arbetskraft arbetsmarknaden vill ha och vad vi utbildar elever till. Det är väldigt viktigt.

Jag tolkar Robert Olesens anförande som att han är bekymrad över att det finns en diskrepans mellan arbetsmarknadens behov och den utbildning som eleverna väljer. Hur vill Socialdemokraterna styra så att eleverna väljer rätt utbildning, om man nu vill styra detta? Är det viktigt att styra det?

Jag hör att Robert Olesen säger att det är viktigt att få ökad statlig styrning. Vi är positiva till ökad statlig styrning av regelverken. Men om detta är viktigt, varför blev det inte tyngre i den dimensioneringsproposition som Socialdemokraterna lade fram 2022? Varför var det inte tydligt att man skulle ha en mycket tydlig statlig styrning av dimensioneringen? Varför valde man att framför allt lägga det ansvaret på kommunerna? I det sammanhanget är också frågan hur Socialdemokraterna ställer sig till kommunaliseringen av skolan, som man själv genomförde 1989. Avslutningsvis vill jag även fråga varför Socialdemokraterna lät friskolorna stå utanför dimensioneringsprocessen.

Anf. 4 ROBERT OLESEN (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, ledamoten Reslow!

När det gäller den statliga styrningen är det klart att det behövs större inflytande, även från arbetsmarknadens parter, när det gäller näringslivets behov. Vi ser i dag att det underlag man plockar fram för att dimensionera gymnasieskolan inte är tillräckligt. Det är en av delarna i vår reservation. Vi behöver se till att få större inflytande och att det dimensioneras utifrån faktiskt behov.

Jag tycker att det är bra att det i betänkandet står att även friskolorna ska vara helt med i detta. De finns med till viss del i och med att nystartade program fanns med i den förra dimensioneringen, men det har inte funkat fullt ut.

Det talades om kommunernas inflytande, men även regionernas inflytande över dimensioneringen är väldigt viktigt. Vi kan göra betydligt mer genom att ta större hänsyn till det lokala och regionala näringslivet och de behov som finns där.

Anf. 5 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag får tacka Robert Olesen för svaret.

När det gäller själva sakfrågan om behovet, det vill säga att ta bort diskrepansen mellan samhällets behov av arbetskraft och utbildningen, finns ingen skillnad mellan våra partier. Det är viktigt att vi utbildar för arbetsmarknadens behov och att vi fyller de luckor som finns.

Men frågan är: Krävs det inte fler åtgärder än att bara säga att det behövs lite mer styrning? Måste vi inte också se till att det inte finns några alternativ så att vi styr in elever på vissa val? Vi vet ju exempelvis att det behöver komma in fler elever på yrkesprogrammen. Hur ska vi få detta till stånd?

Vi kan prata om behovet hur mycket vi vill, men så länge det finns alternativ att välja annat än yrkesprogram kommer vi att se att färre elever väljer yrkesprogram trots att detta är en mycket snabbare väg in i arbetslivet. Hur tänker Socialdemokraterna där?

Låt mig återgå till min fråga. Robert Olesen säger att det är bra att det nu står i betänkandet att friskolorna ska vara med fullt ut i dimensioneringsprocessen. Men varför sa inte Socialdemokraterna att det skulle vara så redan från början? Det var ändå Socialdemokraterna som sjösatte dimensioneringen av gymnasieskolan. Man ville dock inte ha med friskolorna på lika villkor.

Vi reserverade oss och sa att man skulle låta friskolorna vara med i processen på lika villkor redan från start. Men hos Socialdemokraterna fanns inget gehör för den linjen. Man gjorde inte så. Vad var det som gjorde att Socialdemokraterna inte ville ha med friskolorna i dimensioneringsprocessen från början när man lade fram propositionen 2022? Och varför har man nu ändrat sig?

Anf. 6 ROBERT OLESEN (S) replik:

Herr talman! Det känns väldigt bra att vi är överens om att se till att dimensioneringen får ett inflytande över alla, oavsett huvudman, så att även friskolorna kommer med i detta. Ni har nu chansen, Patrick Reslow, att gå med på det. Det är precis det vi har med i vårt förslag; vi vill få med även det här i dimensioneringen.

Vi vill inte göra som ni gör, nämligen tillsätta en utredning som ska skjuta det här på framtiden. I så fall blir det ju under ytterligare ett par års tid fler gymnasieelever som inte väljer rätt.

(Applåder)

Anf. 7 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Även jag reagerade på Robert Olesens inlägg om dimensioneringen i gymnasieskolan. Det är otroligt glädjande att vi åtminstone

verkar vara överens om att vi behöver få till en utbildning som är anpassad efter arbetsmarknadens behov. Vi vill utbilda unga för de yrkeskategorier som arbetsmarknaden behöver. Det är eftertraktat i branscher och i näringslivet, och det behöver komma på plats.

Jag blev dock lite fundersam. Det var mycket riktigt Robert Olesens egen socialdemokratiska regering som lade fram en proposition här i kam-maren för precis fyra år sedan, våren 2022. I den valde man uttryckligen att exkludera friskolorna från dimensioneringen. Man valde att nästan en tredjedel av alla gymnasieelever inte skulle inkluderas i dimensioneringen.

Min fråga till Robert Olesen är helt enkelt: Varför valde den socialde-mokratiska regeringen att exkludera friskolorna från dimensioneringsre-formen?

Anf. 8 ROBERT OLESEN (S) replik:

Herr talman! Som jag var inne på tidigare gjorde man ju inte så, utan man tog med att nya program som startas av friskolor skulle inkluderas i dimensioneringsuppdraget. Det hade självklart varit bra om man hade kun-nat gå hela vägen redan då. Nu har vi dock genom det här betänkandet chansen att göra det, men då väljer ni att inte göra det.

Ni väljer i stället att lägga fram en ny utredning så att det dröjer ett par år till. Det är synd, eftersom man då missar ett par årskullar gymnasieele-ver som hade kunnat dimensioneras in på de yrkesprogram som näringsli-vet behöver folk från.

Anf. 9 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Den här diskussionen kan framstå som lite märklig för åhörarna. Det är inte så som Robert Olesen säger, det vill säga att vi genom ett beslut i dag skulle kunna ändra på det misstag som Socialdemokraterna gjorde 2022. I dag diskuteras ett motionsbetänkande, som helt enkelt ut-görs av förslag.

Alla beslut i Sverige behöver beredas, och därför har vi nu ett arbete att på område efter område inom skolpolitiken städa upp efter den social-demokratiska regeringen. Även här har vi identifierat brister i den tidigare S-ledda regeringens reformer.

I det här fallet har vi nu fått tillsätta en ny utredning som ser över flera av bristerna när det gäller gymnasieskolans utformning, däribland dimen-sioneringen som vi redan då, 2022, hade ett antal farhågor för. De har i efterhand tyvärr visat sig besannas. Men nu åtgärdar vi det. Nu inkluderar vi alla skolor på lika villkor i dimensioneringen för att den också ska kunna bli slagkraftig.

Det gläder mig om Socialdemokraterna nu har ändrat uppfattning och kan ansluta till regeringens linje att inkludera alla skolor på lika villkor i dimensioneringen av gymnasieutbildning framöver.

Anf. 10 ROBERT OLESEN (S) replik:

Herr talman! Precis som jag sa tidigare vill vi ha in alla skolor i di-mensioneringen. Vi ser att det finns ett större behov och att arbetsmark-nadens parter får vara delaktiga i att ta fram vilka program som behövs för näringslivet. Vi förstärker hela dimensioneringsprocessen och gör den ännu mer styrande, även på regionalt plan. Därigenom får vi ett annat un-derlag som gör att fler utbildas inom de yrken vi behöver i Sverige.

Det är väldigt positivt att vi kan gå fram med det. Jag hade gärna sett att vi hade kunnat få det här till stånd redan nu. Men det är säkerligen något vi får komma tillbaka till efter valet. Vi får se till att sätta dessa förslag i sjön då.
(Applåder)

Prot. 2025/26:101
31 mars

Gymnasieskolan

Anf. 11 PATRICK RESLOW (SD):

Herr talman! Det är trevligt att vi får diskutera lite skolfrågor också den här dagen när tankarna ända sedan i morse har kretsat kring kvällens viktiga fotbollsmatch.

Jag vill till att börja med yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Det vi diskuterar i dag handlar om gymnasieskolan, och det är motioner från den allmänna motionstiden som ingår i betänkandet.

När vi har pratat om gymnasieskolan i tidigare debatter har jag sagt att gymnasieskolan har två viktiga uppgifter.

Dels handlar det om att ta hand om de elever som lämnar grundskolan och har en viss förkunskapsnivå med sig därifrån. Den här kunskapsnivån är kanske inte alltid den som gymnasiet förväntar sig att eleverna ska ha. Det vilar ett stort ansvar på gymnasieskolan att inte sänka ribban utan att hålla ribban högt och ha fortsatt höga förväntningar men också höga krav på eleverna.

Dels handlar uppdraget om att förbereda eleverna för vad som kommer därefter, det vill säga för fortsatta studier eller för arbetslivet. Man måste se till att de förkunskaper man har inför den resan är tillräckligt vassa för att man ska kunna klara av universitetsstudier eller att vara lyckad i arbetslivet.

Ibland tenderar debatten i gymnasiefrågor dock att mest fokusera på de elever som inte når behörighet till gymnasiet. Jag tycker att det är olyckligt. I stället borde fokus ligga på hur vi stärker kvaliteten, hur vi får mer spets i gymnasieutbildningarna och hur vi ska göra för att fånga in elever som är långt framme i sin kunskapsutveckling. De allra bästa eleverna måste bli fler, men det är sällan som debatten tar sikte på just denna grupp.

Vi är stolta över att vi tillsammans med övriga Tidöpartier har permanentat spetsutbildningarna, och vi vill gärna se fler sådana satsningar. Men utöver det är det också viktigt att vi höjer ribban generellt när det gäller målsättningarna för gymnasieskolans program.

Både högskole- och yrkesförberedande program ska hålla hög kvalitet. Vi ser uppenbara risker med att det är alldeles för lätt att bygga ut ett program baserat på principen om att elevernas förstahandsval ska tillgodoses så långt som möjligt. Konkurrens om platser på gymnasieskolan stimulerar lärande och kunskapsutveckling. Men vi behöver också fler elever som läser yrkesprogram i stället för teoretiska.

Vi menar att den dimensionering som riksdagen beslutade om 2022 måste innebära fler utbildningsplatser på yrkesprogrammen, på bekostnad av de högskoleförberedande. Samhället måste i större utsträckning styra platsfördelningen för att möta arbetsmarknadens behov.

Vi är som bekant förespråkare för ett statligt huvudmannaskap. Vi skulle helst se att staten tar det fulla ansvaret för dimensioneringen. Vi var också skeptiska till dimensioneringsreformen eftersom vi såg att det skulle bli problem med att våga fatta sådana beslut inom ramen för det kommunala huvudmannaskapet – att styra behovet från högskoleförberedande

program till yrkesprogram. Varje kommun bevakar nämligen sina egna intressen utan att tänka på den större bilden, och elevens förstahandsval sätts i centrum.

Vi var också väldigt negativa till att de fristående skolorna inte fick vara med från början och inte fick vara med på lika villkor. Detta var en miss; det dribblades bort i dimensioneringsreformen. En dimensionering som inte omfattar friskolorna riskerar att kullkasta hela syftet med dimensioneringen.

Vi har ställt oss bakom en utredning som ska komma 2027, och så fick vi höra att det gnälls över det. Men det har faktiskt gått fyra år sedan den här reformen genomdrevs. Det fanns från början inget intresse från oppositionen för att ha friskolorna med. Men det är som sagt alltid så att Sverigedemokraterna får ståda, tillsammans med övriga Tidöpartier.

Tidöpartierna är fast beslutna om att yrkesprogrammen också måste stärkas. I syfte att höja kvaliteten och få en tydligare koppling till arbetsmarknaden har vi tillsammans med övriga Tidöpartier föreslagit att det ska införas ett yrkesprov, i stället för nuvarande gymnasiearbete, på samtliga yrkesprogram i gymnasieskolan.

Vi vill även att yrkesprogrammen utformas i nära samarbete med branscherna. Vi vill se kortare yrkesutbildningar för dem som i dag inte uppnår behörighet till gymnasieskolans nationella program. Sverigedemokraterna vill framför allt se tvååriga utbildningar som inte är högskoleförberedande och som inte är teoretiserade. Sverigedemokraterna är även positiva till fler lärlingsutbildningar, gärna efter dansk eller tysk modell.

Sedan i höstas har de gamla kursbetygen i gymnasieskolan ersatts med ämnesbetyg. Men gymnasieskolan är ändå inte helt och hållet ämnesutformad. I stället har kurserna ersatts av olika nivåer. Till exempel ges matematik 1 och 2 som en nivå medan matematik 3 och 4 ges som en annan nivå. Det betyg som ges på den sista nivån blir också slutbetyget.

Även om detta system skapade viss bättring i vad jag brukar kalla för ett snuttifierat system är det inte helt optimalt. När Gy25 diskuterades och antogs framförde vi att vi ville se en helt ämnesutformad gymnasieskola med ämnesbetyg, med det gamla linjegymnasiet som förebild. Att läsa ett ämne över längre tid skapar mer kontinuitet och bättre kunskapsfördjupning och kunskapsprogression.

Ett annat problem är att kursutbudet, även i den ämnesskepnad som vi nu ser i Gy25, har vuxit och inte alltid ligger tydligt i linje med programmens syfte. Det är natur med inriktning samhälle och samhälle med inriktning juridik eller beteende etcetera. Vi ser problem med detta i form av taktikval, bristande förkunskaper och svårigheter för eleverna att göra välgrundade val. Det blir också otydligt för lärosäten och arbetsgivare vilka kunskaper en elev faktiskt besitter efter gymnasieutbildningen.

Vi är därför glada för att det nu har tillsatts en gymnasieutredning som ska se över hela utbudet och strukturen i gymnasieskolan. Syftet är att få mer enhetlighet över hela landet och ge eleverna fördjupade kunskaper som tydligt leder till högskoleutbildning, andra studier eller arbete. Även beslutsordningen mellan riksdagen, regeringen och Skolverket ska ses över.

Herr talman! Sverige har ett mycket stort behov av att utbilda fler personer inom STEM-området – naturvetenskap, teknik och matematik. För vår del vill vi inte bara se tydliga satsningar på STEM-området utan även

att så mycket av högskoleutbildningen som möjligt koncentreras till de större lärosätena eftersom detta garanterar hög kvalitet och forskningsnära undervisning.

För att detta ska bli verklighet måste motsvarande prioriteringar gälla även gymnasieskolan. Fler elever måste välja det naturvetenskapliga eller det tekniska programmet. Matematikundervisningen måste stärkas i hela utbildningskedjan och lärarna kompetensutvecklas inom området. Det blir alltså två steg: fler elever in på yrkesprogrammen och fler elever in på natur och teknik.

Om några år införs förhoppningsvis det nya betygssystemet med skalan 1–10, där betygen i årskurs 9 och under gymnasiets sista år utgör meritpoäng som ska ligga till grund för urvalet till nästa utbildningsnivå. Även om vi ser fördelar med ett betygssystem där det återinförs en viss relativ bedömning menar vi att det finns risk för att förkunskaperna på de högskoleförberedande programmen blir sämre. Det ställs nämligen inte längre några krav på en viss kunskapsnivå i respektive kärnämne. Vi hade därför helst velat se att det infördes sådana krav. Vi har mött dessa farhågor även när vi har träffat lärare ute på skolorna. För vår del är det viktigt att man mäter de förkunskaper som lärosätena förväntar sig att de nyblivna studenterna har eller att man ställer de krav som näringslivet har för anställbarhet. Lika viktigt är det att de krav som ställs av gymnasieskolan gäller fullt ut gentemot de elever som lämnar årskurs 9.

Avslutningsvis, herr talman: När Sveriges skolor, även gymnasieskolan, behöver en stark statlig skolmyndighet som på ett objektivt och tydligt sätt kan verka för en likvärdig utbildning är det oroande att Skolverket varken klarar av att leverera ett fungerande system för digitala prov, trots år av förberedelser och hundratals miljoner i skattepengar, eller lyckas förhålla sig till de direktiv som gäller för nya läroplaner. Det är nu hög tid att göra en omstart.

Vi vill från Sverigedemokraternas sida lägga ned Skolverket och ersätta det med en mer slimmad och effektiv myndighet, fri från aktivism och politisering, som förstår att myndigheten verkar i en politisk beslutsprocess. Vi tror att det på sikt skulle gynna den svenska skolan i allmänhet och kunskapsutvecklingen i synnerhet.
(Applåder)

Anf. 12 ROBERT OLESEN (S) replik:

Herr talman! Patrick Reslow nämnde att Sverigedemokraterna gärna vill korta ned gymnasieutbildningen så att den bli tvåårig. Jag tycker att det är lite intressant hur man resonerar kring detta, när både Svenskt Näringsliv och LO säger att de inte vill att utbildningarna ska kortas ned utan att man bör se till de är treåriga, för så ser behovet ute i näringslivet ut. Det är alltså en liten fråga till Patrick Reslow: Hur resonerar man egentligen där, när arbetsmarknadens parter känner att önskemålet ute i näringslivet inte är att utbildningarna ska kortas ned utan snarare att de treåriga bör bibehållas?

Anf. 13 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att ledamoten missförstod det jag sa i mitt anförande. Vi pratar nämligen om att införa kortare gymnasieutbildningar på två år för de elever som inte har behörighet till gymnasiet i dag, det vill

säga de 17 procent av eleverna som inte blir behöriga. Vi kan räkna med att en hel del av dem trots allt kommer att komma in på gymnasieskolans nationella program. Men flera av dem gör inte det, och då behöver vi ha något annat.

De här eleverna klarar inte av en teoretiserad yrkesutbildning, som den vi har i dag. Men vi kan inte ha dem löpande vind för våg inom ramen för det kommunala uppföljningsansvaret, utan vi behöver något annat. Då menar vi att tvååriga yrkesutbildningar utan teoretiska inslag skulle vara vägen framåt. Det förs diskussioner med Svenskt Näringsliv om detta. Vi har varit väldigt tydliga med att vi inte kan prata om treåriga utbildningar när det gäller den här elevgruppen.

När det sedan gäller treåriga yrkesprogram i sig har vi helt klart varit skeptiska, för att inte säga negativa, till den teoretisering som har skett. Däremot har vi inte sagt att man automatiskt skulle diskvalificera dem som går yrkesprogram från att kunna söka in på högskolan. Vad vi pratar om är att vi vill ha ett två-plus-ett-system – man läser först två år, och sedan finns det möjlighet att lägga till ett tredje år med teoretiska kunskaper för att bli behörig.

Men den diskussion vi för här – jag tror att det är detta Robert Olesen menar – handlar om de elever som inte kommer in på nationella program. Där vill vi se tvååriga yrkesprogram.

Anf. 14 ROBERT OLESEN (S) replik:

Herr talman! Jag tror, Patrick Reslow, att jag förstår dig ganska väl. Ni har ett förslag där ni egentligen vill göra de treåriga till tvååriga. Det rimmar väl ganska illa med dimensioneringsprincipen, om det är utifrån näringslivets och arbetsmarknadens behov som man ska dimensionera gymnasieutbildningarna och de säger att detta inte är ett behov. Hur kan man landa i att man ska dra ned på de delar som näringslivet faktiskt känner att det har behov av, det vill säga svenska, engelska och matte? Det skulle, i varje fall enligt de förslag som vi har hört tidigare, bli resultatet av detta med de tvååriga.

Anf. 15 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att de som bäst känner till Sverigedemokraternas utbildningspolitik är sverigedemokrater. Vi föreslår inte att de treåriga gymnasieprogrammen ska göras om till tvååriga; vi har inte sagt det.

När man införde de treåriga yrkesprogrammen sa vi att det skulle finnas en möjlighet att hoppa av efter två år och att det sedan skulle finnas ett tilläggsår – just för att det också är många skoltrötta som läser på de här yrkesprogrammen och som kanske inte är i behov av för mycket teori.

Vi har varit kritiska till att man har teoretiserat för mycket, men det är inte det diskussionen handlar om. När vi pratar om tvååriga gymnasieutbildningar är det för den grupp elever som inte är behöriga till nationella program och som i dag sugs in i olika typer av introduktionsprogram. De kanske inte ens går där utan försvinner ut i det kommunala uppföljningsansvaret.

För dem måste det finnas något annat. De har inte kapacitet att tillgodogöra sig de vanliga yrkesprogrammen eftersom dessa har teoretiserats. Då måste vi ha någon annan form av utbildning för dessa elever. Då säger vi att korta yrkesprogram, på två år, skulle vara lämpliga så att de kan göra

sig anställbara och få ett jobb. Prio nummer ett för oss sverigedemokrater är att man har ett utbildningssystem som faktiskt leder till att folk får jobb och inte till att de lullar runt i ett kommunalt uppföljningsansvar eller på bidrag eller vad det nu är för någonting.

Man ska jobba och göra rätt för sig. Då måste vi också möta de behov som finns.

Svenskt Näringsliv kan ha synpunkter på hur lång en sådan här utbildning ska vara. Men det handlar alltså inte om elever som har förmåga att tillgodogöra sig teoretisk undervisning på gymnasiet. Det handlar om en grupp elever som annars försvinner ut i tomma intet och som inte har någon möjlighet att göra sig anställbara. Det här värnar vi sverigedemokrater om.

(Applåder)

Anf. 16 NADJA AWAD (V):

Herr talman! Vänsterpartiet tycker att det är självklart att alla elever såväl på grundskolenivå som i gymnasiet ska ha möjlighet att utveckla och använda sin fantasi och kreativitet samt sin förmåga att kommunicera genom att delta i estetisk verksamhet.

Det krävs kunskaper för att ta del av och tolka det kulturella utbudet. Estetik, kreativitet och förmåga att uttrycka sig konstnärligt är vidare en tillgång i många yrken. I de senaste årens diskussion om försämrade skolresultat har röster höjts för att elever behöver mer tid för teoretiska studier och att det därmed finns mindre utrymme för de praktisk-estetiska ämnena. Det rimmar däremot illa med den forskning där man tittat närmare på hur musik, dans och andra kreativa uttryck ökar barns inlärningsförmåga även i andra ämnen.

Vi i Vänsterpartiet anser att de estetiska ämnena behöver både uppvärderas och få ett ökat utrymme i skolan. Därför vill vi att antalet timmar i estetiska ämnen ska öka och att ämnena ska finnas med på alla nivåer i grund- och gymnasieskolan.

För att detta ska vara möjligt behövs givetvis pedagoger med rätt utbildning och rätt förutsättningar att göra sitt jobb. Vi menar att den dåliga arbetssituation som råder på många skolor avskräcker människor från att söka sig till yrket, och andelen obehöriga lärare är stor.

Vi vill se en satsning där man lyfter de praktisk-estetiska ämnena i grundskolan. Vi menar att regeringen tillsammans med ansvariga myndigheter och Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, behöver ta frågan på allvar. Även äldre ungdomar behöver utveckla sin kreativitet och få fler verktyg för att uttrycka sig. Vi menar att det är djupt olyckligt med den kraftiga minskningen av andelen elever som läser ett estetiskt ämne i gymnasieskolan. Därför tycker vi, kort och gott, att estetiska ämnen bör återinföras som obligatoriska på samtliga gymnasieprogram. Därför yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation 5.

Anf. 17 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Herr talman! I våras gick nästan 125 000 elever ut grundskolan i Sverige. De gick ut med mål och drömmar om en ljus framtid. Men nästan 20 000 av dessa saknade behörighet till gymnasiet – detta trots att vi vet att den enskilt största orsaken till att en ung människa blir kriminell är att den saknar gymnasiebehörighet.

Vi vet att personer utan fullständig gymnasieutbildning löper väldigt mycket större risk att hamna längst bort från arbetsmarknaden – utanför arbete och studier – i framtiden. Att vi gör vad vi kan för att dessa individer ska få möjlighet att delta i utbildning och arbete så att de kan bidra i vårt samhälle är därför helt avgörande.

Herr talman! Vi behöver skapa fler vägar in på arbetsmarknaden men också i utbildningssystemet för dessa personer. Vi behöver skapa möjligheter för fler att bidra betydligt snabbare än i dag. Det är därför vi från Moderaternas sida driver på för en tvåårig yrkesskola i Sverige. Det är tänkt som ett nytt tredje spår på gymnasiet. Det är en tvåårig utbildning för den som har lägre teoretiska förkunskaper, och den ger inte behörighet till högskolan efter examen. Den är tänkt för den grupp som vill arbeta och bidra och som snabbt behöver få möjlighet att komma in på arbetsmarknaden.

Vi föreslår att den här utbildningen utformas på det sätt som Svenskt Näringsliv föreslår, nämligen med fem breda branschutgångar där man skapar vägar in på arbetsmarknaden tidigt för de personer som vet att de kanske är duktiga med händerna och som vill bidra på arbetsmarknaden. Detta tror vi är otroligt viktigt för att möta den här gruppen framöver.

Flera utvärderingar, exempelvis en utvärdering från Skolverket som nu har några år på nacken, visar att introduktionsprogrammen har stora problem. Tanken är att introduktionsprogrammen ska bidra till att ge gymnasiebehörighet, men i praktiken fungerar det inte så. Det är väldigt få av de här eleverna som får gymnasiebehörighet och ännu färre som sedan avslutar en gymnasieutbildning. Därför behöver vi tänka nytt. Vi menar att en ny yrkesskola skulle bidra till att sänka trösklarna rejält där det verkligen behövs.

Herr talman! Vi genomför nu en rad reformer. Jag kommer tyvärr inte att kunna lista alla reformer som regeringen nu genomför, för det är en lång och diger lista. Men jag skulle vilja nämna några som är relevanta just i den här diskussionen.

Den första handlar om att vi nu äntligen gör upp med det orättvisa betygssystem vi har i Sverige. Vi kommer denna vår att här i kammaren få rösta om ett helt nytt betygssystem. Jag hoppas verkligen att vi kan få en bred uppslutning kring att göra upp med den orättvisa som har rått i snart 30 år. Vi inför då enligt förslaget en ny betygsskala: 1–10.

Vi inför nationella slutprov, så att betygen inte bara sätts av den egna läraren utan också ankras utanför lärarens klassrum. Detta gör vi för att öka möjligheten till jämförbarhet mellan klassrum, mellan skolor och mellan olika delar av landet – för att åter få ett rättvist betygssystem så att det också kan användas som urval till högre studier.

I detta ligger också en förändrad behörighetsnivå. Vi förändrar vilken behörighet, vilka förkunskaper, som krävs för olika typer av gymnasieprogram. Det tror vi är en viktig reform att få på plats. Vi tror att den skulle ha behövt komma på plats tidigare, men vi genomför den nu.

Jag ser fram emot och hoppas verkligen att vi kan få en bred uppslutning kring att göra upp med de problem vi ser när det gäller bland annat betygssystemet på gymnasiet.

Ett annat exempel på en reform som nu genomförs handlar om yrkesprov. Min kollega nämnde tidigare det som vi nu genomför, nämligen att vi ersätter gymnasiearbetet med ett yrkesprov för de elever som läser på yrkesprogram. Det här är efterfrågat, och vi vet att många vill se detta komma på plats. Nu föreslås det träda i kraft, och vi kommer att få möjlighet att rösta om det i denna kammare.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis nämna några ytterligare reformer som vi från Moderaternas sida tycker skulle behöva komma på plats för att lyfta gymnasieskolan inför kommande mandatperiod. Det handlar exempelvis om vikten av entreprenörskap i skolan. Vi vill att entreprenörskap inte bara ska erbjudas på vissa utan på alla program på gymnasiet. Vi vet att Ung Företagsamhet har fantastiskt fina resultat. För elever som har deltagit i till exempel Ung Företagsamhet leder detta till högre lön i framtiden, större möjligheter och större inslag av företagande. Det tycker vi att alla elever borde få möjlighet till.

Från Moderaternas sida vill vi också återinföra timplanen på gymnasiet. Det var olyckligt att den avskaffades på 90-talet, och det har lett till minskad transparens och försämrad kontroll. Detta bidrar till ökad ojämställdhet och svårighet för elever att kunna ta ställning till vilken kvalitet en utbildning faktiskt levererar, det vill säga vilken undervisningstid eleverna får. Därför vill vi återinföra en timplan för gymnasiet, som ska vara nationellt bindande.

Det är några av de förslag som vi vill få på plats kommande mandatperiod.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 18 MATHIAS BENGTTSSON (KD):

Herr talman! Vi debatterar gymnasieskolan. Det är just nu många niondeklassare i Sverige som går runt med en enda stor fråga i huvudet, nämligen gymnasievalet. Det är en tid fylld av både förväntningar och press. Föräldrar, lärare, släktingar och kompisar – alla undrar vad man kommer att välja. Lägg därtill det osäkra ekonomiska läget och de förändringar vi ser på arbetsmarknaden så är det inte konstigt att detta val upplevs som viktigare än någonsin.

För många unga är gymnasievalet det första steget mot vuxenlivet och arbetslivet. Med det i åtanke är det ganska oroande att nästan 20 000 elever varje år lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet. Det innebär att många av dem står utan tydlig väg framåt, för utan en gymnasieexamen blir det svårt att få jobb och ännu svårare att bygga sin framtid.

Vi måste därför skapa en skola som ger alla elever en chans att lyckas. Det handlar naturligtvis om arbetsro på lektionerna, trygghet i korridorerna, mer kunskapsfokus i läroplanen och om att se till att lärare har förutsättningar att utföra sitt jobb på ett bra sätt.

Förutom insatser i grundskolan behöver vi också se till att de som inte klarar av att komma in på ett gymnasieprogram får en väg vidare och en utbildning som gör att de kan komma ut på arbetsmarknaden. Det finns nämligen en märklig obalans här. Samtidigt som tusentals elever lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet skriker arbetsgivare efter yrkesutbildad personal.

Inom vården, industrin och bygg- och transportsektorn står tjänster tomma. Företag tvingas tacka nej till uppdrag, och verksamheter minskar på grund av kompetensbrist och svårigheter att rekrytera. Samtidigt finns många tillgängliga som kan utbilda sig om vi bara sätter in rätt insatser. Det här är ett systemfel som vi behöver rätta till.

Fler elever behöver få de kunskaper från grundskolan som krävs för att klara de nationella gymnasieprogrammen. Vi behöver också fler vägar in i arbetslivet. Vi måste se till att de som inte uppnår behörighet ändå får en möjlighet till utbildning och jobb. Därför vill Kristdemokraterna gärna att det införs ett nytt och enklare spår på gymnasienivå, med fokus på just yrkesförberedelse och praktiska kunskaper. Det ska vara ett program som är anpassat för de elever som i dag hamnar utanför de nationella gymnasieprogrammen.

Fokus skulle vara att ge eleverna en tydlig väg rakt in i arbetslivet genom många praktiska moment, praktik och lärlingsvarianter samt nära samarbete med branscher och företag. Det skulle vara ett ställe där man helt enkelt kan få lära sig jobbet, på jobbet.

För dem som är behöriga till gymnasiet ger de nationella yrkesprogrammen en fantastisk möjlighet. Yrkesprogram ger både goda chanser till jobb och stabil inkomst och ett självförtroende och en stolthet i att kunna ett yrke, vara utbildad och ha en yrkestitel.

Det är tyvärr fortfarande alltför många unga som trots den kompetensbrist som finns i många branscher inte väljer yrkesutbildningar. Därför behöver mer göras för att öka attraktiviteten och anpassa utbildningarna efter arbetsmarknadens behov så att fler väljer de praktiska yrkesutbildningarna.

Här spelar studie- och yrkesvägledarna en riktig nyckelroll. Det är klart att det är bra att unga får följa sina drömmar och att studie- och yrkesvägledarna kan tipsa dem om deras drömyrken, men vägledningen måste också vara realistisk och tydlig gällande vilka utbildningar som faktiskt leder till jobb. Studie- och yrkesvägledarnas grunduppgift ska inte nödvändigtvis vara att hjälpa eleverna till deras drömutbildning utan i första hand till en utbildning som ger jobb och kan trygga elevernas framtid.

Herr talman! Det är lite olika delar här. Vi måste naturligtvis fortsätta att säkerställa att de utbildningar som erbjuds i större utsträckning styrs av efterfrågan på arbetsmarknaden snarare än av vad som råkar vara populärt för tillfället.

Jag tror också att vi behöver stärka prao och studiebesök så att fler unga får en rättvisande bild av olika yrken. Många kanske har en felaktig uppfattning om hur det är att arbeta inom till exempel industrin eller i hantverksyrken. Här har branscherna själva ett viktigt och stort ansvar för att visa upp sig och locka till sig framtidens arbetskraft. Vi behöver också se till att de gymnasieutbildningar som ska utbilda till dessa yrken anpassas så att de blir mer attraktiva för eleverna att välja.

Jag tror att det även fortsättningsvis behöver finnas möjlighet att till exempel välja bort högskolebehörighet för dem som vill fokusera helt på yrkeskunskaperna – men å andra sidan också möjlighet att välja till högskolebehörighet för dem som vill. Vi behöver en flexibilitet för att folk ska vilja gå utbildningarna.

Oavsett vilken utbildning man väljer ska höga förväntningar vara norm i den svenska skolan. Jag tror att det är bra både för elever och för samhället i stort. Ingen ung ska lämnas utan en framtid, och ingen ska stå utan möjligheter, när vi vet att det finns jobb att gå till. Genom att stärka yrkesutbildningarna, förbättra matchningen mellan skola och arbetsmarknad och skapa nya vägar in i arbetslivet kan fler unga få chansen att lyckas.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 april.)

§ 6 Stärkt säkerhetsskydd vid överlåtelse av fast egendom

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU29
Stärkt säkerhetsskydd vid överlåtelse av fast egendom (prop.
2025/26:105)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 1 april.)

§ 7 Straffrättsliga frågor

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU11
Straffrättsliga frågor
föredrogs.

Anf. 19 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi straffrättsliga frågor. Justitieutskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bland annat med hänvisning till pågående arbete.

I dag spelar Sverige VM-playoff mot Polen, en match jag kommer att se på plats senare i kväll. Tankarna på en svensk seger fick mig att tänka på ett känt svenskt citat som tagit sig djupt in i svenskarnas medvetande. I en tv-sänd match ska Arne Hegerfors ha sagt att det ”ser mörkt ut på Kameruns avbytarbänk”.

Faktum är dock att man har gått igenom alla VM-matcher som visats i svensk tv där Kamerun spelat, och inte någonstans har man kunnat hitta citatet. Man har till och med gått igenom alla matcher där olika afrikanska lag spelat men inte någonstans kunnat hitta att han, eller någon annan, säger detta. Trots det kan säkert många som lyssnar säga sig ha hört det. Till och med Hegerfors själv sa många år senare i en intervju att han trodde att han faktiskt sagt så.

Detta fenomen kallas för Mandelaeffekten. Det handlar om att man genom skapade minnen får en person, eller sig själv, att minnas saker som faktiskt aldrig har hänt. Ett annat citat där denna effekt kan appliceras är det som säger att om en lögn upprepas tillräckligt många gånger blir den

Prot. 2025/26:101
31 mars

Gymnasieskolan

Straffrättsliga frågor

till slut en sanning. Ett annat känt exempel är att många tror att alliansledarna badade i badtunna när Alliansen bildades 2004, något som heller aldrig hände.

Just inom politiken ser vi gång på gång försök till detta. Socialdemokraterna upprepar mantrat att de alltid varit för kärnkraft, trots att sanningen visar motsatsen. Samma parti påstår att man alltid har velat ha ordning och reda i migrationspolitiken, trots att verkligheten är en helt annan. Man försöker också ta åt sig äran för omläggningen av kriminalpolitiken, inte minst de straffrättsliga frågorna, vilket är ett tredje försök.

Vi i Sverigedemokraterna och våra samarbetspartier vann valet 2022 för att fixa energipolitiken, där Socialdemokraternas nedläggning av svensk kärnkraft fått elpriser att rusa i höjden. Vi vann valet genom att lova ordning och reda i migrationspolitiken, där oredan varit stor under väldigt lång tid, och nu har vi den lägsta asylrelaterade invandringen på över 40 år. Vi vann också valet genom att lova ordentliga straffskärpningar och att vi skulle komma till rätta med våldet och otryggheten i Sverige, och nu har skjutningarna mer än halverats. Det är sanningen, och allt annat är försök till historieförfalskning.

I debatten möts man ofta av argumentet att strängare straff inte fungerar och att man i stället behöver satsa på förebyggande åtgärder. Först och främst är den frågan inte svart eller vit, utan man kan göra både och. Under det senaste socialdemokratiska regeringsinnehavet ökade antalet skjutningar med över 200 procent, och nu har det minskat med hälften. Med den argumentation jag nämnde misslyckades Socialdemokraterna med det förebyggande arbetet under sina senaste åtta vid makten, medan vi i Tidöpartierna har lyckats med det förebyggande arbetet under våra fyra år vid makten.

Jag tror på en kombination av båda. Vi behöver ge alla barn i Sverige möjlighet att göra vad de vill med sina liv, och det tycker jag att Sverige är bra på. Vi har skolplikt från förskoleklass och genom hela grundskolan. Efter det har du möjlighet till gymnasiestudier, då du dessutom får bidrag för att studera, och efter det har du chansen att utbilda dig ännu mer och få ännu högre studiebidrag – om du inte tar chansen att arbeta direkt efter gymnasiet.

Vad man än väljer är Sverige fullt av möjligheter. Vi har ett utbyggt föreningsliv som är betydligt billigare än i jämförbara länder, och vi har fritidsverksamhet i skolan och fritidsgårdar att hänga på efter att fritidsverksamheten på skolorna stänger. Med andra ord finns det ingen som helst anledning att välja en kriminell livsstil.

Vad ska vi då göra med de barn som ändå väljer att bli kriminella efter att föräldrar, lärare, kuratorer och socialtjänst misslyckats med att sätta gränser? Jo, då är det Kriminalvården som behöver stegpa in, både för barnens bästa och för alla skötsamma samhällsmedborgares trygghet.

Låt mig också vara tydlig med en sak i den här debatten: Inlåsning fungerar. Är man inlåst kan man inte begå nya brott, och man kan inte rekrytera nya ungdomar att begå nya brott. Är man en ungdom kommer man på våra nya ungdomsanstalter dessutom att ha utbildningsplikt som ska fullgöras, något som sannolikt varit svårt för dessa ungdomar under den tid då de har lämnats vind för våg. Det är inget annat än en bra gåva från samhället till dem och deras framtid.

De säger att jag har fängslat tusentals – jag säger att jag har befriat miljoner. De orden kommer från El Salvadors president, Nayib Bukele. El Salvador blev känt för att vara världens farligaste land och hade i sina värsta stunder över 100 mord per 100 000 invånare. Det är som om det skulle ske 11 000 mord i Sverige varje år. I El Salvador valde president Bukele att sätta in en motoffensiv mot gängen. Över 60 000 människor med gängkopplingar sattes i fängelse, och vad hände då? Jo, 2025 hade landet 82 fall av mord, vilket är något lägre än Sverige samma år.

Med det sagt: Jag säger inte att El Salvador har gjort allting rätt, och det här är inte på något sätt ett stöd till den politik som förs där. Men det visar med all tydlighet att inlåsning fungerar även på de mest våldsamma platserna på jorden.

Kritiken lät dock inte vänta på sig från organisationer som exempelvis Amnesty och Civil Rights Defenders, som även kritiserar vår politik. Precis som i Sveriges fall kommer dessa organisationer aldrig med någon kritik när människor mördas, våldtas, rånas och får sina liv förstörda. Kritiken kommer enbart när någon försöker ställa saker till rätta, precis som när samma organisationer har riktat kritik mot oss. Det är först när man försöker låsa in tusentals farliga människor för att befria miljoner människor från gängens våld som de så kallade människorättsorganisationerna blir förbannade. För mig är det helt obegripligt.

Nu rullar Sverigedemokraterna och Tidöpartierna ut de senaste årtiondenas största straffreform. Detta i kombination med våra tidigare åtgärder, som ökade hemliga tvångsmedel till våra brottsbekämpande myndigheter, att fler kriminella ska utvisas och att vi vill kunna ta medborgarskapet från dem som begår grova brott, innebär drakoniska förändringar jämfört med hur kriminalpolitiken i Sverige tidigare såg ut.

Vi kommer också att göra det kriminellt att vara med i ett kriminellt gäng, något som kräver en grundlagsförändring. Det är en åtgärd som på riktigt kommer att sätta käppar i hjulen för många av de organiserade kriminella nätverken i Sverige. Eftersom det krävs en grundlagsförändring kommer det att krävas ett riksdagsbeslut före valet och ett efter valet för att få igenom förändringarna.

När vi tidigt under den här mandatperioden genomförde förändringen gällande kriminalisering av deltagande i terrororganisation var alla partier överens, bortsett från Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som reserverade sig och i sina yttranden hänvisade till bland annat föreningsfriheten. Tidigare nämnda Amnesty och Civil Rights Defenders ansåg att lagstiftningen var ”djupt problematisk”. Vi får helt enkelt se hur oppositionspartierna ställer sig när en av mandatperiodens viktigaste frågor behandlas senare i år.

Herr talman! Jag yrkar avslag på samtliga motionsyrkanden.

Anf. 20 HELENE BJÖRKLUND (S) replik:

Herr talman! Ledamoten yrkade avslag på alla motionsyrkanden, så också Socialdemokraternas yrkande om pubertetsrekvisitet.

Jag vill fråga sverigedemokraten varför man inte vill gå vidare med den viktiga frågan att barn ska få vara barn oavsett hur de har utvecklats i puberteten. Vi har alltså lagt fram ett förslag om att gå vidare och se över om det verkligen är rimligt att man bedömer barn olika beroende på hur långt de har kommit i puberteten. Jag skulle gärna vilja att ledamoten utvecklade sitt yrkande här.

Anf. 21 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD) replik:

Herr talman! Jag kan inte säga att jag inte håller med om det Socialdemokraterna säger, för jag tycker precis som ni att det är en väldigt viktig fråga, Heléne Björklund. Det enkla svaret är dock att vi rullar ut en mängd olika förändringar av lagstiftningen och att det pågår ett arbete på Regeringskansliet om de här frågorna. Vi får därför helt enkelt återkomma till just den punkten längre fram.

Anf. 22 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Herr talman! Tack för svaret, ledamoten Pontus Andersson Garpvall!

Det gläder mig att vi är överens i den här frågan. Regeringen har dock inte initierat något sådant ärende, så det ser inte ut som att det kommer något förslag. Det är alltså inte bara ett avslag på vårt yrkande, utan det finns ingen utredning om detta.

Dessutom vill jag följa upp det här med säkerhet på nätet, vilket Europaparlamentet röstade om för fem dagar sedan. Där röstade Sverigedemokraterna för att man inte längre ska kunna undersöka, upptäcka och anmäla sexuella övergrepp som sker på nätet, alltså det som vi hanterar även här i Sverige. Detta innebär att det om tre dagar inte längre är möjligt, vilket är en oerhört kraftig försämring och försvagning av barns rättigheter och möjligheten att upptäcka pedofiler på nätet.

Jag vet att ledamoten inte sitter i Europaparlamentet, men jag undrar ändå om ni har någon kontakt och hur ni tänker, Pontus Andersson Garpvall. Har ni någon konkret lösning på hur vi ska hantera detta i Sverige när möjligheten nu försvinner på Europainivå?

Anf. 23 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD) replik:

Herr talman! Under denna mandatperiod har vi gått fram med en mängd insatser just för att förhindra den här typen av brott. Hur ledamöter har röstat i Europaparlamentet får stå för dem.

Det jag kan konstatera är att vi har rullat fram stora straffskärpningar under den här mandatperioden, och fler kommer att komma. Vi har gjort så att polisen från i morgon kan arbeta på samma sätt som Dumpen gör för att identifiera, hitta och provocera fram brott och därmed kan se till att fler pedofiler kommer fram i ljuset. På det sättet kan man arbeta brottsförebyggande och komma åt de människor som ger sig ut för att försöka begå sexualbrott mot barn. Det tycker jag är ett steg åt rätt håll.

Anf. 24 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Herr talman! I dag debatterar vi betänkandet om straffrättsliga frågor. Jag vill börja med att tydliggöra att Socialdemokraterna står bakom samtliga sina reservationer. För att vinna tid yrkar jag dock bifall endast till reservation 11 under punkt 12, som handlar om barnpornografibrott.

Jag kommer att använda min tid här i dag till att tala om samhällets ansvar för att skydda dem som är mest utsatta. Det handlar om barn som utsätts för sexuella övergrepp, om barn som dras in i kriminalitet och om kvinnor som lever med våld och kontroll.

Herr talman! Socialdemokraterna driver en kriminalpolitik med ett tydligt budskap: Vi ska vara stenhårda mot brottsligheten, men vi ska också vara träffsäkra och rättssäkra.

Alla här tycker att den senaste veckan, med fem skjutningar och fyra döda, var avskräckande. Jag vill vända mig direkt till offrens anhöriga och säga: I dag tänker vi särskilt på er. Vi tänker på er anhöriga, på er i familjerna, på er vänner och på er som är släkt. Vårt gemensamma löfte härifrån denna kammare måste vara att vi ska göra allt som står i vår makt för att det aldrig mer ska hända och för att barn i Sverige ska få växa upp i trygghet.

Gängvåldet kryper nedåt i åldrarna. Barn rekryteras till grova brott och används av vuxna kriminella, och alltför många kvinnor är utsatta för våld och kontroll. Vi är stolta över mycket som vi gjorde under vår tid vid regeringsmakten. Vi såg till att skärpa många straff. Vi såg till att fler poliser kom på plats. Vi lagstiftade även om en historisk förverkandelagstiftning. Men vi är också ärliga: Det räckte inte. Vi borde ha gjort mer, och vi borde ha gjort det snabbare. Därför har vi utvecklat vår politik.

Vi vill se en svensk maffialag som gör att hela den kriminella strukturen kan lagföras, inte bara den som håller i vapnet. Vi vill slå mot gängens pengar – mot deras företag och deras ekonomi. Om vi ska knäcka gängen måste vi knäcka deras affärsmodell.

Herr talman! Kriminalpolitiken handlar också om våldet som sker bakom stängda dörrar. Våld i nära relationer är ett av våra absolut största samhällsproblem. Bakom varje anmälan om våld finns en människa och en vardag som är präglad av rädsla. Den rädslan får stora konsekvenser för vardagslivet och för arbetslivet. Därför är detta ett samhällsproblem och inte enbart ett problem för den enskilda människan.

Det handlar inte bara om fysiskt våld, utan det handlar också om kontroll, hot, psykisk nedbrytning och ekonomiskt beroende. Vi har drivit på för starkare sexualbrottslagstiftning, kriminalisering av hedersförtryck och bättre skydd för våldsutsatta. Det är bra att kriminalisering av psykiskt våld nu blir verklighet – det är vi väldigt nöjda med – men ännu mer behöver göras. Vi vill också se att ekonomiskt våld och eftervåld utreds, att polisen får bättre verktyg för att säkra bevis och att skyddet för enskilda och utsatta alltid väger tyngst.

Herr talman! När vi talar om straffrätt måste vi också tala om brotts-offrets situation efter brottet. Vi socialdemokrater vet att samhället är som bäst när det håller ihop, men väldigt ofta känner brottsoffer att samhället inte står tillräckligt mycket på deras sida. Många brottsoffer beskriver hur ensamma de känner sig när rättsprocessen börjar. Därför är civilsamhällets arbete så himla viktigt.

Kvinnojourer och brottsofferjourer gör ett ovärderligt arbete, men de måste få långsiktiga och stabila villkor. Stödet till brottsofferjourerna har minskat, och kvinnojourerna vittnar om att skyddade boenden läggs ned. Vi vill se en samlad brottsofferlag som stärker rätten till stöd, skydd och information.

Herr talman! Vi ser dagligen hur barn utnyttjas i kriminalitet. Vuxna som själva undviker risker och i stället skickar fram barn är det mest cyniska jag någonsin har sett. Den nya straffbestämmelse som inkluderar involverande av underåriga i brottslighet var därför en väldigt viktig markering. Den tydliggör att den som rekryterar eller använder barn i kriminalitet ska kunna dömas. Vi socialdemokrater ser nu att det måste följas upp att lagen verkligen fungerar, särskilt när det gäller rekryteringen av barn till gängen. Vi är också beredda att skärpa den ytterligare.

Herr talman! Jag vill utveckla resonemanget bakom vår reservation 11. Det handlar om barnpornografibrott och om hur vi skyddar barn mot sexuell exploatering.

En del av detta gäller det så kallade pubertetsrekvisitet. Det är ett svårt ord men ett väldigt enkelt problem. Ett barn ska ju alltid vara ett barn, men just här gör lagstiftningen ett undantag. Det betyder i praktiken att två 15-åringar kan få olika skydd beroende på hur deras kroppar ser ut. Som lagen fungerar i dag kan nakenbilder på ett barn som har kommit långt i puberteten ibland inte räknas som barnpornografi.

Samtidigt förändras dessa brott väldigt snabbt. Övergreppsmaterial sprids numera i digitala miljöer som inte ens fanns när lagen skrevs. Lagen måste hinna i kapp verkligheten. Därför menar vi att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över det så kallade pubertetsrekvisitet vad gäller barnpornografi. Fokus ska vara mycket enkelt: Har ett barn exploaterats? Har ett barn sexualiserats? Det ska inte handla om hur långt puberteten har gått. Lagstiftningen måste vara tydlig, modern och rättvis.

Jag vill också säga något om kampen mot sexuella övergrepp mot barn på nätet. Om bara några dagar riskerar viktiga EU-regler att upphöra, som jag sa tidigare. Dessa regler gör det i dag möjligt att upptäcka övergreppsmaterial och identifiera barn som utsätts. Det här betyder i praktiken att färre barn kan hittas, att färre förövare kan avslöjas och att fler övergrepp kan fortsätta i det tysta.

Som förälder och lagstiftare har jag mycket svårt att förstå det här. Därför är det också mycket svårt att förstå att Tidöpartierna röstade nej till detta i Europaparlamentet. Vi socialdemokrater tycker att det är helt fel prioritering.

Herr talman! Vi kommer att fortsätta arbeta för att skydda barn mot sexuella övergrepp, mot exploatering och mot att dras in i kriminalitet. Vi är beredda att ta ansvar, också i opposition. Vi är beredda att göra saker tillsammans, trots att vi är i opposition, för vi ser hur viktigt detta är och att barnen måste räddas från att dras in i kriminalitet och utsatthet.

Jag vill som sagt yrka bifall till reservation 11 under punkt 12.
(Applåder)

Anf. 25 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Herr talman! Vi genomför nu en omläggning av rättspolitikerna för att göra Sverige till ett tryggare land. Det handlar om ett grundläggande perspektivskifte: från fokus på gärningsmannen till fokus på brottsoffer och samhällets behov av skydd. Farliga människor ska sitta inne så att alla vi andra vågar vara ute.

Planen för att trycka tillbaka gängen står på tre ben: slå hårt mot gängens grova våld, strypa den kriminella ekonomin och bryta rekryteringen av barn och unga in i gängen.

Samtidigt har vi genomfört viktiga reformer för att bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Vi debatterar nu ett motionsbetänkande om straffrättsliga frågor där ett stort antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden behandlas. Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Med anledning av betänkandet finns det skäl att ge en bredare beskrivning av den omläggning av politiken som regeringen nu genomför. Med säkerhetszoner och preventiva vistelseförbud, självständigt förverkande, anonyma vittnen, utökade hemliga och preventiva tvångsmedel, lättnader i regelverket kring kamerabevakning och rivna sekretesshinder mellan myndigheter har polisen fått en mängd nya verktyg som har visat sig ge goda resultat i brottsbekämpningen.

Regeringen gör historiska satsningar på rättsväsendet. Anslagen till rättsväsendet ökar 2023–2028 från 69 miljarder till 108 miljarder. Detta är helt nödvändigt för att klara av att bekämpa den organiserade brottsligheten men också all annan brottslighet i hela dess bredd. Sverige kan inte ha en ordning där mycket av mängdbrottsligheten helt nonchaleras och där mäns våld mot kvinnor inte tas på samma allvar som den grova organiserade brottsligheten.

Polismyndigheten har fått ett tydligt förändringsuppdrag: att återupprätta en lokalt synlig och trygghetsskapande polis, få upp trycket i utredningsverksamheten och säkerställa en effektiv styrning, användning och uppföljning av polisens växande resurser.

Herr talman! Vi ser nu hur polisen växer också lokalt. Platserna på polisutbildningarna är nu fyllda, och en ny polisutbildning kommer att starta i Uppsala. Det skapar förutsättningar att inte bara arbeta händelsestyrt utan också proaktivt för att förebygga brott.

Kriminalvården byggs ut, och vid mandatperiodens slut kommer kriminalvården att ha expanderat med över 5 000 platser.

Herr talman! För att bekämpa den kriminella ekonomin och välfärdsbrotten har Utbetalningsmyndigheten och Finansiellt underrättelsecentrum inrättats. Polisen har fått nya möjligheter att använda hemliga tvångsmedel även mot viss ekonomisk brottslighet, till exempel grovt bedrägeri, grovt skattebrott, grovt bidragsbrott och grov smuggling.

Tullens befogenheter har utökats. Utförsel av stöldgods från Sverige har kriminaliserats liksom otillåten hawalaverksamhet. Dessutom har möjligheterna att meddela näringsförbud på grund av brott utvidgats.

Vi tar krafttag för att förhindra gängens rekrytering av barn. Preventiva tvångsmedel har införts även mot barn under 15 år för att komma åt dem som styr och beställer i barnens mobiltelefoner. Vi genomför också upp till en tredubbling av straffet för att rekrytera barn till gängen, från ett maxstraff på fyra år till tolv år. Fler typer av tvångsmedel ska få användas mot barn som inte uppnått straffbar ålder, och kravet för att använda vissa tvångsmedel, till exempel beslag och husrannsakan, sänks.

Detta kan låta hårt. Men när barn utnyttjas hänsynslöst skyddar dessa reformer barn från att dras in i allvarlig brottslighet.

Herr talman! Vi stärker också brottsoffrens ställning. Brottsoffer ska få brottsskadeersättning direkt från staten. Sedan kräver staten tillbaka ersättningen från gärningsmannen. På så sätt behöver brottsoffret inte själv kräva ersättning från gärningsmannen. Vi stärker också rätten till målsägandebiträde i överrätt.

Även inom det brottsförebyggande arbetet genomförs historiska reformer. En ny socialtjänstlag har införts, och det görs en historisk satsning på över 10 miljarder över fem år. Vi river sekretesshinder mellan skola, polis och socialtjänst, och vi förtydligar föräldraansvaret och stärker föräldrastödet. Vi gör satsningar på skolsociala team. Vi inrättar BOB-strukturen

för barn och unga i organiserad brottslighet för att man ska kunna jobba mer effektivt med denna problembild, och vi utökar antalet platser på särskilda ungdomshem. Detta är några exempel på det regeringen gör inom det förebyggande arbetet.

Herr talman! När det gäller de straffrättsliga frågorna genomför regeringen nu den största reformen av straffrätten under modern tid. Vi kommer under våren att besluta om Straffreformutredningens förslag om att skärpa straffen för ett femtiotal brott och se till att hela straffskalan används.

I de fall en gärningsman har begått flera särskilt allvarliga brott blir det möjligt att döma ut livstids fängelse även när livstid inte finns på straffskalan. En straffskärpningsbestämmelse för brott som har samband med kriminella nätverk innebär att gängkriminella kan dömas till dubbla straff. Ett system med villkorligt fängelse införs, och presumptionen mot fängelse avskaffas. Dagens form av mängdrabatt vid flerfaldig brottslighet avskaffas, och en ny bestämmelse som ger ökat genomslag för tillkommande brott införs.

Herr talman! Vi har sedan tidigare förlängt preskriptionstider, skärpt reglerna för villkorlig frigivning och infört en möjlighet att skjuta upp frigivningen om den dömd missköter sig under anstaltsvistelsen eller om det finns risk för att personen begår nya allvarliga brott. Straffansvaret för försök, förberedelse och stämpling till brott utvidgas, vilket gör att det blir lättare att sätta dit dem som ligger bakom skjutningar och sprängningar runt om i vårt land.

Herr talman! Vi har beslutat om en ny påföljd, säkerhetsförvaring, så att personer med hög risk för återfall i allvarlig brottslighet kan frihetsberövas under längre tid. Givet de varierande ställningstagandena från de olika oppositionspartierna och de olika turer som har varit kan jag konstatera att en rödgrön regering hade haft lite svårt att enas om utformningen av en sådan reform.

Dessutom kriminaliserar vi rymning och skärper regelverket för utvisning på grund av brott.

Herr talman! En viktig del av regeringens arbete är att skydda kvinnor och barn mot våld och sexualbrott, inte minst när det sker i nära relationer. Vi skärper straffen för grov våldtäkt, grov våldtäkt mot barn, grov misshandel och synnerligen grov misshandel. Upprepade grova våldtäkter ska kunna leda till livstids fängelse, och de allra farligaste återfallsförbrytarna ska kunna låsas in på obestämd tid. Personer som har hög återfallsrisk i allvarlig brottslighet ska kunna få sin villkorliga frigivning uppskjuten.

Vi har stärkt det hyresrättsliga skyddet för våldsutsatta. En man som använder sin lägenhet för att utöva våld mot sina närstående ska kunna bli av med den, och den våldsutsattas möjlighet att ta över eller behålla lägenheten stärks. Vi har gjort kontaktförbuden effektivare och mer ingripande för att stärka skyddet för våldsutsatta kvinnor, och vi arbetar för att skärpa straffen för allvarliga fall av stalkning.

Vi kriminaliserar psykiskt våld och stärker det straffrättsliga skyddet mot sådan utsatthet. Vi ser också över skyddet för den svagare parten i bodelningar för att motverka ekonomiskt våld.

Vi förbättrar preventionen, bland annat genom att riva sekretesshinder så att information kan delas för att förhindra våld. Vi har utformat en

konkret nollvision för mäns våld mot kvinnor och inrättat ett särskilt ministerråd för kvinnofrid under statsministerns ledning.

Herr talman! Dessutom har vi kriminaliserat oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp. Vi har gjort det straffbart att inte avslöja eller förhindra ett tvångs- eller barnäktenskap och att försöka föra bort någon utomlands för att giftas bort. Utländska månggiften, tvångsäktenskap och barnäktenskap erkänns inte längre i Sverige. Vi förbjuder även kusinäktenskap. Regionala resurscentrum mot hedersförtryck har permanentats och utökas till hela landet.

Regeringens arbete för ett tryggare och säkrare Sverige är brett. Straffrättsliga förändringar är en viktig del men samtidigt bara en del i en helhet som omfattar många andra reformer inom justitieutskottets beredningsområde men också reformer inom många andra politikområden.

Även om mycket fortfarande återstår att göra kan vi nu börja se resultat. Det dödliga gängvåldet har halverats, och uppkläringen av de grövsta våldsbrotten har ökat markant.

Antalet skjutningar har mer än halverats jämfört med det mörka rekordåret 2022. De senaste veckorna visar dock att tillståndet är skört. Stora framsteg har gjorts, men gängens våldskapital är stort. Benägenheten att använda våld för att lösa konflikter är påtaglig. Det visar att vi inte kan slå av på takten.

Polistätheten är den högsta i modern tid. Det är 1 800 fler poliser i yttre tjänst jämfört med 2022.

De preventiva vistelseförbuden har haft stor effekt på lokalområden. I centrala Göteborg har personränen halverats, och på platser som Rågsved och Fittja har hela drogscener kunnat stängas ned.

Sedan verktygslådan med preventiva tvångsmedel öppnades har våldsdåd kunnat förhindras, och de kriminella nätverkens kapacitet har kraftigt reducerats.

Genomförda straffskärpningar i kombination med en ökad effektivitet hos de brottsbekämpande myndigheterna har lett till att fler grovt kriminella har kunnat sättas bakom lås och bom. Därmed har de inkapaciterats under lång tid.

Jag ser att jag har dragit över min talartid lite för mycket, men det fanns helt enkelt väldigt mycket att berätta om allt som regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna gör inom det här området. Vi gör allt detta för att vi står på skötsamma människors sida och för att bygga ett Sverige där ansträngning lönar sig och brott straffar sig.
(Applåder)

Anf. 26 HELENE BJÖRKLUND (S) replik:

Herr talman! Ledamoten Damsgaard pratade om hur mycket lokalpolisen har byggts ut och hur den har blivit mer synlig. Det är vi väldigt glada för, men upplysningsvis: I Blekinge har två av fem polisstationer lagts ned. Det är ett stort misslyckande, anser jag, och det kommer jag att fortsätta påpeka i den här kammaren. Vi har föreslagit ett moratorium för polisstationsdöden för att den inte ska fortsätta. Jag hoppas att vi är överens om det.

På tal om polisen har polisen väddat till regeringen och till oss som lagstiftare om verktyg för att plocka ned de mordannonser på nätet som används för att rekrytera ungdomar, som jag pratade om i mitt anförande.

Sedan 2023 har antalet ungdomar som är 15 år eller yngre och som är involverade i mordärenden ökat från 21 till 173.

Vi socialdemokrater har vädjat och sagt att vi bör behandla det här nu. Vi är helt överens. Mikael Damsgaard har sagt att det är ett bra förslag. Vi har lyft upp det i justitieutskottet. Propositionen finns. Vi är överens. Vi kan snabbbehandla den. Den ska komma i juni, men regeringen envisas med att lagen inte ska börja gälla förrän i september. Då har sommarlovett gått. Det kan bli ännu en rekryteringsfest för att rekrytera unga in i kriminalitet.

Varför vill regeringen inte snabbbehandla det här när vi säger att vi vill?

Anf. 27 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Heléne Björklund, för en väldigt angelägen fråga!

Frågan om hur unga rekryteras in i kriminalitet är otroligt viktig. Det finns ett stort behov av att stärka skyddet. Vi såg vilken effekt det fick när polisen fick börja använda hemliga tvångsmedel mot unga under 15 år. Det är en fråga som Socialdemokraterna faktiskt motsatte sig under lång tid.

Vad gäller frågan om att kunna plocka bort rekryteringsannonserna på nätet har vi i regeringspartierna ingen annan uppfattning än att vi är angelägna om att få det här på plats så snart det bara går.

En utredning kom runt jul. Den har varit ute på remiss och bereds nu i Regeringskansliet. Det finns en del synpunkter som måste omhändertas i utredningen och den fortsatta beredningen, så även om vi är angelägna om att det ska gå fort måste det ske på ett korrekt sätt.

Det finns ingen ambition från vår sida att det här ska gå långsammare än nödvändigt, utan det är högsta fart som gäller i den här frågan. Nästa steg är att det ska komma en lagrådsremiss från regeringen.

Anf. 28 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Herr talman! Jag tror dig, ledamoten Damsgaard, när du säger att vi är överens och att vi vill samma sak, men det är ju inte högsta fart. Det här ska komma i juni. Då ska vi ta beslut här, men lagen ska inte börja gälla förrän i september.

Vi har tagit åtskilliga beslut här, inte minst under pandemin, då vi kunde snabbbehandla ärenden. Regeringen säger att vi måste snabbbehandla ett ärende här före sommaren, rörande alkoholservering. Det har vi också sagt ja till, för övrigt, men denna så viktiga fråga, som vi är helt överens om, vill ni nödvändigtvis ha i september.

Finns det någon som helst anledning till detta, frågar vi, när vi säger att vi kan fatta beslut? Vi ska ändå hantera det här i juni. De synpunkter som ni säger finns ska hanteras, men lagen ska inte börja gälla förrän i september. Vi ska ha debatten här i kammaren i september.

Det här är ännu en utsträckt hand. Se till att vi kan behandla frågan här innan ungdomarna går på sommarlov, så att polisen får de tre verktyg de har efterfrågat för att ta ned mordannonserna! Det är så ungdomar rekryteras i dag – 173 barn under 15 år.

Anf. 29 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik:

Herr talman! Inledningsvis: Den proposition om alkoholservering som ledamoten jämförde med hade lite andra förutsättningar och var också

något enklare att bereda och ta fram. Utredningen om den kom också tidigare.

Ambitionen är absolut att det ska komma på plats så fort som möjligt. Jag kan konstatera att det inte har kommit någon lagrådsremiss och att det inte har lagts fram någon proposition ännu. Det som regeringen har aviserat är mycket riktigt den 1 september, men det finns inte någon som helst ambition att låta det här dra ut längre på tiden än vad som är absolut nödvändigt.

Anf. 30 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Herr talman! Jag vill börja med några reflektioner som jag har gjort under den relativt korta tid som jag har tjänstgjort i riksdagen.

Vi är många som är oroade över hur det politiska beslutsfattandet har skiftat karaktär genom åren. Riksdagen börjar alltmer likna en lekstuga där det inte är så noga längre vad som sägs eller vilka beslut som fattas. Sverige har en lång tradition av att göra grundläggande arbete inför att lagar ska stiftas. Vi har satt stort värde på vilka synpunkter som viktiga institutioner har haft inför att beslut ska fattas. Så är det inte längre.

I det betänkande som vi behandlar i dag, som handlar om straffrätt, hänvisas genomgående till den straffreformutredning som regeringen har tillsatt. Det är förvisso fint att ha ambitioner, men det är rimligt att också kunna förvänta sig någon form av kvalitet.

Lagrådet, vars uppgift det är att granska och yttra sig över lagförslag, har i sitt yttrande konstaterat att det som regeringen föreslår bokstavligt talat inte lämpar sig som lagstiftning. Det är oerhört kraftfull kritik som borde få vem som helst att dra öronen åt sig. Vi får se vad regeringen gör med sitt förslag i slutänden. Det rimliga vore att skicka tillbaka det till utredaren, men vi vet att det är mycket prestige i politiken nu för tiden.

Det är en påfallande risk att regeringen kommer att lägga en proposition på riksdagens bord – en proposition som Lagrådet kallar ett hastverk och som inte lämpar sig som lagtext – som riksdagen i värsta fall med knapp majoritet kommer att rösta igenom enbart för att man från regeringspartiernas sida har rent partipolitiska intressen snarare än samhällets gemensamma bästa för ögonen. Och konsekvenserna kan bli ödesdigra för svenska folket.

Under mandatperioden har det genomgående varit så att regeringen pressat igenom politik och lagförslag som är ogenomtänkta och även djupt problematiska. Jag är personligen besviken. Jag hade högre tankar om riksdagen och regeringen som institutioner. Jag trodde faktiskt att vi skulle kunna vara bättre än så här.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet står naturligtvis bakom alla våra förslag, men jag tänkte ändå lyfta fram ett av dem lite särskilt här i dag.

Vänsterpartiet har länge varit pådrivande för att mäns våld mot kvinnor måste bekämpas hårdare och kraftfullare från samhällets sida.

Naturligtvis är ingen vettig person försvarare av mäns våld mot kvinnor. Och det skulle vara mig helt främmande att göra som regeringspartiernas företrädare och beskriva mina politiska motståndare som någon form av försvarare av det som är ett av våra allra största samhällsproblem. Så är det inte. Alla här är motståndare till mäns våld mot kvinnor. Men det är ändå djupt problematiskt att det från regeringspartiernas sida ofta fram-

ställs som att mäns våld mot kvinnor skulle vara ett brott som enbart begås av invandrade män. Kontentan av den retoriken är uppenbar för alla.

Det här är något som vi tyvärr ser är en genomgående retorik på alla områden. Snart sagt alla samhällsproblem som finns kan invandrare eller fattiga i allmänhet lastas för, i alla fall enligt regeringspartierna.

Vi i Vänsterpartiet vägrar att acceptera en så infantil problemformulering. Mäns våld mot kvinnor kan ta sig många olika uttryck och begås av män av alla sorter.

Sexköp är ett sådant uttryck. År 2022 höjdes minimistraflet för köp av sexuell handling från böter till fängelse. Efter skärpningen har dock påföljden i flera domar blivit villkorlig dom i kombination med 40 dagsböter, vilket anses motsvara en månads fängelsestraff. Att domstolarna dömer till villkorlig dom i kombination med böter i stället för fängelse kan bero dels på att de aktuella sexköparna är tidigare ostraffade, dels på att maximistraflet för sexköp bara är ett års fängelse och att sexköp inte är ett så kallat artbrott.

Eftersom intentionen med lagändringen var att skärpa straffet för sexköp anser vi i Vänsterpartiet att tillämpningen av sexköpslagstiftningen borde ses över. Syftet borde vara att se om någon förändring krävs för att lagändringen ska leda till avsett resultat. Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av tillämpningen av sexköpslagstiftningen för att komma till rätta med det här.

Med det yrkar jag bifall till reservation 5.

Anf. 31 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Herr talman! För de flesta i vårt land står trygghet högt upp på önskelistan. Lag och ordning är fortsatt en av väljarnas absolut viktigaste frågor.

Mörka rubriker om våldet och den grova kriminaliteten avlöser varandra, med individer som anser sig ha rätt att bruka våld och göra våld på hela samhället.

Ny lagstiftning, effektivare verktyg och ökade satsningar på polis och övrigt rättsväsen ger goda resultat. Men gängkriminalitet och organiserad brottslighet är fortsatt utmanande, så mycket återstår innan vi har tryckt tillbaka den brottslighet som i förlängningen utgör ett hot mot vårt öppna och demokratiska samhälle.

Herr talman! Ljuspunkten är att vi har en regering som förstår allvaret i detta. Som nämnts här i talarstolen gör vi nu den största omläggningen av rättspolitik i modern tid.

Den straffreform som föreslås innebär dubbla straff för gängkriminalitet, ett femtiotal skärpta straffskalor, slopad ungdomsreduktion, en ny struktur som bättre återspeglar brottets allvar och påföljden villkorligt fängelse. Vi föreslår även sänkt straffmyndighetsålder för de allra grövsta brotten.

De åtstramningar som vi nu ser är en följd av en successiv nedmontering av goda normer och värderingar. Kopplat till detta och som en konsekvens har utvecklingen av gängkriminalitet och organiserad brottslighet underlättats genom tillgång till en god rekryteringsbas, goda organisationsmöjligheter, goda vinstmöjligheter och svaga kontrollmöjligheter. I detta ligger mycket av förklaringen till den brutala brottsutveckling som vi nu bevittnar.

Det har inte varit tydligt vilka värderingar som inte är valbara. Sverige har i stort svikit familjens betydelse och betydelsen av en kompass för vad som är rätt och vad som är fel. Detta har också speglats i de låga straffen och i en straffmätning som lagt större vikt vid förmildrande omständigheter för gärningsmannen än vid kravet på brottsoffrets upprättelse.

Herr talman! Regeringen arbetar nu ihärdigt och med stor energi på det rättsliga området för lag och ordning, för tryggheten, för att stärka goda normer och värderingar och för det brottsförebyggande arbetet. Men det finns inga alexanderhugg mot kriminaliteten.

Som polis har jag under ett helt yrkesliv ägnat mig åt brottsbekämpning och sett brottslighetens utveckling på nära håll. Det har inte varit uppmuntrande, kan jag säga. De åtgärder som nu införs borde ha varit på plats långt tidigare, men benägenheten och viljan till förändring saknades. Nu är det som det är, och jag vet att det är ett tålmodigt arbete som krävs – ett metodiskt arbete, steg för steg. Det finns ingen quickfix i det här. Sakta men säkert återtar vi tryggheten, men det kommer att ta tid; det är lika bra att vi inser det.

Herr talman! Kristdemokraterna har i årtal sagt att samhället måste prioritera den person som utsatts för brott, och nu har vi en regering som låter detta faktum styra politiken.

Vi verkar nu för en lagstiftning som skärper påföljderna som ska utdömas när rättvisa ska skipas i våra domstolar. Målet med detta arbete är enkelt: att vikta om vågskålen och förändra straffrätten. Låt brottsoffret, inte förövaren, stå i centrum! Lägg omsorgen där, inte på gärningsmannen!

Herr talman! Undersökningar indikerar att en majoritet av väljarna faktiskt anser att skärpta och mer avskräckande straff är den bästa linjen för att minska brottsligheten.

Inkapacitering av förhärdade brottslingar har en brottsförebyggande effekt. Utvisning och avvisning av kriminella har även det en brottsförebyggande effekt.

Brott i nära relationer nämndes tidigare här i talarstolen. Då kan vi konstatera att polisen sedan en tid tillbaka arbetar med något som heter Operation Beta. Jag vet inte om ni har hört talas om den. I Operation Beta har man identifierat och sökt upp 1 200 män som är kopplade till brott i nära relationer, och även i det fallet ser vi en brottsförebyggande effekt – antalet kvinnor som dödats av sin partner eller före detta partner är det lägsta någonsin. Men i det här fallet gäller en nollvision. Man kan konstatera att vi måste låta insatserna fortsätta, men tecken tyder på att det går åt rätt håll. Vi fokuserar nu mer på förövaren och mer på att skydda offret, och vi är på väg.

Jag tittade på statistiken. Det nämndes här att detta är ett stort problem. Det är ett stort problem, men sanningen är att statistiken går nedåt. Polisen hanterar nu brott i nära relationer som grova brott och har också lagt dem på enheten för grova brott, vilket är en indikation på att man tar det här på största allvar.

Straffen har inte upplevts som rättvisa och proportionerliga. Brottsoffer har inte fått den berättigade upprättelse som förväntas. Nu ändrar vi på det med straff som ser till att farliga personer låses in på längre tid och inte kan begå nya brott, förstöra andras liv eller rekrytera nya unga personer in i kriminalitet. Och när de väl kommer ut ska vi se till att de inte återfaller i brott.

Herr talman! Sverige behöver en ny straffrätt, en ny balans där vi viktar om vågskålen med fokus på straffskärpning snarare än rabatt. Vi förändrar mängdrabatten i dess nuvarande form och låter försvårande omständigheter väga tyngre. Brottsdrabbade ska inte lämnas i sticket, för då lämnar vi hela samhället i sticket.

Ytterst handlar det som sagt om värderingar – att straffrätten upplevs som rättvis och att den som drabbas av brott och den kränkning detta innebär får berättigad upprättelse.

Avslutningsvis, herr talman: Kristdemokraterna är det värderingsdrivna partiet. Som kristdemokrat kommer jag alltid att kämpa för de värderingar som byggt vårt samhälle starkt. Dessa värderingar behövs nu mer än någonsin.

Med dessa ord yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 32 ULRIKA LILJEBERG (C):

Herr talman! De senaste åren har vi sett en mycket problematisk utveckling av tryggheten i Sverige. Vi ser gängkriminalitet med skjutningar och sprängningar. Vi ser handel med människor, vapen och narkotika. Vi ser bedrägerier mot äldre och mot välfärden. Till detta har vi våldet mot barn, mäns våld mot kvinnor samt mängdbrotten som drabbar personer och företag i hela vårt land.

Detta är allvarliga brott. Det är en allvarlig situation. Mycket bra har gjorts, vill jag säga, men mycket mer behöver göras. Sverige kan mer. Antalet anmälda brott går ned, men det är med promilleenheter och inte mer än så. Det är viktigt att vi fortsätter jobba.

I dag debatterar vi straffrätt. Grunden för att utdöma straff är delvis att straffa individen, i många fall hålla den inlåst ett tag och då också erbjuda rehabilitering. Det ska vara proportionerliga straff utifrån det allmänna rättsmedvetandet. Straffen ska också vara allmänpreventiva, det vill säga avskräckande för omgivningen. Allmänheten ska se vad som händer om man begår ett brott. De ska dessutom ge ett slags upprättelse till brottsoffren, i den mån det nu är möjligt.

Men det vi ofta glömmer bort när det gäller straffrätt är att allt detta utgår från att man lagförs – att man åker fast. Där vet vi att det brister i väldigt många fall.

Centerpartiet anser att svenskt rättssystem kan mer. Inom många brotts typer har vi en alldeles för låg uppklarandegrad.

Brott mot barn är ett av dessa områden. I polisens årsredovisning för 2025 säger man att antalet anmälningar av misshandel inklusive grov misshandel mot barn förra året var 26 094 och att 3 090 misstänkta rapporterades till lagföring. Det går inte riktigt att jämföra misstankar och misstänkta, men om vi tar en andel är det 12 procent som blir åtalade för dessa brott. Polisen skriver dessutom i sin årsredovisning att det finns betydande mörkertal i barns utsatthet för brott.

Höga straff är bara värt någonting om man åker fast. Vi hör här om omläggningen och stoltheten. Vi hör om budgetarna och lagarna. Vi behöver lyfta regeringens möjlighet att styra myndigheter till ledarskap och leverans. Höga straff är inte värt någonting om man inte åker fast.

Vi ser positivt på beskedet om att hemliga tvångsmedel ska användas mer extensivt i fråga om mäns våld mot kvinnor. Vi kan överväga om det även ska gälla grova brott mot barn, de brott som vi kanske alla är överens om är de grövsta.

Herr talman! I dagens betänkande lyfter Centerpartiet främst två saker: dels strikt ansvar för ålder vid sexualbrott, dels mängdbrott.

Angående strikt ansvar tycker vi inte att det är rimligt att ha en lagstiftning som baseras på vad man tror om en persons ålder. Det krävs ett fullständigt avsteg från kroppsutveckling som relevant omständighet. Det är orimligt att barn fräntas ett godtagbart skydd för sin sexuella integritet på grund av sin kroppsliga mognadsutveckling. Vi ställer oss bakom reservation 7, men jag kommer att yrka bifall till en annan reservation.

Jag vill nämligen också lyfta detta med ringa stöld. Ringa stöld hette tidigare snatteri. Det är ett stort problem för handeln, framför allt livsmedelshandeln. Praxis är sedan förra hösten att tillgrepp av egendom av ett värde upp till 1 500 kronor regelmässigt bedöms som ringa stöld, oavsett hur många tillgrepp som sker under denna beloppsgräns. Detta utnyttjas naturligtvis av både enskilda personer och den organiserade brottsligheten.

För att komma åt dem som vanemässigt tillgriper egendom på ett sätt som bedöms som ringa stöld anser Centerpartiet att dessa gärningar sedda i sitt sammanhang i stället bör bedömas som stöld av normalgraden. Det skulle ge rättsväsendet fler verktyg att förhindra fortsatt brottslighet och även överensstämma bättre med det allmänna rättsmedvetandet.

Nu är påföljden för ringa stöld böter eller fängelse i högst sex månader – det vanligaste är böter – medan påföljden för stöld är fängelse i upp till två år. Det finns inga initiativ från regeringen för att ändra på detta, vare sig att sänka beloppsgränsen – den är nu fastslagen i praxis, men vi vet att regeringen såklart kan besluta om detta vid behov – eller att uppgradera upprepade flerfaldiga brott från ringa stöld till stöld.

Detta är lite ironiskt, för det innebär att tjuvar har fått inflationsskydd när priset för de stulna varorna har ökat – till skillnad från exempelvis landets pensionärer. HD skriver i en dom att man höjer beloppet för att priset på varorna har ökat.

Jag träffar livsmedelshandlare i hela Sverige som är mycket upprörda över detta. De berättar också att polisen inte prioriterar de här brotten i tillräcklig utsträckning.

Jag säger bara: Sverige kan mer!

Centerpartiet stöder regeringens kamp mot den grova organiserade brottsligheten. Vi välkomnar också det ministerråd som nu har installerats mot mäns våld mot kvinnor. Men regeringens stolthet lämnar ibland en fadd eftersmak när vi har en så låg andel redovisade mål till åklagare vad gäller våld mot barn, ett område där polisen dessutom säger att mörkertalet är stort.

Det känns också svårt att höra om de småföretag som drabbas av brott när regeringen dels tycker att 1 500 kronor bara är snatteri, dels inte prioriterar dessa brott i tillräcklig utsträckning. Det är för snävt fokus och för låga ambitioner från regeringens sida. Sverige kan mer än detta.

Jag yrkar för Centerpartiets del bifall till reservation 8 rörande upprepade ringa stöld.

Anf. 33 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik:

Herr talman! Jag delar Ulrika Liljeborgs upprördhet. Precis som ledamoten har jag träffat många Icahandlare och andra inom handeln, inte minst, som drabbats hårt av upprepade stölder. Jag delar upprördheten över att detta inte beivras och hanteras på ett bättre sätt.

Vad gäller gränsen för ringa stöld ska vi kanske inte ha någon uppfattning om vad Högsta domstolen sätter för praxis. Det är de som har höjt gränsen för ringa stöld – att justera den är alltså inget beslut för regeringen eller riksdagen. I den kontext där denna typ av brottslighet beivras i för liten utsträckning utgör den naturligtvis ett problem.

Jag har en fråga till ledamoten. Jag upplever att ett av de stora problemen är att åklagare säger att de stölder som sker i butik ofta inte får något tillkommande straffvärde. Dessa personer har allt som oftast redan begått så många andra brott – brott mot knivlagen, ringa misshandel, ringa narkotikabrott eller andra stölder – vilket gör att de tillkommande stölderna inte tillmäts något extra straffvärde. Därmed beivras de inte och leder inte till åtal.

Det här vill vi komma bort från genom reformeringen av straffrätten och genom att förändra mängdrabatterna. Hur ser Centerpartiet på detta? Hur kommer Centerpartiet att ställa sig till förändringen i synen på mängdrabatter?

Anf. 34 ULRIKA LILJEBERG (C) replik:

Fru talman! Vi ser positivt på att man ser över mängdrabatterna. Vi vill redan nu ta bort den mängdrabatt som finns, det vill säga att upprepade stölder fortfarande bara blir en stöld.

Centerpartiet är mer offensivt och tycker att upprepade stölder på 1 490 kronor dag ut och dag in borde bli rubricerat som stöld – varenda en av dem om de sker vanemässigt. Här är Centerpartiet det parti som vill gå före i ett vanligt förekommande brott som utgör ett stort problem. Det blir lite grann som att jonglera med olika lagstiftning.

Centerpartiet erbjuder här något som efterfrågas av poliser och livsmedelshandlare. Det handlar om att sänka beloppsgränsen. Det är helt rätt att det handlar om praxis uttalad av Högsta domstolen förra hösten. Men vi vet att regeringen beslutar om andra belopp. Titta exempelvis på försörjningsstöd. Det är inte Socialstyrelsen eller en domstol som beslutar om det, utan det är regeringen som på kronan har bestämt vad man behöver för att klara sig. Det handlar inte om att det inte finns tillfällen där regeringen beslutar om saker eftersom man anser att något behöver bli rätt och korrekt.

Jag ställer en fråga tillbaka till ledamoten. Hur kan man tycka att tillgrepp upp till värdet 1 500 ska ses som ett snatteri och att man kan göra detta upprepade gånger utan att det innebär att man ”levlar upp”? Även om vi antar regeringens aviserade förslag om mängdrabatt är det fortfarande i regeringens förslag fråga om snatterier, men i Centerns förslag blir det fråga om stölder.

Anf. 35 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik:

Fru talman! Jag återkommer till min fråga om mängdrabatter. Avskaffad presumtion mot fängelse skulle ha stor betydelse för den som begår många brott. Vi vill också skärpa synen på återfall i brott. Kan vi ha med

oss Centerpartiet i förändringarna, så att vi får en skärpt syn på mängdbrottslighet? Det ska då inte bara gälla stöld utan även personer som gång på gång begår brott och gör vardagen otrevlig för många andra människor i vårt land.

Prot. 2025/26:101
31 mars

Straffrättsliga frågor

Anf. 36 ULRIKA LILJEBERG (C) replik:

Fru talman! Jag kan anmäla Centern till tjänstgöring! Vi är det parti som lyfter upp frågan om mängdbrotten och den polisiära närvaron i hela landet. Vi vill också öka tyngden i vardagsbrotten, vilka utgör den största mängden brott. De drabbar enskilda, föreningar och småföretag.

Vi ska på inget sätt förringa grova brott med oerhörda konsekvenser, men för de flesta är ett mängdbrott, som stöld eller skadegörelse, en oerhörd upplevelse. Det är därför det till exempel är så viktigt att det finns poliser i varje kommun.

Jag instämmer i vad Socialdemokraterna tidigare har sagt om att polisstationer läggs ned, till exempel i Blekinge och Dalarna. Under regeringens offensiva år läggs polisreceptioner ned och därmed möjligheten att anmäla brott lokalt. Alla brott kan ju inte anmälas digitalt. Det är otroligt viktigt.

Låt mig ge ett exempel på mängdbrott. Vi har ett brott med värdet 1 450 kronor som begås vid tre tillfällen. Om vi tar bort mängdrabatten kommer man enligt regeringens förslag att dömas för tre snatterier. Det är bra så. Med Centerpartiets förslag kommer du att dömas för tre stöld. Vid vanemässigt utförda brott, som en del av organiserad brottslighet, ska vi ”levla upp” snatterierna till stöld.

Här blir det fråga om stora belopp, och det är brott som kan fungera som inkörsport till annan brottslighet eller utgöra en del av grov organiserad brottslighet. Med Centerpartiets förslag blir det en polisiär närvaro i hela landet. Mängdrabatterna tas bort, och de små brotten ”levlas upp” och ses med det allvar som behövs.

Anf. 37 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Det är återigen kul att få komma in och vikariera i justitieutskottet.

Frågan om beskattning av inkomster från prostitution när sexköp numera är kriminaliserat har aktualiserats. I praktiken riskerar brottsutsatta kvinnor som går fria inom ramen för sexköpslagstiftningen att i stället bli åtalade för skattebrottsmål.

Utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution har i betänkandet *Ut ur utsatthet* föreslagit en översyn av beskattning vid prostitution. Denna fråga bör regeringen hantera omedelbart, och regeringen bör ta fram riktlinjer för hur personer i prostitution inte ska behöva skatta för en betalning som de får när de utsätts för sexualiserat våld.

Om en förändring av skattelagstiftningen är nödvändig bör den göras. Vi anser dock att frågan om beskattning av inkomst från försäljning av sexuella tjänster handlar om mer än den specifika skattefrågan och därmed bör hanteras med ett brett grepp. Det övergripande målet är att stoppa exploatering av människor i prostitution. Regeringen bör skyndsamt göra en översyn av problemet när det gäller beskattning vid prostitution.

Många av de kvinnor som utnyttjas är personer som har kommit till Sverige från andra länder, ibland mot sin vilja eller med förhoppningar om annan försörjning som har visat sig inte existera. Dessa kvinnor lever i dubbel utsatthet om de dessutom av olika skäl är rädda för att utvisas tillbaka till förföljelse i hemlandet. Här är det viktigt att dessa personer inte är rädda för att söka hjälp och medverka till att de som begår olika brott kopplat till utnyttjandet av människor döms.

Det är därför av central betydelse att dessa kvinnor ges möjlighet att medverka i rättsprocesser och får den hjälp och det stöd de behöver för att kunna bearbeta trauman.

Jag står givetvis bakom Miljöpartiets samtliga reservationer, men jag väljer att bara yrka bifall till reservation 9, som handlar om denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 1 april.)

Terrorism

§ 8 Terrorism

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU14

Terrorism

föredrogs.

Anf. 38 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar motionsbetänkandet från allmänna motionsperioden på temat terrorism.

Terrorism har dessvärre varit ett angeläget tema för vårt land, särskilt de senaste 10–15 åren. Svenska folket har hanterat förhöjda terrorhotnivåer och fasansfulla terrorangrepp i olika former. Vi har nog alla fått lära oss att leva med tanken att de värsta tänkbara scenarierna faktiskt kan inträffa även här i vårt land.

Allt det här beror huvudsakligen på att tidigare regeringar tvingade på svenska folket en massinvandring som innebar att tiotusentals våldsbejakande islamister kunde komma hit, etablera sig här och till och med bli svenska medborgare. De kunde dessutom bege sig från Sverige till Syrien och Irak och ansluta till Islamiska statens terrorvälde och komma tillbaka till Sverige när kriget gick dem emot. De kunde till och med få hjälp från den förra, socialdemokratiska regeringen med att flygas hem till Sverige, där de i dag utöver att få bidrag kan försörja sig som lärare och arbeta nära våra svenska barn.

Den våldsbejakande islamistiska miljön är till 99 procent ett importerat problem, som det finns ett tydligt politiskt ansvar för. Det är också den största och mest farliga grupperingen bland de våldsbejakande miljöer som går att definiera. Våra myndigheter har bedömt att den är lika stor som den våldsbejakande höger- och vänsterextremismen tillsammans.

Fru talman! Vi har aldrig hört Magdalena Andersson be om ursäkt för det som Socialdemokraterna bär ansvar för. Tvärtom förblir Socialdemokraternas bästa vänner i politiken partier som återigen vill öppna våra gränser för världens alla extremister. Där har vi den avgörande konflikten kopplat till arbetet mot terrorism.

Sverigedemokraterna tänker återigen gå till val på att vi vill skydda Sverige och sätta svenska folkets säkerhet i främsta rummet.

Fru talman! I betänkandet finns det ett antal motioner som under rubriken Utskottets förslag till riksdagsbeslut bemöts med redogörelser för varför det finns förslag om att de avslås. Jag har ingen annan uppfattning och yrkar således avslag på motionerna och bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 39 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Det kommer att bli en lång och intensiv period för oss ledamöter i justitieutskottet fram till valet. Regeringen har presenterat ett stort antal propositioner som ska beredas och debatteras och som det ska voteras om. Men i detta flöde av propositioner ska vi såklart också behandla de politiska förslag som vi ledamöter fått lägga fram i riksdagen under allmänna motionstiden. Detta är ett tillfälle då vi i kammaren får debattera sådana motioner i betänkandet *Terrorism*.

Låt mig vara tydlig. Att bekämpa terrorism handlar inte bara om lagar och paragrafer. Det handlar även om tryggheten i vårt samhälle och om vilket Sverige vi vill leva i. Hotet från terrorism och våldsbejakande extremism ser inte ut som det gjorde för tio år sedan. I dag är det mer splittrat, mer svårfångat och i många fall farligare.

Tidigare talade vi om tre tydliga miljöer: islamistisk extremism, högerextremism och till viss del också vänsterextremism. I dag ser vi något annat: en hybridisering där idéer blandas, där konspirationsteorier, hat och våldsideologi plockas ihop till en egen världsbild och där fienden kan vara vem som helst. Det gör hotet svårare att upptäcka och att stoppa.

Samtidigt har internet förändrat spelplanen i grunden. Radikaliseringen sker inte längre bara i slutna rum eller organiserade grupper. Den sker i mobilen, i chattar och i forum som vuxenvärlden ofta inte ens vet finns. Vi har sett olika exempel på det, till exempel nätverket 764. Där dras unga människor in i miljöer som inte bara sprider hat utan också aktivt driver dem mot våld och i vissa fall även självmord.

Vi ser också att den våldsbejakande islamistiska extremismen fortfarande utgör ett allvarligt hot mot Sverige. Det handlar både om organiserade nätverk och om ensamagerande individer som inspireras av propaganda och uppmaningar till våld.

Samtidigt vet vi att radikaliseringen ofta sker snabbt och inte sällan i digitala miljöer där hatbudskap normaliseras och förstärks. Därför måste arbetet mot all typ av extremism vara lika konsekvent och lika uthålligt.

Fru talman! Extremism är ett samhällsproblem. Och det kräver ett samhällssvar. Socialdemokraterna menar därför att vi måste göra mer på flera fronter samtidigt. Vi behöver ett stärkt rättsväsen, där resurser till Säkerhetspolisen och andra myndigheter stärks för att kunna upptäcka och stoppa hot i tid.

Vi behöver också bli bättre på det förebyggande arbetet – i skolan, i socialtjänsten och i civilsamhället men också genom mer resurser till exempelvis Center mot våldsbejakande extremism.

Vi behöver fler vägar ut, så att den som hamnat fel kan få samhällets hjälp att hamna rätt. Vi behöver fler vuxna som ser, fler som agerar och bättre kunskap om de digitala miljöer där radikalisering sker.

Vi behöver också våga prata om dessa miljöer, som växer, till exempel de så kallade aktivklubbarna, som har tydliga kopplingar till högerextremism. Där byggs våldskapital upp, och där tränas unga män, inte bara fysiskt utan även ideologiskt. Här måste samhället vara tydligt. Och vi behöver bättre kunskap och verktyg för att stoppa denna utveckling.

Fru talman! Terrorism handlar inte bara om bomber och attentat. Det handlar också om att försvaga samhällen, att skapa rädsla och att underminera tilliten.

I dag ser vi att hotet kommer även från statliga aktörer, till exempel Ryssland, Kina och Iran för att nämna några. Sverige och många andra europeiska länder utsätts för det som kallas hybridhot, i form av cyberattacker, desinformation, sabotage och inte minst störningar av GPS-signaler.

GPS-störningar är ytterst allvarliga och riskerar att störa både sjö- och luftfarten på ett sådant sätt att olyckor av skiftande slag kan inträffa. Transportstyrelsen har rapporterat hundratals sådana störningar. Internationella aktörer har pekat ut just Ryssland som främsta källa till dessa.

Det här är inte slumpmässigt. Det är inte tekniska fel. Dessa störningar är systematiska och politiskt motiverade för att störa vårt samhälle. Därför är det enligt oss socialdemokrater rimligt att klassa dem som terrorbrott som ska följas upp med internationella efterlysningar. Vi behöver markera att den typen av angrepp mot det civila samhället inte är acceptabla.

Regeringen meddelar att man arbetar med frågan. Det är bra. Men vi socialdemokrater önskar såklart att man kunde skynda på processen. I grunden handlar det om vilket budskap vi ska skicka. Accepterar vi den typen av attacker, eller ska vi sätta ned foten? För oss socialdemokrater är svaret självklart.

Fru talman! Kampen mot terrorism och extremism kräver mer än enskilda åtgärder. Den kräver samarbete, internationellt och nationellt och mellan olika politiska nivåer. Det här är inte något som händer långt bort. Det är något som påverkar oss här och nu, i våra skolor och i våra digitala miljöer. Det handlar om vår säkerhet. Det är inget område där man har råd med politisk prestige. Det handlar ytterst om att skydda människors liv, vår demokrati och vår framtid.

Fru talman! Sverige blev starkt eftersom vi byggde ett samhälle där trygghet, arbete och jämlikhet ska gälla alla. Det är det Sverige som jag är stolt över. Det är det Sverige som vi nu måste försvara mot krafter som vill splittra och skapa rädsla.

Därför ska vi med lagstiftning stoppa dem som hotar oss. Men framför allt ska vi bygga ett starkare samhälle där färre dras in i extremism från början. Det är så vi bygger tillit, det är så vi pressar tillbaka extremismen och det är så vi gör Sverige tryggare.

Fru talman! Med de avslutande orden vill jag yrka bifall till reservation nummer 3.
(Applåder)

Anf. 40 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Vi behandlar, som redan nämnts i denna talarstol, justitiekottets motionsbetänkande om terrorismfrågor. I betänkandet finns tre reservationer. Jag kan därför inledningsvis konstatera att det i huvudsak tycks finnas en bred uppslutning bakom regeringens politik inom området.

Fru talman! Sveriges säkerhetsläge har förändrats och försämrats över tid. I dag möter vi tre huvudsakliga parallella hot mot vår inre säkerhet: terrorismen och den våldsbejakande extremismen, olika aktörer som agerar fientligt mot Sverige samt den grova organiserade brottsligheten. Det främsta attentatshotet mot Sverige bedöms komma från ensamutförande aktörer som agerar utifrån våldsbejakande islamism alternativt våldsbejakande högerextremism. Det förekommer också ideologiska hybrider, där våldsbejakande extremister använder och kombinerar olika former av tankegods. Vi ser ökade kopplingar mellan statliga aktörer, nätverkskriminella individer och personer med ideologiska motiv. Vi ser även exempel på hur radikalisering av framför allt unga personer kan gå otroligt snabbt.

Fru talman! Från att för ett par år sedan ha varit ett prioriterat mål i den islamistiska propagandan till följd av koranbränningar och LVU-kampanjen bedöms Sverige nu vara vad som beskrivs som ett legitimt mål som en del av det större väst. Hamas terrorangrepp mot Israel och det efterföljande kriget i Gaza medför en ökad hotbild mot judiska och israeliska mål även i Sverige. Det pågående kriget mellan Iran, USA och Israel gör läget än mer spännande och påverkar hotbilden även här i Sverige.

Fru talman! Den svenska lagstiftningen mot terrorism var länge allvarligt eftersatt, vilket vi moderater i många år kritiserade när vi var i opposition. Efter många års väntan trädde den nuvarande terroristbrottslagen i kraft 2022. Samtidigt trädde lagen om särskild kontroll av vissa utläningar i kraft. Vi moderater välkomnade de nya lagarna men konstaterade att flera problem samtidigt kvarstod olösta, liksom att straffskalorna för flera brott var för milda.

För två år sedan kriminaliserades till slut deltagande i terroristorganisation. Sverige har nu förvisso en vidsträckt lagstiftning när det gäller terroristbrottslighet, men arbetet med att ytterligare stärka skyddet behöver fortgå. Regeringen kommer därför senare i vår att lägga fram en proposition om stärkt skydd mot kvalificerade säkerhetshot och organiserad brottslighet. Det handlar om längre förvarstider för personer som utgör kvalificerade säkerhetshot, fler möjligheter för Säkerhetspolisen att använda hemliga tvångsmedel mot kvalificerade säkerhetshot och möjlighet att frysa tillgångar för personer som utgör kvalificerade säkerhetshot.

Fru talman! Terrorhotet varierar som sagt över tid i fråga om både aktörer och intensitet, men det har varit ständigt närvarande i Sverige och vår omvärld under de senaste decennierna. Många andra länder har levt med höga terrorhotnivåer under lång tid, men samhället i stort har kunnat fortsätta att fungera som vanligt. Det måste vi i Sverige också klara, samtidigt som arbetet för att bekämpa terrorhotet pågår med oförminskad kraft.

Arbetet med att skydda samhället mot våldsbejakande extremism och terrorism måste därför vara uthålligt, långsiktigt och strategiskt. Som grund för det har regeringen beslutat om en strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism. Arbetet ska utgå från fyra tydliga strategiska områden: att förebygga våldsbejakande extremism och terrorism, att förhindra terroristattentat och andra ideologiskt motiverade brott, att skydda samhällets människor och funktioner och att hantera situationer under och efter ett attentat.

Fru talman! Det skärpta säkerhetspolitiska läget, den ökade hotbilden mot Sverige från bland annat våldsbejakande islamism samt ny lagstiftning innebär att det är viktigt att säkerställa att Säkerhetspolisen har tillräckliga ekonomiska resurser för sitt uppdrag. Regeringen har därför tillfört Säkerhetspolisen betydande resurser. Från 2022 och fram till i år har Säkerhetspolisens budget ökat med närmare 70 procent, från drygt 1,8 miljarder kronor till över 3 miljarder kronor 2026.

Fru talman! Sverige är ett land som ska präglas av öppenhet och värderingar som frihet, demokrati och respekt för grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Människor ska kunna röra sig tryggt och fritt, delta i sammankomster och uttrycka sina åsikter utan rädsla för att utsättas för hot och våld. Arbetet mot terrorism är därför centralt för att skydda vårt sätt att leva i ett fritt demokratiskt samhälle.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 41 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! Jag var deltagare vid det möte i Gubbängen som för två år sedan attackerades av högerextrema aktivister. Med största sannolikhet tillhörde de Aktivklubb, en organisation som är känd på många olika sätt, bland annat genom en del kopplingar ända upp till regeringspartierna. Aktivklubb värvar sina medlemmar bland annat genom att kontakta unga pojkar på nätet, ofta genom olika typer av spel eller chattar. De som värvas blir sedan successivt mer och mer radikaliserade, till dess att de har gått så långt att de är beredda att begå avskyvärda våldsamma handlingar. Ofta är det pojkar som aldrig någonsin tidigare har ägnat sig åt kriminalitet. På samma sätt fungerar extrema islamistiska organisationer. De använder sig av samma metoder.

Den som begår brott ska självklart straffas. Men vi måste också se till att man kan lämna de extremistiska miljöerna om man har det önskemålet. Det är därför självklart viktigt att vi har en välfungerande avhopparverksamhet för tungt kriminella extremister, och det arbetet fortskrider nu genom Center mot våldsbejakande extremism. Men en sak som kanske är ännu viktigare är att vi ser till att hitta former för dem som ännu inte har blivit kriminella utan vill hoppa av innan det är för sent. Det är tyvärr inte de befintliga verksamheterna tillräckligt rustade för.

Därför anser vi i Vänsterpartiet att regeringen borde ge Center mot våldsbejakande extremism i uppdrag att ta fram ett program för avhopparverksamhet för personer som vill lämna våldsbejakande extremistiska miljöer utan att ha koppling till kriminalitet. Det är inte en ultimät lösning. Det är inte den slutgiltiga lösningen på det här problemet. Vi har väldigt mycket arbete framför oss för att kunna bekämpa våldsam extremism, inte minst förebyggande socialt arbete. Men vi borde i den här kammaren i alla fall kunna vara överens om att vi ska göra allt vi kan för att hjälpa dem som har blivit inlurade i den extremistiska miljön, så att de kan lämna den så tidigt som möjligt, innan det är för sent. Därför yrkar jag bifall till reservation nummer 1.

Anf. 42 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Fru talman! Den våldsbejakande extremismen och terrorismen utgör ett av vår tids största hot mot människors trygghet och i förlängningen mot

vår demokrati. Terrorhotet vilar tungt över många länder, och Sverige är inte på något sätt undantaget eller förskonat. Låt oss blicka lite bakåt i historien. Vi har händelsen på Drottninggatan med Akilov, som med lastbil mejade ned oskyldiga flanörer. Vi har självmordsbombaren som utlöste sin sprängladdning av misstag och orsakade sin egen död.

Vi har personer i Sverige som har anslutit sig till IS och begått fruktansvärda terrordåd både i Paris och i Bryssel.

För egen del hade jag nära kontakt med konstnären Lars Vilks som ritade en så kallad rondellhund. Han blev utsatt för ett antal mordförsök och fick ha livvaktsskydd under resten av sin levnad.

Sverige har i dag en förstärkt hotbild. Enligt säkerhetspolisen kommer de yttre hoten främst från Ryssland, Iran och Kina. Islamistiska grupper och högerextremism utgör i dag det största terrorhotet. Vänsterextrema är färre, men det finns en ohelig allians mellan våldsbejakande vänsterextrema och islamistiska grupper som oroar. Kopplat till det finns även en ökad radikalisering bland unga med ökad risk för isolerade attentat av ensamagerande.

Det som ytterligare bygger på hotet är den nära kopplingen mellan terrorism och organiserad brottslighet som fått fäste i vårt land och som orsakar död och förödelse.

Det här är påtagliga och konkreta hot mot enskilda människors trygghet, och de påverkar även näringsliv och offentlig sektor.

Tydliga kopplingar finns till styret i Iran som genom det terrorklassade Islamiska revolutionsgardet, IRGC, planerar och initierar aktioner mot regimkritiker i den iranska diasporan och mot israeliska mål i Sverige där svenska kriminella gäng använts som ombud.

Ett nu aktuellt fall rör den iranskfödde statsvetaren och regimkritikern Arvin Koshnood som utsattes för ett mordförsök i min hemstad Malmö hösten 2025, ett fall som nu är aktuellt i en pågående rättegång i Uddevalla. Kopplingar lär finnas till det så kallade Foxtrotnätverket vars ledare påstås vistas i Iran. Arvin och hans familj lever nu på skyddad adress.

Utåt sett är det kanske en isolerad händelse, men den får ändå anses ingå som en del i det terrorklassade iranska revolutionsgardets strategi att skrämma och ingjuta fruktan bland oppositionella.

Nu växer det fram ett nytt hot mot Europa, även det kopplat till Iran. Europol varnar nu för ett ökat terrorhot från en proiransk grupp som går under namnet Harakat Ashab al-Yamin al-Islamia, förkortat Hayi. Gruppen har nu på kort tid genomfört attacker mot judiska mål i London, Liège, Amsterdam och Rotterdam. Det finns ett klart och tydligt hot också mot andra länder och framför allt mot judiska och amerikanska mål.

Brittisk underrättelsetjänst uppger att man under 2025 stoppat fler än 20 Irankopplade komplotter i Storbritannien, så det finns all anledning för oss i Sverige att vara vaksamma. Vi vet sedan tidigare att IRGC opererar i Sverige och riktar in sig på judiska och amerikanska mål. Det finns säkert goda skäl till att polisen i Stockholm nu inrättat en säkerhetszon i den så kallade diplomatstaden.

Målet för Iran och IRGC är tydligt. Man vill injaga fruktan i de judiska församlingarna och i den oppositionella iranska diasporan som stödjer Reza Pahlavi.

Sett i ett större perspektiv krävs ett gott och nära samarbete över landgränserna och då särskilt inom ramen för det europeiska samarbetet i Euro-pol och i samverkan med medlemsländernas säkerhetstjänster. Ett sådant samarbete är avgörande för framgång i det proaktiva arbetet.

Samtliga grupper använder digitala plattformar och anpassar ständigt sina budskap och metoder för att attrahera och rekrytera inte minst våra unga.

Fru talman! Hotbilden mot Sverige har också förstärkts genom händelser i landet som upplevts som provocerande angrepp på islam och muslimer. Yttre händelser som konflikten Israel– Hamas och den nu pågående konflikten Iran– Israel– USA har ytterligare spätt på och stärkt den hotbilden.

För att förebygga och förhindra vålds- och terrorbrott krävs insatser från alla goda krafter i samhället. Sverige har i dag ett sextiotial utsatta områden, varav drygt 20 anses som särskilt utsatta.

I den miljön utvecklas en form av skuggsamhälle med egna normer och regler. Boende i dessa områden, inte minst unga, är särskilt påverkade och mottagliga för budskap från aktörer som vill angripa och skada vårt samhälle. Det är aktörer som ogillar eller rent av hatar vår livsstil och våra värderingar och som vill se ett annat samhälle baserat på en annan ideologi.

För att bryta detta krävs rejält ökade insatser och hög närvaro av såväl polis som andra aktörer. Skola, socialtjänst, näringsliv, föreningsliv och polis måste göra gemensam sak för att identifiera unga som visar tecken på radikaliserings. Vi måste spåra upp, identifiera och hindra personer som underblåser hatet. Den subversiva verksamheten måste stoppas, och de som har ledande roller måste utvisas i den mån det går.

Med detta sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motionsyrkanden mot terrorismen.
(Applåder)

Anf. 43 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Jag ber om ursäkt till mina utskottskollegor för att jag missade inledningen av debatten på grund av andra åtaganden som drabbar det lilla partiet när det är samma person som ska vara på flera platser. Över till dagens debatt.

Terrorism är ett allvarligt hot mot det fria demokratiska samhället. Arbetet mot terror måste bedrivas såväl i och av Sverige ensamt som i samarbete med andra länder. Vårdsbejakande extremister är organiserade i olika grad, men några har en global spännvidd.

Säkerhetspolisen ansvarar för terrorbekämpningen i Sverige. Säpos resurser har stärkts, och flera nya lagar har kommit på plats för att förhindra terror. Det är angeläget också framöver att Säpo har tillräckliga resurser för att arbeta effektivt med terrorbekämpning.

I takt med att uppdraget utvidgas och blir mer komplext måste vi även stärka den interna granskningen av myndighetens arbete så att insatserna och utredningarna sker på ett rättssäkert sätt.

Att förhindra radikaliserings till våldsbejakande extremism är att förebygga terror. År 2017 inrättades Centrum mot våldsbejakande extremism, och Miljöpartiet vill att det ska stärkas ytterligare. Samarbete med kommunerna är avgörande för att i tid upptäcka radikaliseringsprocesser hos

grupper eller individer och platser där det finns särskilt stor risk att radikaliserings kan ske.

Vi bör även satsa särskilt på att motarbeta finansiering av terrorism. Där gäller det både att bekämpa finansiering av terrororganisationer inom Sverige och att förhindra att pengar från Sverige bidrar till terror utomlands.

I relation till de målen är det internationella samarbetet oerhört viktigt särskilt inom EU och inom Europol för att kartlägga finansieringskällor och överföringsmetoder. För att bekämpa terrorfinansiering effektivt behöver vi även stärka arbetet mot penningtvätt.

Fru talman! Vi behöver också ett kraftfullt förebyggande arbete för att minska risken att utsatta, marginaliserade människor blir indragna i extremistiska miljöer. Det kräver långsiktighet och att åtgärder som genomförs inte är enskilda och lösryckta.

Människor ska inte behöva känna sig så trängda socialt och ekonomiskt att de finner extremistiska miljöer attraktiva. Därför vill vi se en grundläggande social rättvisa som kompletteras med ett nationellt program. Det nationella programmet för avhoppare ska vara ett komplement till den verksamhet som bedrivs i olika regioner för att underlätta avhopp från extremistmiljöer. Därmed yrkar jag bifall till reservation 2 som handlar om just det.

Anf. 44 MARTIN MELIN (L):

Fru talman! Vad är terrorism? Terrorism är ett angrepp på allt som håller vårt samhälle samman: friheten, tryggheten och tilliten till människan.

Terrorism är en handling som är ämnad att skapa rädsla och genom den rädslan påverka folk, beslutsfattare, myndigheter, företag och stater. Rädslan ska få folk att göra som terroristen vill.

I klarspråk säger terroristen: Om ni inte gör eller tycker som jag vill så spränger jag er! Jag struntar i att ni är oskyldiga, och jag struntar i om ni är barn. Jag spränger er eller skjuter er. Ni ska dö, för ni tycker inte som jag!

Så resonerar en terrorist. Vi ska bekämpa terrorismen med hela rättsstatens kraft. Därför är det viktigt att rättsväsendet har lagar och resurser som gör det möjligt. Men att bekämpa terrorismen handlar inte bara om att förhindra planerade attentat eller gripa dem som har utfört attentaten. Att bekämpa terrorismen handlar också om att tydligt försvara demokratin, att stå upp för våra värderingar och att inte vika oss för radikaliserings och polarisering. Det handlar om att stå upp mot all form av extremism – att stå upp mot den våldsbejakande islamismen och den våldsbejakande högerextremismen.

Fru talman! Sverige får aldrig bli en plats där terrorister kan leva ostört. Sverige får aldrig bli en fristad för extremister, våldsbejakande fanatiker och andra som vill krossa samhället för deras saks skull.

Det här är viktigt: Vi får inte vara naiva, vi får inte vara ängsliga och vi får inte vara rädda att trampa någon på tårna. När det kommer till terrorism ska vi alla – politiker, rättsväsendet och folket – vara stenhårda med vad vi tycker och tänker och hur vi agerar. Att gömma sig eller blunda är detsamma som att smita undan.

Jag vill inte se fler Hamasflaggor på våra gator och torg. Hamas är en terrororganisation som medvetet attackerar, dödar och kidnappar oskyldiga civila. Trots detta ser vi att personer i Sverige i dag hyllar dessa terrorister och viftar med deras flaggor. Det är ett allvarligt problem och ett stort pågående hot mot vårt samhälle i dag.

Det accepterar inte jag, och det ska bekämpas med alla medel. En terrorist eller en terroristsympatisör är ett hot mot Sverige och vårt samhälle – det samhälle som jag och många med mig vill ha: ett demokratiskt, liberalt och tryggt samhälle. En terrorist ska varken bo, planera eller verka i Sverige. Punkt!
(Applåder)

Anf. 45 JAMAL EL-HAJ (-):

Fru talman! Jag vill gärna lyfta fram min motion i betänkandet och samtidigt tala om det långsiktiga arbetet för Sveriges säkerhet. Jag vill även varna för ett lite längre anförande.

Fru talman! Terrorismen är ett av vår tids allvarligaste säkerhetshot. Den har varken hemort eller nationalitet och kan drivas av olika ideologier, religiösa föreställningar, politiska övertygelser, statliga intressen och sociala konflikter. Gemensamt för terrorismen är att den syftar till att sprida rädsla, undergräva våra demokratiska institutioner och inskränka människors frihet.

Därför måste kampen mot terrorism vara både fast och långsiktig. Den kan inte reduceras till tillfälliga utspel, snabba rubriker eller förenklade slagord. Ett effektivt arbete mot terrorism kräver kunskap, internationell samverkan, förebyggande insatser, starka institutioner och ett samhälle präglad av tillit.

Fru talman! Sverige måste noggrant granska hur främmande makt – men även inhemska aktörer – använder desinformation, propaganda och falska berättelser för att undergräva vårt samhälle. Genom att sprida felaktig eller vinklad information kan man steg för steg underminera förtroendet för organisationer, för enskilda människor och i förlängningen för hela samhällsstrukturer. Syftet är alltid att skapa misstro, splittring och polarisering samt att skada de krafter som arbetar för demokrati, fred och säkerhet.

Fru talman! För att effektivt möta hotet från terrorism måste vi också slå mot dess ekonomiska bas. Terrorism finansieras inte av sig själv. Det krävs därför en samlad strategi för att upptäcka, spåra och stoppa finansieringen av extremistiska nätverk och våldsbejakande miljöer. Sverige bör stärka samverkan mellan finanspolisen, banker, myndigheter och internationella aktörer för att försvåra och förhindra ekonomiska flöden till terrorism.

Kampen mot terrorism handlar dock inte enbart om övervakning, lagstiftning och säkerhetsarbete i traditionell mening. Sverige är i dag ett land där människor från hela världen lever och verkar. De flesta ser Sverige som sitt hem. De vill bidra, arbeta, betala skatt, ta ansvar och vara en del av samhället. Det är en styrka.

Med tillit, inkludering och ömsesidig respekt kan människor med olika bakgrund också spela en avgörande roll i arbetet mot terrorism och extremism. De bär på språkkunskaper, kulturell förståelse, erfarenheter och

nätverk som kan hjälpa samhället att förebygga hot, dämpa motsättningar och bygga trygghet inifrån.

När vi bygger broar i stället för murar stärker vi inte bara sammanhållningen; vi stärker också vår säkerhet och vår välfärd. Tillit skapar ansvar, och ansvar skapar vilja att skydda det samhälle man känner sig som en del av.

Sverige har därför mycket att vinna på att se människor med internationell bakgrund som en tillgång och inte som ett problem. Ger vi dem förtroende får vi tillbaka ett starkare, tryggare och mer hållbart samhälle.

Fru talman! Detta är inte en teoretisk slutsats för mig, utan den bygger också på egen erfarenhet. När Magdalena Andersson, Sveriges första kvinnliga statsminister, vid ett tillfälle sa om mig att jag har ägnat hela mitt liv åt att bekämpa terrorism möttes det av ifrågasättande från vissa håll. Detta ifrågasättande säger kanske en del om bristen på förståelse för vad detta arbete faktiskt innebär.

Kampen mot terrorism syns sällan utåt. Den märks inte i rubriker eller i stora utspel. Den bedrivs genom långsiktiga relationer, internationella kontakter och ett tålmodigt arbete med att bygga förtroende – sådant som sällan syns men som är avgörande för att skydda landet.

Efter terrorattacken i New York den 11 september 2001, den dag då en stads skyline, själ och trygghet slogs i spillror inför hela världens ögon, skickade dåvarande utrikesminister Anna Lindh mig till Bryssel för att företräda Sverige tillsammans med dåvarande vice statsminister Lena Hjelm-Wallén. Lena reste från Stockholm och jag från Köpenhamn.

Hela Europa var representerat, inklusive flera länder från det tidigare Östeuropa. Mötet leddes av Storbritanniens dåvarande utrikesminister Robin Cook. Budskapet var tydligt: en enad europeisk röst mot terrorism, stöd till kampen mot al-Qaida och tydliga överväganden om hur omvärlden borde agera.

Vid den efterföljande konferensen i Granada i februari 2002 deltog länder från både Europa och Mellanöstern – Egypten, Tunisien, Libyen, Libanon, Israel och Palestina. Där blev det tydligt hur viktigt det är med språk- och kulturförståelse i säkerhetsarbetet.

Israels utrikesminister Shlomo Ben-Ami var närvarande, liksom många andra högt uppsatta företrädare. Ben-Ami talar flytande arabiska eftersom han är född i Marocko. Jag var den enda deltagaren från Europa som behärskade arabiska och som därmed hade insikt i de kulturella koderna.

Jag kan inte gå in på alla detaljer, men jag vill understryka att detta arbete bidrog till att lägga grunden för hur Europa arbetade mot terrorism under de följande åren och för att många hot kunde avvärjas.

Några dagar innan Anna Lindh mördades körde jag henne till Sturup för att hon skulle hinna med sista flyget. Det var bråttom men ändå ett lugnt ögonblick som jag inte tänkte på då men som har stannat kvar hos mig. Från min bil ringde Anna sina barn och sa att hon skulle bli sen och att de inte skulle vänta uppe. Och så önskade hon dem godnatt. När hon klev ur bilen och vi tog farväl bad jag henne att vara extra försiktig. Det var det sista jag sa till henne.

När Anna mördades förlorade Sverige inte bara en utrikesminister utan också ett unikt nätverk av relationer och förtroende världen över. Hon var högt respekterad, inte minst av USA:s utrikesminister Colin Powell.

När bombdådet i Stockholm inträffade 2010 då Taimour Abdulwahab sprängde sig själv till döds utanför IF Metalls lokaler i Stockholm var det en brutal påminnelse om att också Sverige kunde drabbas direkt av jihadistisk terror. Då tog jag initiativ till en manifestation mot terrorism. Till sammans med omkring 500 personer samlades vi på Stortorget i Malmö under parollen Rör inte vårt land.

Manifestationen var inte bara ett uttryck för sorg, motstånd och samhällsansvar – den skickade också signaler till omvärlden om att Sverige är en röd linje. Den visade att människor från olika bakgrunder kan samlas i försvar för demokrati, fred och trygghet. Jag blev intervjuad av TV4, och initiativet hyllades av IF Metalls dåvarande ordförande Stefan Löfven.

När motsättningarna mellan judar och palestinier fördjupades efter första Gazakriget 2011 och stämningen i Malmö blev alltmer ansträngd tog Dan Olofsson initiativ till samtal och en fredskonferens för att skapa försoning i staden. Jag var den förste talaren på konferensen och sa bland annat: Ytterst är vi alla människor. Det är mer som förenar oss än som skiljer oss åt.

Jag betonade också vikten av att förebygga splittring genom samtal, respekt och ansvarstagande. På konferensen deltog Fred Khan som judisk representant. Göran Persson, Ilmar Reepalu och Alf Svensson var närvarande, och Lars Adaktusson var moderator.

Under åren har jag också vidarebefordrat tips och information av betydelse till Säkerhetspolisen. Två ärenden förmedlades även vidare genom dåvarande utrikesutskottets ordförande Kenneth G Forslund under min tid i utskottet 2018–2022. Forslund är i dag vice talman i Sveriges riksdag.

Fru talman! Jag nämner inte detta för att framhäva mig själv utan för att påminna om att arbetet för ett lands säkerhet ofta sker i det tysta, genom ansvar, vaksamhet och förtroendefulla kontakter.

Även i andra sammanhang som i efterhand blivit omdiskuterade har min utgångspunkt varit densamma: att bidra med tydliga budskap för fred, ansvar och politisk realism. När jag deltog i den palestinska konferensen var mitt syfte att palestinier i Europa måste stå upp för en tvåstatslösning, för politisk legitimitet och för ansvarstagande ledarskap. Dialog utan tydliga principer leder ingenstans.

När jag talar i palestinska demonstrationer tar jag även med judarnas historiska utsatthet. I en demonstration i Stockholm i februari 2024 sa jag bland annat: Låt mig vara tydlig. För ett par månader sedan deltog jag i en kippavandring för att visa min solidaritet med det judiska folket. Judar bär inte ett kollektivt ansvar för Israels krigföring i Gaza. Vi måste skilja mellan staten Israel som ockupationsmakt och judar världen över.

Detta möttes av kraftiga applåder.

I motioner, artiklar och intervjuer lyfter jag konsekvenserna av terrorism för både samhällen och individer. Jag visar hur våld föder rädsla och splittring och urholkar tilliten mellan människor. Samtidigt synliggör jag dem som drabbas hårdast av långvarig ockupation bland annat i Palestina. Jag betonar alltid ansvar, medmänsklighet och respekt för folkrätten samt behovet av tydligt ledarskap, dialog och hållbara lösningar för fredlig samexistens.

Fru talman! Det är just därför jag reagerar när människor i dag snabbt ropar om terrorism utan att förstå vad som faktiskt krävs för att motverka den. De saknar ofta insikt i det långsiktiga arbete som under decennier har bedrivits inom socialdemokratien, inom folkrörelserna, inom diplomatin, i civilsamhället och i säkerhetsstrukturerna för att skydda och stärka landet.

Säkerhet handlar inte bara om snabba reaktioner. Den handlar om uttålliga insatser, starka institutioner, internationellt samarbete, förtroende och förebyggande arbete som byggs upp över tid.

Fru talman! Vi får aldrig vara naiva inför terrorismens hot. Men vi får inte heller vara ytliga i vår förståelse av hur den ska bekämpas. Ett starkt samhälle försvarar sig inte bara med lagar och kontroll, utan också med sammanhållning, kunskap, erfarenhet och förmågan att bygga tillit mellan människor.

Det är så vi skyddar Sverige – inte genom ord utan genom handling, inte genom populism utan genom trovärdighet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 april.)

§ 9 Uppgiftsskyldighet för vissa e-legitimationsföretag

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU33

Uppgiftsskyldighet för vissa e-legitimationsföretag (prop. 2025/26:126)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 1 april.)

§ 10 Barn och unga inom socialtjänsten

Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU19

Barn och unga inom socialtjänsten
föredrogs.

Anf. 46 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Den senaste veckan har Sverige åter skakats av skjutningar. En tonårspojke sköts ihjäl på en fotbollsplan i Vårby gård, en 18-åring dödades i en brutal skjutning på en buss i Tyresö och i Solna skottsbadades en man i ett misstänkt mordförsök. Han blev skjuten av ett barn.

Det handlar om skjutningar på öppen gata, i bostadsområden och till och med i kollektivtrafiken. Det handlar om skjutningar mitt på dagen bland helt vanliga människor på väg hem från skola, jobb och träning.

Vi har en utveckling där allt yngre personer rekryteras till grovt våld. Polisen har gång på gång bekräftat detta. I flera fall handlar det om barn i 15-årsåldern eller yngre.

När barn och unga vuxna rekryteras in i grov kriminalitet via sociala medier och kriminella nätverk måste vuxenvärlden ställa frågan vad det är för förhållanden och värderingar som ligger bakom att vi i Sverige har så

många barn som är beredda att begå brott mot andra. Hur kommer det sig att så många mammor just i Sverige ska behöva begrava sina barn av den här anledningen? Hur kommer det sig att vi har så många barn som mördar andra barn?

Fru talman! Barnen är det värdefullaste vi har. Trygga barn som växer upp i trygga familjer med goda värderingar och hopp om en bättre framtid är det som mer än något annat förebygger brott.

Fler barn i vårt land behöver en meningsfull fritid och gemenskap där de kan utvecklas och fostras med goda värderingar. Fler barn behöver också få det stöd som krävs för att ha chans att lyckas i skolan och kunna känna hopp om framtiden.

Tryggheten börjar alltid med barnen och med trygga familjer. I de fall där familjen inte fungerar – eller kanske fungerar men inte räcker till – spelar socialtjänstens förebyggande och brottsförebyggande insatser en avgörande roll. Det krävs tidiga insatser för att förebygga brott. Det handlar om en socialtjänst som aktivt arbetar uppsökande, nära familjerna.

Att bygga ut familjestödsprogrammen och familjecentralerna har varit en viktig fråga för regeringen och för mitt parti, Kristdemokraterna. Det handlar om att bättre kunna förebygga social utsatthet, arbeta hälsofrämjande och inte minst upptäcka de barn som befinner sig i utsatthet i tid. Socialtjänsten behöver möta barnen där de är – i skolan, i förskolan och ute på fältet. Det är också precis den inriktning som den nya socialtjänstlagen styr mot och som landets kommuner ställer om till.

Den nya socialtjänstlag som har trätt i kraft under den här mandatperioden ger socialtjänsten ett tydligt förebyggande och brottsförebyggande uppdrag. Socialtjänsten behöver också fler verktyg för att skydda barn och unga, exempelvis i de fall där samtycke till stödinsatser saknas. Sådan lagstiftning är nu på väg.

Regeringen har skjutit till mer resurser till socialtjänsten. Kommunerna behöver också skjuta till mer resurser till socialtjänsten. Kommunerna får mandat att agera tidigare och tillräckligt kraftfullt. Men det krävs även att socialtjänsten tar fasta på behovet av samverkan runt varje barn för att förebygga brott. Det handlar om samverkan med förskola, skola och polis men också med det lokala näringslivet, sjukvården, civilsamhällets organisationer och inte minst barnens familj och vänner. Samhället är så mycket större än staten, och hela samhället behöver vara med och förebygga och bekämpa brott för att Sverige på allvar ska bli tryggt igen.

Fru talman! Vi kan inte acceptera att barn blir verktyg i gängens våld. Det förebyggande arbetet behöver prioriteras upp på bred front i varje kommun i landet. Det behöver göras innan fler unga liv går förlorade.

När 15-åringar springer runt med vapen och mördar andra barn behöver hela samhället mobilisera med full kraft. Därför bedriver regeringen politik för tryggare och starkare familjer, och därför stärker regeringen också socialtjänstens förebyggande och brottsförebyggande arbete. Vi bygger upp en socialtjänst som fortsätter att ha hjärta för de utsatta men med betydligt större muskler än tidigare för att kunna skydda barnen. Målet är att varje barn ska få växa upp med den trygghet och framtidstro som varje barn i Sverige har rätt att känna.

(Applåder)

Fru talman! Jag tror att vi är många föräldrar som ibland har påmint varandra om att små grytor också har öron. Jag tror att många använder sig av det ordspråket för att förklara att de kanske måste ta samtalet om varslet på jobbet i enrum när barnen har lagt sig. Vi kanske måste sätta oss i enrum med kalkylen och titta på vad a-kassan egentligen kan erbjuda nu för tiden. Men var så säkra – många barn förstår vad som händer i Sverige och i världen och att det är kris.

Barn som lever i fattigdom har inte bara stora öron; de har också tunn hud och ögon att se med. Alla barn känner igen känslan och vet hur ont det gör när man inte får vara med. Det är väldigt många barn i vårt land nu som inte får vara med och delta i fritidsaktiviteter. De känner av detta. De känner sig exkluderade, och det gör ont.

Många barn känner också av hunger i 2026 års Sverige. Det är många barn som lägger sig hungriga i den barnfattigdom vi ser breda ut sig. I en undersökning som några frivilligorganisationer, däribland Röda Korset, Rädda Barnen och Hyresgästföreningen, har tagit fram svarar en av tio föräldrar i familjer med svag ekonomi att man under den senaste sexmånadersperioden har sett att ens barn inte har kunnat äta sig mätt. Vad som också kommit fram är att 41 procent av de ensamstående föräldrarna med låga inkomster uppger att de själva inte kunnat äta sig mätta under de senaste sex månaderna.

Jag stannar lite vid de siffrorna och tänker mig in i situationen att sitta vid middagsbordet och låta sina barn äta sig mätta medan man själv är hungrig och tar resterna. Många är med om den situationen. Jag tror att många barn förstår vad som händer vid det där middagsbordet. De förstår att mamma eller pappa håller igen för att man själv ska få äta sig mätt, och det är väldigt tufft att bära för ett barn.

Det är nu hundratusentals barn som lever i fattigdom i Sverige, men det hade inte behövt vara så. Vi hade kunnat bemöta arbetslösheten med tuffa åtgärdsprogram, med utbildningsinsatser och med extrajobb. Vi hade kunnat avstå från att montera ned skyddet via a-kassan. Många familjer tvingas gå ned på en inkomst på 13 000–14 000 kronor med de nya a-kassareglerna. Det är ersättningen för en heltidstjänst. Vi har inte höjt barnbidraget. I budget efter budget har regeringen valt att prioritera på annat sätt. Man har valt att sänka skatterna för dem med högst inkomster. De har fått gå före i kön.

Nu föreslår regeringen att man ska reformera försörjningsstödet och väljer att rikta sig specifikt mot de barn som råkar ha många syskon. Man vill ge barn med många syskon väsentligt sämre möjligheter i livet och putta ut dem i fattigdom.

Det är inte bara familjers ekonomi som avgör barns förutsättningar i livet. Det är också hur starkt samhället är. Det är hur väl skolan fungerar och hur väl barn- och ungdomspsykiatri fungerar. Det är hur väl socialtjänsten fungerar.

Nu när vi snart gör bokslut över den här regeringen ser vi att man har prioriterat skattesänkningar framför de resurstillskott som skulle ha behövts i den kostnadskris vi haft. Sammantaget är detta såklart någonting de cyniska gängen exploaterar. De värvar de barn som lever i fattigdom och som är mottagliga för deras försök till rekrytering.

När det har gått så långt att barn har halva foten inne i den organiserade brottsligheten – då, fru talman, måste samhället vara på sin vakt, vara starkt och verkligen försöka göra skillnad. Då behöver vi inte bara den moderna socialtjänstlag som nu är på plats, tack vare den här och den förra regeringen, utan vi måste också ha resurser att jobba med den.

Vi måste ha resurser att kunna erbjuda punktmarkering mot dem som är inne i kriminalitet som unga. Vi måste ha möjlighet att satsa på tidiga insatser. Vi måste ha möjlighet att inte bara erbjuda avhopparprogram utan även U-svängsprogram så att fler barn tar en U-sväng ifrån den organiserade brottsligheten när de är på väg in. För det behövs resurser, något som socialtjänsten skulle behöva nu, men det har inte prioriterats.

Om vi tittar på de barn som verkligen har kommit in i organiserad brottslighet, som har hamnat i den svenska ungdomsvården och som inte bor hemma hos sina föräldrar utan ska få vård ser vi ett av de kanske största misslyckanden som vi har i det svenska samhället i dag. Det tror jag att vi alla är överens om. De kan hamna i HVB-hem som är infiltrerade av den organiserade brottsligheten och som ägs och drivs av kriminella. Men det anmärkningsvärda är att det bara kan fortsätta.

Vi socialdemokrater har lagt fram förslag om att låta polisen tvångsstänga dessa HVB-hem när misstanke finns. Vi har lagt fram förslag om att man ska ha omvänd bevisbörda när man prövar tillstånd. Det är den som driver ungdomshem som ska visa att man har rent mjöl i påsen och inte tvärtom. Men vi har också föreslagit att det allmänna ska ta tillbaka kontrollen över den ungdomsvård, de HVB-hem, som riktar sig till kriminella. Allt detta har regeringen sagt nej till, och problemen kvarstår.

Några argument som ofta kommer upp är att det här skulle innebära en inskränkning av äganderätten. Ja, absolut, visst är det så! Men i valet mellan att ostört kunna driva företag och hämta hem skattepengar på ungdomsvård och att värna barns rättigheter, barns säkerhet och samhällets bästa är det inget snack om var jag som socialdemokrat och mitt parti står. Låt oss ta tillbaka kontrollen över svensk ungdomsvård, helst nu men allra senast efter valet!

Fru talman! Jag vill avslutningsvis nämna den personal som gör ett enastående arbete. När vi pratar om ungdomsvården glömmar vi ibland bort dem. Det finns såklart människor som inte borde jobba inom svensk ungdomsvård och som inte ska göra det, men det finns också de som går upp varje dag och gör ett fantastiskt arbete.

Jag har haft förmånen att träffa många fackligt aktiva inom Seko som har stora hjärtan och stort kunnande. Även de ser stora brister. De säger att det är frustrerande att jobba en tuff och lång dag på Sis-hem och sedan veta att när de skriver ut dessa barn hamnar de ofta på HVB-hem som ägs och drivs av kriminella.

Jag tycker att vi ska ta denna oro på allvar och på allvar göra upp med kriminaliteten inom svensk ungdomsvård. Framför allt bör vi göra det för våra barns skull, så att de kan få en ljus framtid trots svåra förutsättningar i början av livet.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 14.
(Applåder)

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Jag tror att vi alla här i kammaren har haft personliga skäl till att kliva in i politiken. För egen del var det aldrig en plan, aldrig ens en tanke, att jag själv skulle göra det, ända tills något började gro i mig. En alltmer betungande insikt började gro.

Fru talman! Med åren blev det alltmer tydligt att det fina, lugna, trygga och homogena land jag och mina bröder hade förmånen att växa upp i inte längre fanns kvar. Det blev alltmer tydligt att årtionden av skadlig och oansvarig politik förändrat Sverige i grunden. Sverige hade sakta men säkert blivit ett helt annat land än det jag kände.

När jag sedan själv fick barn tilltog inte bara min sorg över sakernas tillstånd utan också min frustration. Är det detta vi ska lämna över till kommande generationer? Är det detta som jag ska lämna över till mina barn? Ska vi lämna över det till barnen som vi brukar kalla vår framtid, till barnen som *är* vår framtid? Nej, fru talman, det ska vi inte. Det får vi inte.

Men hur var det egentligen när jag växte upp? Det var inte ett i alla avseenden perfekt samhälle då heller, men det var ett annat samhälle. Vi hade mindre resurser, och levnadsstandarden var lägre. Men vi kunde röra oss mycket friare. Vi hade inte fenomen som förnedringsrån, gruppvåldtäkter, gängskjutningar, klankriminalitet och hedersförtryck.

Vi växte upp i ett samhälle som på många sätt höll ihop, ett samhälle som präglades av tydliga ramar, respekt för lag och ordning, trygghet och gemensamma värderingar. Det gav oss i mångt och mycket en framtidstro.

I dag ser verkligheten för alltför många helt annorlunda ut, då effekterna av den totalt ansvarslösa migrationspolitiken i kombination med den till stora delar misslyckade integrationen har börjat slå igenom på allvar i stora delar av vårt samhälle. Många barn tvingas i dag växa upp i ett Sverige alltmer präglat av våld, kulturkrockar och otrygghet. Dessutom växer många barn upp utan det som borde utgöra fundamentet för deras liv och utveckling: en trygg och sund familj.

Konsekvenserna är i många fall förödande. Vi ser hur kriminaliteten kryper allt längre ned i åldrarna, hur allt yngre barn rekryteras in i gäng och hur så unga som 13-åringar blir kontraktsmördare. Barn är i dag både förövare och offer. Allt fler uppväxtmiljöer präglas av otrygghet. Dessutom utgör skolan inte alltid längre samma lugna plats med fokus på lärande. Vi ser också hur den psykiska ohälsan ökar, liksom beroendeproblematik av olika slag.

Det här är inte abstrakta problem. Det är verkligheten i dag, och det är något vi måste kraftsamla mot.

Fru talman! Sverige har sedan många år ett system, ett skyddsnät, med ambitionen att fånga upp dem som faller. Men med de alltmer omfattande problemen räcker det inte längre att arbeta som vi gjorde förr. Vi måste helt enkelt vara tydligare. Vi måste agera mycket tidigare och dessvärre ta ett ännu större ansvar när familjer inte vill eller inte förmår.

Det var med den insikten som vi tillsammans med regeringen satte igång ett omfattande reformarbete för att möta nutidens problem och ge barn, ungdomar och kommande generationer en reell chans in i ett bra vuxenliv och till en framtid.

Mycket har redan gjorts, och mer är på gång. Det handlar bland annat om en ny socialtjänstlag med tydligt förebyggande fokus, skärpt tillsyn av HVB, ökade resurser till Sis och nya verktyg för att stoppa rekryteringen av barn till kriminalitet.

Det här är inte punktinsatser. Det är början på en absolut nödvändig systemförändring. Några av socialtjänstens uppdrag, som jag just nämnde, handlar om att förebygga att barn far illa, upptäcka problem i tid och ge stöd som faktiskt förändrar. Vi vet att resultaten ofta syns först långt senare, men det gör inte arbetet mindre viktigt. Det gör det ännu mer angeläget och avgörande.

När socialtjänsten agerar, när rätt stöd sätts in eller när ett barn placeras i vård måste en princip vara helt överordnad, nämligen barnets bästa. Målet med insatserna är och ska alltid vara att i möjligaste mån ge barn goda uppväxtförhållanden och att skydda dem från saker som kriminalitet, missbruk, våld och hedersförtryck. Vi måste se till att de kan fortsätta in i vuxenlivet som välfungerande medborgare.

Fru talman! Genom socialtjänstlagen har det offentliga ett ansvar för att skydda och hjälpa barn som far illa, men det räcker inte. Man brukar säga: It takes a village to raise a child. Så är det, och vi är många som behöver kraftsamla och hjälpas åt. Det handlar inte bara om oss som är föräldrar, grannar eller för den delen politiker. Det handlar om alla delar av samhället, där alltifrån lärare, läkare och andra medmänniskor till civila organisationer spelar en viktig roll i det allmänna skyddsnetet.

Men när ett barn placeras i samhällets vård tar staten över ansvaret fullt ut, och då måste vi kunna garantera kvalitet. I dag finns på sina håll stora brister, och det är därför förslaget om ett nationellt register över familjerhem är ett viktigt steg.

Vidare, fru talman, är en av de absoluta nyckelfaktorerna för barns framtid skolan. Här talar verkligheten sitt tydliga språk. Endast hälften av placerade barn uppnår i dag gymnasiebehörighet. Så länge vi ser att skolmisslyckanden ofta hänger ihop med utanförskap, arbetslöshet och ökad risk för kriminalitet kan vi inte betrakta det som något annat än ett misslyckande. Men vi vet också att det går att vända, bland annat genom åtgärder som skolsociala team och, definitivt, bättre samverkan myndigheter emellan. Det är ett arbete som vi fortsätter att uppmuntra och stärka. Vi vet att skolan kan vara en av de främsta skyddsfaktorer som finns mot ett vuxenliv i kaos.

Jag vill slutligen nämna ytterligare en av alla saker som vi fokuserar på, nämligen HVB-hemmen. De fyller och ska fylla en viktig funktion för de ungdomar som behöver stöd, hjälp och vård men av olika skäl inte kan bo kvar hemma. Det finns många goda exempel, tack och lov, men vi har också tvingats läsa om hem präglade av våld, övergrepp och kopplingar till grov kriminalitet. Detta är såklart helt oacceptabelt. Därför har vi skärpt tillsynen. I allt högre takt stoppar vi nu oseriösa aktörer och genomför en översyn av hela systemet.

Fru talman! Ansvarsfull politik handlar inte om att säga mest utan om att göra rätt saker och prioritera. Den resan är påbörjad för våra barn och kommande generationer.

(Applåder)

Anf. 49 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Jag noterade att Jessica Stegrud i sitt anförande sa att vi inte hade några gruppvåldtäkter när hon växte upp. Eftersom ledamoten är så säker på detta tänkte jag fråga: När inträffade den första gruppvåldtäkten i Sverige?

Anf. 50 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Tack, Gustaf Lantz, för en otroligt nischad fråga! Jag tror att jag uttryckte mig som att det rör sig om ett fenomen, och det stämmer. Det skedde en och annan gruppvåldtäkt även på den tiden, men den omfattning som vi har fått i och med Socialdemokraternas massinvandringspolitik har vi aldrig skådat innan.

Mycket av det som jag nämnde i mitt anförande, de problem som vi har i dag, är en följd av framför allt Socialdemokraternas fullständigt ansvarslösa massinvandringspolitik och brist på integration, fru talman. Det fanns en tid – det är bara några år sedan – när det enligt socialdemokrater till och med var rasistiskt att kräva att man kan svenska språket för att få svenskt medborgarskap. Medborgarskap har delats ut hur lättvindigt som helst, och nu sitter vi med importerad kriminalitet.

Gustaf Lantz talade bland annat, fru talman, om problemen med HVB-hemmen och kriminella ligor. Jag minns inte exakt hur Gustaf Lantz uttryckte sig. Detta är till stora delar en effekt och en konsekvens av den politik som Socialdemokraterna har fört i så många år: brist på kontroller av allehanda slag, utdelande av medborgarskap och ingen integrationspolitik värd namnet.

Jag tillstår, fru talman, att det skedde en och annan gruppvåldtäkt även när jag växte upp, men absolut inte i den omfattning och på det sätt som vi har sett de senaste 10, 15 eller 20 åren.

Anf. 51 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Fru talman! Utan att avslöja åldern på någon här i kammaren kan jag säga att allt kanske inte var bättre förr. Fem år innan ledamoten Stegrud föddes var det lagligt i Sverige att begå en våldtäkt inom äktenskapet. Jag vill påstå att vi har gjort ganska stora framsteg när det gäller kvinnors rättigheter, och det är inte tack vare dem längst ut på högerkanten.

Om nu Socialdemokraterna är roten till allt ont och inte har varit tillräckligt hårda när det gäller reglering och vad det nu var kanske ledamoten kan svara på varför man säger nej till alla våra förslag som handlar om att strama upp kring HVB-hemmen – att ta tillbaka dem i allmän regi, vända på bevisbördan när man prövar tillstånd och låta polisen stänga HVB-hem direkt. Man säger nej. Där ser inte jag att man visar prov på att ta hårda tag och ta tag i situationen.

Sanningen är att Stegrud är en del av ett högerblock som nu styr Sverige – som förvärrar barnfattigdomen och har monterat ned a-kassan trots att Stegruds parti Sverigedemokraterna dyrt och heligt lovade att detta inte skulle ske. Och det här drabbar barnen. Det gör att fler kommer att ansöka om försörjningsstöd; den trenden ser vi redan nu.

Sverige är inte på den rätta väg som Sverigedemokraternas ledamot pratar om, utan tvärtom. Det är fler barn som blir fattiga och fler barn som lägger sig hungriga, och mot detta finns ingen politik.

Anf. 52 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Äntligen har vi en regering och ett samarbete som faktiskt ser till att agera. Ledamoten säger att vi säger nej till en massa åtgärder. Man kan undra varför Socialdemokraterna är ut och är in sagt nej till straffskärpningar och allt som vi nu i rask takt genomför på kriminalområdet.

Ledamoten pratar om kvinnors trygghet. Kvinnor har väl aldrig någonsin varit så otrygga som under Socialdemokraternas tid vid regeringsmakten. Vi pratar om hederskultur, hedersförtryck och våldtäkter.

Jag tycker personligen att detta är pinsamt, fru talman. Jag hoppas att Socialdemokraterna aldrig mer kommer till makten. Självisikten, förståelsen för utvecklingen och förståelsen för vad man faktiskt har varit med och ställt till med är obefintlig. Hur ska ett parti som inte ens förstår orsaker och samband kunna komma med rätt åtgärder? Detta är minst sagt fascinerande, måste jag säga.

Sedan det här med ekonomin. Ja, det är ett bekymmer i dag. Till stora delar sitter vi även här med effekterna av socialdemokratisk politik. Vi har i dag 700 000–800 000 analfabeter som är väldigt svåra att få produktiva och få att bidra både till sin egen försörjning och till statskassan. Det blir inte så mycket pengar att dela ut i slutändan, när allt färre ska försörja allt fler. Det är också något som vi faktiskt tar krafttag mot.

Jag vet inte vad jag ska säga. Kvinnor kan med vår politik äntligen börja bli trygga igen. Det får väl bli slutet på mitt anförande.
(Applåder)

Anf. 53 NILS SEYE LARSEN (MP) replik:

Fru talman! Jag tänkte fråga ledamoten om två saker.

För det första har det under åren har uppmärksamrats en rad anmärkningsvärda brister och problem när det gäller den helt dysfunktionella HVB-hemsmarknaden. Jag hoppas att ledamoten har haft möjlighet att läsa till exempel Barnombudsmannens rapport *Ni måste hinna före*, som jag tycker är väldigt gripande och föredömlig – jag kommer att komma tillbaka till den – och som beskriver något, tillsammans med alla andra larmrapporter. Just HVB-marknaden, som har byggts upp med till stora delar privata aktörer och bristfällig kontroll, har ju inte fungerat. Vi måste återta kontrollen.

Där tänkte jag höra om även ledamoten ser de problem som vi ser med den privata HVB-marknaden, som snarare utgår från vinstintressen och där kriminella aktörer kan driva HVB-hem. Ser ni också ett behov av att återta detta i en offentlig kontroll där vi kan höja kvaliteten?

Den andra frågan är: Vill Sverigedemokraterna ha ett mer jämlikt samhälle? Vill Sverigedemokraterna minska den relativa fattigdomen och barnfattigdomen – och i så fall hur?

Anf. 54 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Tack, Nils Seye Larsen, för intressanta frågor!

Ja, jag ser absolut den här problematiken. Det är en brottslighet som tyvärr har tagit sig in i ganska många sektorer i det svenska samhället. En stor del av det här är så kallad importerad brottslighet.

Vi ser stora problem inom LSS, till exempel. Ledamoten nämner HVB – absolut. Mig veterligen – vi har haft möten med departementet och med ansvarig minister – vidtas det åtgärder. Det har stängts en hel del HVB-

hem. Det måste alltså till minutiösa kontroller i den här typen av verksamhet. Det är otroligt viktigt.

Så här är det, som sagt var, inom många områden i dag. Vi ser att den organiserade brottsligheten tar sig in i just välfärdssektorn i allt högre utsträckning. Vi ser alltså problemen, och de åtgärdas.

Man tror ibland att kommunala verksamheter är helt fria från problem, bedrägerier och brottslighet. Det ser tyvärr inte ut så i dag. Vi har haft dysfunktionella Sis-hem, till exempel. De är förvisso statliga, men där har vi också tagit krafttag, och där sker det också stora förändringar. Man har fått mer resurser och tydligare riktlinjer. Vi håller alltså på med konstanta förbättringar, för det är otroligt viktiga områden.

Sedan frågade ledamoten mig om jag vill ha ett mer jämlikt samhälle. Ja, absolut. Ingen ska behöva vara fattig i Sverige – så är det. Det är en devis som vi verkligen står bakom. Men man måste titta på grundorsakerna, som jag nämnde innan. Det handlar till exempel om detta med att vi har så många analfabeter, som egentligen inte kan bli produktiva i ett svenskt högteknologiskt samhälle. Det är ingen lätt ekvation att lösa. Detta är en del av den relativa fattigdomen, helt enkelt.

Anf. 55 NILS SEYE LARSEN (MP) replik:

Fru talman! Låt mig börja med ett klagörande. När det gäller det här med ekonomin konstaterar utredningar som till och med är beställda av regeringen att vi gör en vinst på den invandring vi har. Det säger jag så att det är klart.

Sedan tycker jag att det är intressant att det stora problem som vi har med den dysfunktionella HVB-marknaden – som är en av de privata marknader som utvecklats i vårt välfärdssamhälle – enligt Sverigedemokraterna är ett problem på grund av importerad kriminalitet. Man kanske kan säga så om man är från ett parti som inte har problem med kriminalitet i sina egna led.

När det gäller fattigdomen är jag förvånad. Den här regeringen har ju kunnat göra ekonomiska prioriteringar. Det har varit åtskilliga miljarder i skattesänkningar. Man har väldigt tydligt prioriterat skattesänkningar för dem som har medel, medan vi har en växande ojämlikhet, allt fler i relativ fattigdom och allt fler barn i fattigdom. Vi skulle behöva arbeta målmedvetet.

Jag skulle vilja fråga något just eftersom Sverigedemokraterna ofta återkommer till att det var bättre förr. Förr fanns det en tanke på att bygga ett jämlikt välfärdssamhälle. Förr fanns det också en tanke på att en beskattning skulle kunna bidra till en starkare offentlig sektor och till starkare skyddsnät – därigenom skulle fattigdomen hållas nere.

Jag ser ingenting av detta i Sverigedemokraternas politik. Är det för att man har tvingats acceptera Moderaternas skattesänkningar trots att man velat annat? Det skulle vara intressant att höra. Eller är det för att man inte tycker att det är en dysfunktionell privat marknad som är problemet när det gäller HVB-hem, utan att det saknas kontroll, och för att man inte tycker att det är ett problem att man sänker skatten för dem som har mest och samtidigt håller det nere när det gäller skyddsnätet för vår välfärd?

Anf. 56 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Fru talman! Nej, den stora problematiken är naturligtvis bristande kontroller, och det är någonting som jag blev väldigt medveten om när jag klev in i politiken och hamnade i riksdagen. Jag blev medveten om att det har varit så undermåligt på det området. Det hör man från alla man pratar med: Försäkringskassan, polisen – vem man än pratar med som har kontakt med välfärdssektorn. Kontrollerna har varit fullständigt undermåliga.

Det gäller också LSS. Det här är inget nytt fenomen. Detta är någonting som har fascinerat mig sedan jag gick in i politiken och hamnade i socialutskottet och fick upp ögonen för det. Bristande kontroller är den främsta orsaken till problemen här. Det måste vara rigoröst, allrahelst om man har en sådan fri marknad för den här typen av tjänster. Jag tycker att man borde balansera detta betydligt bättre – det kan jag säga. Det är min personliga åsikt. Men kontroller är grunden för allt.

Sedan gäller det detta med skattesänkningar. Jag stör mig lite på det som man brukar få höra: att vi har sänkt skatten för Magdalena Andersson. Ja, det har vi. Men framför allt har vi sänkt skatten för människor med helt vanliga yrken, inte i första hand partiledare. Man kan ta en exempelfamilj med en sjuksyster och en polis. De har i dag 5 000 mer att röra sig med i månaden.

Sedan gäller det detta med ett jämlikt samhälle – återigen. Jag har aldrig påstått att allt var bättre förr. Jag sa till och med det i mitt anförande: Nej, allt var inte bättre förr. Men vissa saker var bättre förr.

Ett välfärdssamhälle bygger på höga skatter. Det bygger på hög skattemoral. Det bygger på att de flesta jobbar. Vi har inte en sådan situation i dag. Det är som jag nämnde innan, fru talman. Vi har en situation där allt färre ska försörja allt fler. Folk som faktiskt sliter och går till ett jobb för att de vill och har möjlighet – det varierar såklart – måste också kunna leva på sin lön. Där är avvägningen.

Jag tror att nyckeln i slutändan är att folk har rätt till utbildning, vilket man har i Sverige i dag, och att det finns många steg in på arbetsmarknaden. Det är det som i slutändan gör det jämlikt.

(Applåder)

Anf. 57 MAJ KARLSSON (V):

Fru talman! Jag har varit med så pass länge att jag var med och fattade beslut om att göra barnkonventionen till svensk lag. Det är en dag jag alltid kommer att bära med mig. Då hade vi en vision om att Sverige var – och skulle förbli – ett land som låg i framkant när det gäller barns väl och ve.

Inte i min vildaste fantasi kunde jag tro att jag bara några år senare skulle behöva försvara dessa rättigheter. Jag trodde inte att det som skulle skilja oss åt skulle vara huruvida den rätten skulle gälla alla barn eller inte. Men det vet jag nu. Under den här regeringens ledning har barns grundläggande rättigheter satts i kraftig gungning. Med gängvåldet som sköld har regeringen gjort en tydlig skillnad i att barns rättigheter är olika för olika barn. För vissa är de helt befästa och för andra helt skrotade.

Vi ser utvisningar av barn, barn som nu ska sitta i fängelse, reformer som ökar barns fattigdom och ekonomiska satsningar som går till vissa barn men inte till andra barn. Fler barn vräks. Fler barn lever i ekonomisk och social utsatthet. Det är inget vackert facit av fyra år med Tidöregeringen.

Fru talman! I den senaste fattigdomsrapporten, som nämndes tidigare, visar siffror på en varaktig ekonomisk utsatthet för barn till ensamstående föräldrar med låga inkomster. Var fjärde ensamstående förälder har blivit skuldsatt. Hälften har haft svårt att köpa näringsrik mat, och drygt varannan har haft svårt att köpa nya kläder till barnen som passar årstiden. Andelen ensamstående som blivit betalningsskyldiga efter att ha missat en räkning har fördubblats sedan 2023, från 13 till 29 procent.

Även om regeringen inte kan hållas ansvarig för världsekonomin måste den hållas ansvarig för hur den möter inflation och prisökningar. I stället för att stötta straffar den de mest ekonomiskt utsatta: barnen som behöver mat, bostad, trygghet och fritid.

Regeringen målar upp en bild där fattiga familjer egentligen inte är fattiga utan lever gott på skattebetalarnas bekostnad samtidigt som de sköt-samma grannarna går till jobbet och gör rätt för sig. Med denna lögn som grund driver regeringen vad som kan bli en av de reformer som ökar barn-fattigdomen allra mest: ett bidragstak som aktivt riskerar att försätta barn i ekonomisk och extrem utsatthet.

Jag har en helt annan vision. I mitt Sverige ska barn prioriteras. Barn ska inte behöva bära ansvaret för vuxnas misslyckanden. Vi i Vänsterpartiet vill i stället bygga ett fundament som ger barn möjlighet att blomma ut och där trygghet, mat, utbildning, hälsa och skydd är självklara delar av deras liv.

Vi vill göra en omfattande satsning för starkare välfärd och en tryggare livssituation med ett jobb att gå till, en bostad att bo i och en stark ekonomi. Förutom det vill vi stärka barns rättigheter. Vänsterpartiet vill införa barn-rättsbudgetering, alltså ett verktyg som gör det möjligt att följa statens bud-get och dess prioriteringar ur ett barnrättsperspektiv. Det är ett sätt att sä-kerställa att resurserna går dit där de behövs mest och att barns rättigheter får genomslag i praktiken. Vi vill också att Barnrättsdelegationen ska få ett tydligare uppdrag att samordna och följa arbetet med barns rättigheter på lokal, regional och nationell nivå.

Offentlig verksamhet som rör barn måste inkludera tydliga mål kopp-lade till barnkonventionens genomförande. Fokus ska vara barnets bästa, barns delaktighet och inflytande samt krav på respekt och omsorg. Varje kommun bör ha en övergripande strategi för att implementera barnkon-ventionen. Reformen som rör barn i samhällets vård bör alltid utvärderas med en samlad barnkonsekvensanalys för att man ska kunna förstå effek-terna på barn.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet har ryggrad kvar för att stå upp för att barn inte ska växa upp i fattigdom. Vi, liksom forskningen, vet att det är en av de största riskfaktorerna för utsatthet. Det handlar också om grund-läggande anständighet. Barn ska mätta i magen kunna rusa iväg från hem-met på väg till skolan eller en fritidsaktivitet i kläder som passar årstiden. Det är motsatsen till den politik vi ser i dag.

Vi vill omedelbart inrätta en handlingsplan mot barnfattigdom och se över försörjningsstödet så att det faktiskt ger det ekonomiska skydd som lagen föreskriver.

Fru talman! I tolv år har jag med fasa följt placerade barns verklighet. I dag finns det inte en enda tung instans som inte kritiserar Sveriges barn-och ungdomsvård. Samhället får från ax till limpa kritik av Ivo, JO, Barn-ombudsmannen, riksdagen, Institutet för mänskliga rättigheter, FN, barn-

rättsorganisationer och så vidare. Kritiken gäller från tiden innan ett barn blir föremål för samhällets vård tills att samhället – vi – helt tar över den.

Vi brister i att agera i tid, vi lyssnar inte på barnen, vi gör inte tillräckliga bedömningar, vi följer inte upp placeringsbeslut, vi informerar inte om rättigheter och vi låter kriminella driva HVB-hem. Barn bor i smutsiga och livsfarliga lokaler och utsätts för sexuella övergrepp. Barn utsätts för våld av statens personal, och barn tar sina liv i samhällets vård.

Vi är många som länge har kämpat för att stoppa missförhållanden på Sis. För tre år sedan trodde jag att vi äntligen hade nått seger och att vi skulle ge upprättelse för barn som samhället utsatt. Jag trodde i min enfald att regeringen menade allvar när de lyfte vårt krav om att reformera hela barn- och ungdomsvården, men jag hade uppenbarligen fel. Vi har nämligen inte ens fått en utredning. Vi har fått nya sluttider och en ny utredare, men kvar är Sis i exakt samma form, kvar är barnen som fortfarande blir utsatta för missförhållanden och kvar är bristerna och övergreppen.

Regeringen har med sin andra hand dock fullt upp. Just nu pågår en av de mest barnrättsvidriga reformerna i Sveriges moderna historia. Runt om i landet byggs fängelser för 13-åringar. Vi ser hur celler anpassas för barn och nallar tas fram. De är anpassade för att barnen inte ska skada sig själva eller någon annan. Fångkläder sys upp i storlek 152, och tyngdtäcken tas fram för att dämpa de inlåsta barnens förväntade ångest.

Fängelserna byggs inte för att hjälpa barn ur kriminalitet, för all expertis och erfarenhet visar att det inte fungerar så. De byggs inte heller för att skydda samhället från brott, för då skulle insatserna rimligtvis sättas in innan brott begås. De byggs för att straffa barn för att vuxna inte har gjort sitt och för att politiken inte har gjort sitt.

Samtidigt har regeringen inte ens lyckats presentera konkreta förslag för de reformer som faktiskt skulle ge barn skydd, stöd och vård. Här blir det tydligt att handling säger mer än ord. Vi befinner oss nu i en Kafkalik situation, där det kan ta många år innan vi eventuellt får en fungerande barn- och ungdomsvård på plats, men redan i sommar kan barn fängslas. I stället för att utveckla de nya vårdformer som behövs tvingas vi återigen lappa och laga ett trasigt system.

Vi ger dock inte upp. Nu måste vi verkligen säkerställa att avskiljningarna fasas ut och att riksdagens löfte blir verklighet. Vi måste öka bemanningen på Sis, och vi måste se till att personalen får rätt kompetens och stöd. Myndigheten måste lära av fungerande Sis-hem och implementera dessa som modeller för hela verksamheten.

Vi måste ha tydligt ansvarsutkrävande, och de som begår övergrepp eller inte agerar på brister ska inte kunna stanna kvar i tjänst. Barn måste redan vid inskrivning få tydlig kunskap om sina rättigheter, om vad personal får och inte får göra och om möjligheten att klaga på missförhållanden.

Det är dock inte bara när det gäller Sis vi måste agera. Vi vill att HVB-hem inte ska drivas i privat regi utan i verksamheter med full insyn och kontroll. Vi vill att Barnombudsmannen ska ges rätt att göra oanmälda besök, och vi tycker att det vore snyggt om förslagen i HVB-utredningen genomfördes skyndsamt.

Inte ett enda barn ska placeras i händerna på kriminella eller utsättas för våld och övergrepp. I stället ska deras säkerhet och vård prioriteras, och politiken ska leva upp till de löften vi givit om barns rättigheter. Barn

ska inte straffas. De ska ha trygghet, skydd, vård, utbildning och en skälig levnadsstandard.

Vi vill att Sveriges ska bli ett föredöme när det gäller barns rättigheter och att alla barn oavsett bakgrund ska få såväl rättigheter som möjligheter.

Fru talman! Om några månader är det val. Jag vågar tro att väljarna då tänker till lite och med öppna ögon ser på det som faktiskt händer här och nu.

I Vänsterpartiets Sverige gör vuxenvärlden sitt jobb först – inte för att vi tycker att det låter bra utan för att det ger resultat. För att stoppa ett barn från att ta ett vapen i sin hand måste samhället och våra vuxna erbjuda en varm och bestämd hand att sätta i vapnets ställe. Anledningen till att man beslutar att göra en konvention till lag är faktiskt att den inte ska vara valbar. Då krävs att man står upp för barns rättigheter även när det blåser riktigt kallt. Det modet har vi.

Jag yrkar bifall till reservation 13.

Anf. 58 NORIA MANOUCHI (M):

Fru talman! Detta betänkande handlar om barn och unga och om samhällets ansvar när ett barn riskerar att fara illa.

Man kan väl börja med att konstatera att det egentligen råder en rätt bred samsyn om samhällets mål i detta, vilket är att varje unge ska kunna växa upp under trygga förhållanden. Men tyvärr ser verkligheten inte ut så – den gör det inte nu och gjorde det inte när jag växte upp – och därför behövs en omfattande reformagenda för att stärka skyddet för barn i hela samhällskedjan.

Fru talman! Under lång tid har systemen inte hängt ihop. Skolan har arbetat för sig, polisen för sig, socialtjänsten för sig och hälso- och sjukvården för sig. När de har behövt och velat samarbeta har juridiska hinder och svårigheter ibland gjort det omöjligt att prioritera under den tidspress som ofta kännetecknar situationen när ett barn som far illa. Konsekvenserna har blivit att barn faller mellan stolarna – att de upptäcks för sent eller inte alls – och det är just detta som den moderatledda regeringen nu förändrar.

Vi gör det med införandet av skolsociala team där skola och socialtjänst arbetar tillsammans för att fånga upp elever tidigt.

Vi gör det med satsningar på familjecentraler och ett stärkt föräldraskapsstöd för att ge föräldrar och hela familjer stöd innan problemen växer sig för stora.

Vi gör det genom framtagandet av ett mellantvång, vilket innebär att socialtjänsten får fler verktyg mellan frivilliga insatser och ett tvångsomhändertagande så att insatser faktiskt kan komma barnet till del i tid.

Vi gör det med etableringen av den nya socialtjänstlagen, där fokus flyttas till tidiga, tydliga och förebyggande insatser.

Fru talman! Allt detta kommer att göra skillnad för barn och familjer i hela vårt land, men regeringens arbete stannar inte där. Som jag nämnde inledningsvis handlar det om att stärka hela systemet.

Genom samverkansmodellen Bob, Barn och unga i organiserad brottslighet, förbättras samarbetet mellan myndigheter för att stoppa gängen från att slita in ytterligare ett barn i sin verksamhet.

Genom rejäla satsningar på avhopparprogrammet för barn skapas vägar ut för dem som redan har hamnat snett. Dessutom ska verksamheten

nu anpassas bättre för de barn som är under 15 samt för flickor, som vi ju vet tar en mer framträdande roll.

Samtidigt stärker vi stödet till de barn som mår dåligt, vilket vi gör genom satsningar på barn- och ungdomspsykiatri.

Fru talman! Regeringen agerar också där skyddet har brustit som mest. Arbetet mot våld mot barn har stärkts, och sekretesshinder har rivits för att möjliggöra bättre informationsdelning och samarbete mellan relevanta aktörer. Genom reformen om tryggare hem för barn säkerställs att en våldsam förälder inte längre ska ha automatisk rätt till umgänge. Nu är det barnets trygghet som är prioriterad.

Alla de här förändringarna kommer att göra avgörande skillnad på riktigt. Det rör sig inte om enstaka förändringar, utan det handlar om en systemförändring av ett system där barn ska fångas upp tidigare och där insatser ska kunna sättas in i tid – ibland för hela familjen. Det handlar om ett samhälle som agerar samlat i stället för uppdelat. Regeringen bygger ett sammanhållet system, från tidiga insatser till skydd, behandling och vägar ut.

Fru talman! Om vi menar allvar med att varje barn ska få en trygg uppväxt räcker det inte att skruva lite här och där i systemet. Det som krävs är den största reformeringen av förebyggande arbete på 40 år i vårt land, och det är vad regeringen har levererat under den här mandatperioden. Ett samhälle kan bara ha en topprioritering, och för oss är det barnen.

(Applåder)
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 10 (forts.) Barn och unga inom socialtjänsten (forts. SoU19)

Anf. 59 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Jag får tacka ledamoten för anförandet.

Jag reagerade på slutklämmen. Ledamoten sa att ett samhälle bara kan ha en topprioritering: barnen. Jag blev lite fundersam där, med tanke på hur den här mandatperioden har sett ut. Inte i någon endaste budget under den här mandatperioden har regeringen valt att höja barnbidragen. Regeringen har i stället valt att sänka skatten allra mest för dem med högst inkomster.

Nu har regeringen kommit med ett förslag vad gäller försörjningsstödet. Man ska med precision se till att de barn som råkar leva i familjer med många syskon ska få väsentligt mindre försörjningsstöd. Jag ställer mig

frågan: Är det verkligen så att den här regeringen, som leds av moderaten Ulf Kristersson, har haft barnen som topprioritering?

Till detta kan vi lägga den havererade ungdomsvården. Regeringen har inte nappat på något av de förslag som vi socialdemokrater har lagt fram för att ta tillbaka kontrollen och få bort den organiserade brottsligheten från HVB-hemmen. Är det verkligen att sätta barnen främst?

Anf. 60 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Herr talman! Det är alltid speciellt när partier som styr i de delar av landet där barnfattigdomen är som mest utbredd, där antalet barnvräkningar är störst och där arbetslösheten är högst, och som har sett till att det kan skilja över tio år i levnadstid mellan bostadsområden i en och samma stad, har mage att anklaga oss för felprioriteringar.

Vi ser till att en undersköterska får en extra månadslön om året i jobbskatteavdrag. Vi inför fritidskort så att alla barn ska få tillgång till en meningsfull fritid. Vi sänker arbetsgivaravgiften för unga, som vi vet har särskilt svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Vi satsar på yrkesutbildningar, som i princip garanterar jobb.

Socialdemokraterna har mage att kritisera Moderaterna för felprioriteringar och för att prioritera de rika när det är Socialdemokraterna som föreslår att de rika ska få höjda barnbidrag. Vi prioriterar att sänka skatten för dem som tjänar minst. Det kommer snart att bli uppenbart för alla som deklarerar att det jobbskatteavdrag som Moderaterna har infört i flera delar är det som ger störst effekt på kontot.

Våra skattesänkningar förbättrar för de familjer som har det tufft. Jag kan nämna sänkt matmoms, sänkt skatt på bensin och diesel eller sänkt förskoleavgift – listan som visar hur vi prioriterar att dessa barnfamiljer ska få det bättre är oändligt lång. Socialdemokraterna hade åtta år på sig men gjorde ingenting av detta. Frågan är varför, Gustaf Lantz.

Anf. 61 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! När jag hör ledamoten kan jag undra vilka barn det är man prioriterar. Det är ju inte alla barn. Vi har sett hur den här regeringen har slaktat a-kassan. På grund av det kommer många familjer nu att tvingas söka försörjningsstöd för sitt uppehälle. Vi ser redan fler som söker försörjningsstöd. Man har heller inte höjt barnbidragen.

Jag noterar att ledamoten gärna vill prata om enskilda kommuner, men det är statens ansvar vi pratar om. Det är det vi ska diskutera här i riksdagen. Det är det vi har mandat att besluta om.

Jag noterar också att ledamoten, trots att jag frågade om det, inte vill beröra det förslag som handlar om att de barn som har många syskon ska få väsentligt sämre möjligheter i livet på den enda grunden. Det är ologiskt för dessa barn. Det är ologiskt för mig. Det är ologiskt för ett samhälle som har ambitionen att vara ett välfärdssamhälle.

Jag är tvärtom stolt över att vi har ett sista skyddsnät, vilket försörjningsstödet är, och över att det också fångar upp barn. Jag tycker att ambitionen att ha barnen som topprioritering och att sätta dem först är väldigt bra.

Jag är stolt över att företräda ett parti som inte bara pratar utan också i budget efter budget visar att man menar allvar och vill minska klyftorna i samhället snarare än öka dem. Vi prioriterar inte stora skattesänkningar för

dem med högst inkomster, utan vi prioriterar de familjer som har haft det tufft på grund av prischocker och annat.

Framför allt handlar det om barnen. Vi vill inte minst ta hand om ungdomsvården, som har sparat ur totalt under den här regeringens vakt.

Anf. 62 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna kan försöka upprätthålla sitt klassiska skådespel om att man är partiet för de utsatta. Det är en lögn som har blottats många gånger.

Ledamoten behöver inte berätta för mig om Socialdemokraternas system – jag har vuxit upp i det, och jag hatar det. Jag minns hur BMW efter BMW stod parkerad på gatan samtidigt som grannbarnen saknade vinterjackor på rasten. Jag minns hur fyraåringar släpptes ut ensamma för att leka samtidigt som föräldrarna satt i spelhörnan på Ica.

Vuxna och arbetsföra personer behöver inte fler socialdemokratiska bidrag. Det dessa personer behöver är aktivitetskrav, utbildning och arbete. Våra bidragsreformer införs inte i ett vakuum. De ska inte betraktas enskilt, utan de ska betraktas som bitar i ett stort pussel av insatser för att fler människor ska gå från arbetslöshet och bidrag till egenförsörjning.

Detta är vad det moderata systemet innebär. Detta är vad arbetslinjen innebär. Resultatet, som vi redan ser efter fyra år med Ulf Kristersson som statsminister, är att den relativa fattigdomen har minskat, enligt SCB. Det är också att arbetslösheten har sjunkit sex månader i rad, enligt Arbetsförmedlingen. Socialdemokraterna kan såklart fortsätta att förneka att dessa data är på riktigt, men för svenskar ute i landet spelar moderat politik roll. Den gör det tryggare och rikare att leva som svensk.

Anf. 63 NILS SEYE LARSEN (MP) replik:

Herr talman! Det är kul att få ta ett replikskifte med ledamoten, som ju har vuxit upp i samma stad som jag. Det var intressant att höra om historiken.

Nu var det ju så att det rådde ekonomisk kris i Sverige när vi växte upp. Den allians som styrde Malmö lyckades sprätta iväg enormt mycket pengar på skattesänkningar. Vi satt med enormt hög arbetslöshet.

Sedan lyckades man faktiskt, trots att regeringen höll hårt i pengarna, sänka arbetslösheten till under genomsnittet i början av 2000-talet, innan hela karusellen med jobbskatteavdrag satte igång. Men det var inte det jag tänkte fråga om, även om jag nu har bränt en minut på det, utan jag tänkte ställa två frågor som jag hade tidigare.

Den första gäller HVB-hem. Vi har en helt dysfunktionell HVB-hemsmarknad med enormt många privata aktörer, trots att det är helt avgörande för barnen att vi har HVB-hem av hög kvalitet. Därför tänker jag fråga ledamoten: Anser hon att vi skulle behöva återta det mer under offentlig kontroll och se till att det byggs upp HVB-hem som fungerar?

Den andra gäller givetvis den nya socialtjänstlagen, som vi initierade arbetet med i regeringsställning. Den är väldigt tydlig med att vi ska ha en kunskapsstyrd socialtjänst. Socialtjänstens arbete är en del i en större helhet. Det finns en stor oro bland många av dem som arbetar i socialtjänsten, där tillit är superviktigt, för att de mellantvångsförslag som nu kommer är allt annat än empiriskt underbyggda. Till och med regeringens egna myndigheter har visat på det. Ser ledamoten ett problem med detta?

Anf. 64 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Nils Seye Larsen! Det är härligt med ytterligare en skåning i talarstolen.

Jag tänkte börja med att svara lite på frågan om HVB-hemmen. Jag delar ledamotens uppfattning att vi har enorma problem när det kommer till organiserade kriminella organ som har tagit sig in i HVB-sektorn. Detta är ett fullständigt haveri, måste jag säga.

Det finns några åtgärder som regeringen har vidtagit på det här området. Bland annat har man gett Ivo fler verktyg för att hantera oseriösa aktörer inom HVB, ett förslag som jag tror att ledamoten faktiskt själv röstade för, herr talman. Det handlar om att återkalla vissa tillstånd. Det handlar om lämplighetsprövning för dem som vill bedriva HVB. Det handlar om förenklade metoder för kommuner för att kunna anmäla oseriösa eller, för den delen, kriminella aktörer.

Utöver detta har regeringen skärpt personalkraven för HVB-hem. De ska ha personal med utbildning inom lämpligt område med koppling till verksamheten. Regeringen har också gett Socialstyrelsen i uppdrag att stärka arbetet med kompetensen på HVB-hem. Vi får se om detta blir tillräckligt. Regeringen kan säkert komma att behöva göra mer, men åtgärder har vidtagits och bifallits av en enig kammare. Jag satt inte i utskottet då, men jag är helt övertygad om att ledamoten gjorde det.

Anf. 65 NILS SEYE LARSEN (MP) replik:

Herr talman! Om jag satt i utskottet då röstade jag alldeles säkerligen för det. Det är bra, men den stora utmaningen är att det är ett återkommande tema. Därför är min fråga liksom steget efter. Det är samma sak som när vi sa att vi har en dysfunktionell skolmarknad som sparat ur. Då ska vi införa fler kontroller. Det är lite samma sak här, där vi ser att det är en stor dominans av privata aktörer, varav många uppenbarligen inte sköter sig. Det kommer larmrapporter om hur barn behandlas i HVB-hem.

Är det inte dags att ta nästa steg? Och varför fick inte utredningen i uppdrag att titta på driftsformer? Jag tror att det är en stor utmaning. Kontroll och ökad administration i all ära, men när man har en dysfunktionell marknad behöver man få bukt med den.

Min andra fråga, som jag inte fick svar på, gäller mellantvångsutredningen. Där finns en stor oro, och jag måste säga att jag blev extra orolig när socialtjänstministern var på besök i utskottet. Vi har en väldigt tydlig lag på plats nu som är förebyggande och fantastisk och som tydligt säger att vi ska utgå från empiri och evidens.

Socialstyrelsen själv avstyrker en del av förslagen. Många av dem har inte prövats – inget annat land har gått så långt. När man då frågar var empirin är får man svaret: När vi har en så unik situation kan vi testa unika koncept som det inte finns evidens för.

Professionen, socialtjänsten och medarbetarna själva säger att många av åtgärderna riskerar att förstöra den tillit som är grundläggande och viktig för att de ska kunna göra sitt arbete. Varför lyssnar man inte mer på professionen? Och varför är man så ivrig att trycka på med reformer och vara soft on evidence?

*Barn och unga inom
socialtjänsten*

Anf. 66 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Herr talman! Det var inte medvetet som jag undvek att svara på frågan om mellantvång. Jag hann bara inte med, men det ska jag göra den här gången.

Först vill jag kommentera vänsterns eviga tjat om att återta den demokratiska kontrollen, att lägga ned all privat verksamhet och att vara anti när det gäller företagande, valmöjlighet, mångfald och så vidare. Jag delar inte den uppfattningen över huvud taget. Jag tror att det som behöver komma på plats är ett ordentligt kontrollsystem, gedigna granskningar av verksamheter och krav på kvalitet. Alla oseriösa aktörer ska bort, oavsett om de är kommunala, regionala, statliga eller privata. Det är min absoluta uppfattning, oavsett om det rör sig om HVB eller, för den delen, om friskolor.

När det gäller mellantvång talar ledamoten om evidens. Samtidigt konstaterar ledamoten att det inte finns några andra länder som har prövat detta. Som ledamoten säkert kan hålla med mig om är det svårt att forska på någonting som inte finns. Det måste finnas först. Det måste provas någonstans för att man ska hävda evidens.

Vi kommer inte att vara ett parti som säger nej till alla idéer bara för att någon annan inte har vågat testa dem först, utan vi kommer att testa de idéer som vi tror kommer att ha en positiv effekt på vårt samhälle. Mellantvånget är en sådan fråga. Jag har själv drivit frågan om mellantvång i kanske 15–17 år från Malmö, tillsammans med en grupp kuratorer i Malmö som en gång i tiden initierade frågan.

Anledningen är att socialtjänsten inte har tillräckliga verktyg. Det är bisarrt att vi inte har ett steg mellan frivilliga erbjudanden och tvångshandtaganden. Detta är en sak som gör att människor känner rädsla. Om medvetenheten finns om att det finns fler alternativ som mellantvång kommer det att påverka förtroendet positivt, tror jag.

Anf. 67 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Jag känner en ganska stor frustration när jag lyssnar till den här debatten och tidigare debatter där vi pratat om socialtjänst, barn och unga.

Vi hamnar ofta i att vi lyfter upp problematiken runt barn och unga som är kriminella, som har dragits in i gängkriminalitet och som utnyttjas. Det är inte det att jag inte håller med om att det är ett stort problem att vi har barn och unga som hamnar i kriminalitet, men frågan är hur vi angriper problemet. Löser vi det genom att öka kontrollen? Kommer vi åt problematiken genom att fokusera på kvaliteten i de olika verksamheter som finns och genom att följa upp vilken kvalitet som levereras och hur det blir för barn och unga?

Barn blir inte kriminella för att de själva tycker att det är en kul idé, utan det är ett symptom på att vi har ett samhälle och ett vuxensamhälle som brister. Den unga generation vi har i dag är en generation som mår mycket sämre än tidigare generationer när det gäller psykisk ohälsa. Det är där vi måste lägga kraften. Hur gör vi det? Hur hjälper vi de här barnen och unga så att de kan få en psykisk hälsa som gör att de också trivs med livet, att de ser en framtid, att de tror på framtiden och att de själva har ett värde?

Herr talman! Jag blir frustrerad över att det hela tiden handlar om kontroll, straff, inlåsning och utdömande av viten, i stället för att se på vilka mål vi ska följa, vad det är vi vill uppnå och hur vuxensamhället kan stötta barn och unga att ta sig dit.

Nej, jag har inte tagit några repliker på mina kollegor i dag, för jag känner att jag kommer att få samma svar som jag alltid får: att det är strängare krav, högre straff och att det ska kosta som är svaren.

När vi pratar om barn och unga inom socialtjänsten är jag jättenöjd, precis som många andra är, med att vi har en ny socialtjänstlag i Sverige. Vi återkommer ofta till den. Det är en viktig lag, och det är en lag som kommer att kunna göra skillnad. Det är jag helt övertygad om.

Samtidigt önskar jag att vi kunde vara ärliga, för det räcker inte att vi har en ny lag. Vi kan inte bara utgå från vad vi beslutar. Vi måste också följa upp vad som faktiskt händer för varje enskilt barn, i kommunerna men också i de fall där den sociala barn- och ungdomsvården behöver kliva in. Vi måste bli så mycket bättre på att följa upp vården.

Herr talman! Vi måste våga ställa de avgörande frågorna. Vilka mål styr vi mot? Hur mäter vi kvalitet? Och, viktigast av allt, vad betyder den här kvaliteten för det enskilda barnet?

Det är därför Centerpartiet vid några olika tillfällen har lyft fram förslaget om en barnrättskommitté, som jag har valt att kalla det. Poängen är att det är en plats där vi kan samlas över partigränserna och gemensamt ta ansvar för den framtida sociala barn- och ungdomsvården.

Det finns ju så många brister som vi inte pratar tillräckligt mycket om. Vi saknar en sammanhållen vårdkedja. Barn och unga som hamnar i utsatt tidigt i livet möter ofta ett system som inte hänger ihop. Det kan handla om föräldrar med missbruk, om psykisk ohälsa i familjen eller om ett barn som självt utvecklar någon form av normbrytande beteende.

Herr talman! Det är därför vi måste säkerställa att hela kedjan fungerar, från tidiga insatser till vuxenlivet.

Vi måste bli bättre på att upptäcka våld mot barn mycket tidigare. Vi måste arbeta med traumascreening så att det blir konsekvent och långsiktigt. Vi måste ta den psykiska ohälsan på allvar så att varje barn får en verklig chans till en trygg uppväxt.

Men det kommer i framtiden fortfarande att finnas barn och unga som av någon anledning inte kan bo kvar i sin ursprungsfamilj, och då har samhället ett ännu större ansvar än innan. Här brister vi ju i dag. Vi kan inte ge upp de här barnen. Vi kan inte möta unga som begår brott med att säga: Vi låser in dem.

Att sätta 13-åringar i fängelse är inte en lösning. Det är ett misslyckande, oavsett om vi syftar på alla 13-åringar eller på dem som begår brott. Jag förstår att vi syftar på dem som begår brott, men de är inte på rätt plats i ett fängelse.

Lösningen är faktiskt att bygga fungerande alternativ. Det handlar om att vi måste skapa möjligheter för trygga familjehem. Vi måste ha HVB-hem med hög kvalitet, och vi måste ha ett fungerande Sis, oavsett i vilken form de ska vara i framtiden. Och vi har som sagt fått vänta hela mandatperioden på att se vad det skulle vara.

Det här är verksamheter där barn behöver få stöd, struktur och framtidstro. Det är där vi ska lägga våra resurser. Det är där vi kan göra verklig skillnad, för de här barnen mår dåligt.

Det kom alldeles nyss en rapport från Barnrättsbyrån. År 2024 var det 127 självmordsförsök hos barn och unga som är på Sis. Det här är barn och unga som mår dåligt.

Herr talman! Självklart måste vi börja tidigare, inte när barnen har blivit placerade, och då spelar skolan en stor roll. Den måste fungera innan ett barn eventuellt behöver en placering men också under tiden då barnet är placerat, för ett barn i samhällsvården slutar inte att vara en elev.

Här har hemkommunen ett fortsatt stort ansvar, och det ansvaret måste tas på allvar. Vi måste jobba med att se till att kvaliteten blir den allra bästa, för barn ska kunna känna sig trygga. De ska bli hörda. Här finns det ett bra förslag om att Barnombudsmannen ska kunna göra oanmälda besök i våra verksamheter för att säkerställa kvaliteten på det som sker varje dag hos dessa barn och unga.

Nu har jag pratat mycket om barn som är placerade, men ansvaret slutar ju inte efter en placering. En del gånger kanske det är då det börjar på riktigt.

Få är de föräldrar som skulle säga till sina barn när de är 18 år: "Nu får du klara dig bäst du vill, oavsett om du har fått träna på olika delar som ingår i vuxenlivet." Men det är faktiskt det som händer en del av de unga människor som lämnar samhällsvården, herr talman. Vem hjälper då dem att förstå hur man gör när man söker sitt första jobb? Hur gör man för att betala räkningarna? Hur gör man för att boka ett läkarbesök? Och vem finns där när livet känns svårt? Alltför många unga människor står ensamma, och det är faktiskt inte rimligt.

De här barnen har placerats av en anledning, för att det oftast inte finns ett fungerande stöd hemifrån. Då kan inte samhället vända dem ryggen när de lämnar samhällsvården, oavsett om de är under eller över 18 år. Vi behöver en tydlig plan för varje barn och ung person, och vi behöver stärka eftervården.

Ett konkret förslag är att det skulle kunna finnas en kontaktperson för den här unga personen genom hela utslussningen, någon som finns kvar och som kan ge stöd och skapa trygghet, för det handlar om ansvar och om värdighet.

Herr talman! Vi har tagit viktiga steg med en ny socialtjänstlag, men arbetet slutar inte där. Nu måste vi säkerställa kvaliteten. Vi måste följa upp den, och vi måste våga utveckla. Låt oss göra det tillsammans! Kalla det en barnrättskommitté eller något annat – det viktiga är inte vad vi använder för namn, utan det viktiga är att vi samlas, tar ansvar och verkligen sätter barnens bästa först, herr talman, för jag är helt övertygad om att Sverige kan så mycket mer än det här.

Med det yrkar jag bifall till reservation 11 och ber om ursäkt för att jag drog över tiden.

Anf. 68 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! De flesta barn i Sverige växer upp i trygghet. De får ta del av alla möjligheter och alla rättigheter som vårt samhälle säkrar och ska säkra.

Sverige har gång på gång, genom många år, visat vägen när det gäller att sätta barnens rättigheter allra främst. Vi var först i världen med att förbjuda aga i skolan. När den liberala statsministern Ola Ullsten 1979 lade fram propositionen om ett förbud mot barnaga gick vi i bränschen igen. Men fortfarande, nästan 50 år senare, har alla barn det inte bra i Sverige.

En del barn fräntas sina rättigheter. De får ont i magen varje gång de går hem. De måste leva under hedersförtryck.

Barn som borde gå i skolan rekryteras i stället av kriminella gäng. De pressas och hotas att utföra grovt kriminella handlingar. Barn skjuter andra barn, och barn utför sprängningar.

Sedan har vi förstås barnen som behöver leta efter gömd alkohol hemma eller som måste väcka sina syskon. De får ingen frukost; det finns ingen frukost. De måste ta ett ansvar som inget barn borde behöva ta.

De här barnen känner sig otrygga, svikna och bortglömda. De här barnen behöver handling.

Herr talman! Allt börjar i hemmet. Att stödja familjer är därmed en av de absolut viktigaste förebyggande åtgärderna.

I Liberalerna har vi länge arbetat för fler hembesöksprogram för förstängångsföräldrar som fångar upp osäkerheter i tid, innan det uppstår risker som sedan blir verkliga faror för barnen. I kommuner som har sådana program har föräldraskapet blivit tryggare, och när sociala insatser behövs sätts de in mycket snabbare.

De här tidiga insatserna är helt avgörande, och den nya socialtjänstlagen sänker trösklarna och gör det lättare att få tidiga insatser.

Socialtjänsten ska arbeta efter evidensbaserade metoder och säkerställa att insatserna faktiskt har effekt. Det låter tråkigt, men vad det betyder är att de personer i vårt land som verkligen behöver hjälp också ska få hjälp som fungerar. De ska få den tidigt, och den ska verkligen hjälpa dem.

Liberalerna har länge sagt att vi måste ta bort arbetsmetoder som inte har effekt eller i värsta fall är rent skadliga. Nu händer äntligen detta.

För de föräldrar som kämpar, herr talman, har vi stärkt rätten till vab, så att ingen förälder ska nekas ledighet eller behöva ta semester från jobbet för möten med socialtjänsten.

Föräldrarätten har länge varit alltför stark. Den här regeringen stärker barnperspektivet, stärker barnens rättigheter och sätter barnen framför föräldrarna.

Statens institutionsstyrelse reformeras, barn- och ungdomsvården stärks, placerade barns rättigheter säkras och hinder för myndigheters samarbete rivs – äntligen!

Barn slipper umgänge med en förälder som har misshandlat dem. Mellantvång införs så att föräldrar kan tvingas till stöd om de vägrar ta emot hjälp för att kunna vara föräldrar.

Herr talman! Forskning visar att skolresultaten för barn i samhällsvård är den parameter som har enskilt störst betydelse för deras framtid. Misslyckande, eller bara känslan av misslyckande, i skolan är oerhört starkt kopplat till en påtagligt högre risk – inte bara högre utan påtagligt högre – för beroende, kriminalitet, ohälsa, självmord och annan förtida död. Det är hemskt, men det är också sant.

Liberalerna i regering bygger en skola som ger alla barn förutsättningar att lära sig saker, att växa och att bli trygga vuxna individer som i sin tur kan ta hand om barn, egna och andras.

Herr talman! Skolk är en viktig varningssignal. Vi satsar på skolsociala team där skolor jobbar nära socialtjänsten. Det ger bättre skolresultat och högre närvaro, vilket påverkar barnens hela framtida liv.

Vi stöttar, slutligen, de föräldrar som vill men inte alltid förmår. Vi ställer krav på föräldrar som försummar sina barn eller utsätter dem för våld och förtryck. Vi stärker skolan, socialtjänsten och barnens hela skyddsnät.

Herr talman! Utsatta barn i Sverige ska våga drömma om framtiden, och den framtiden ska vara ljus.

Anf. 69 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Jag är bekymrad över situationen inom svensk ungdomsvård. Polisens rapporter vittnar om HVB-hem som är infiltrerade av den organiserade brottsligheten. Behandlingshem som drivs och ägs av kriminella ska alltså ta hand om våra allra mest sårbara ungdomar. Det kan gälla människor som själva befinner sig i kriminalitet, men det kan också gälla tjejer som riskerar att hamna i prostitution.

Den här situationen är totalt oacceptabel. Vi socialdemokrater har kommit med en serie förslag. Till att börja med föreslog vi att man skulle ta tillbaka ägandet av HVB-hemmen till det allmänna. Om det anses för socialdemokratiskt kanske regeringen ändå kunde titta på att låta polisen kunna stänga dessa hem vid stark misstanke.

När det sedan provas kunde man också ha omvänd bevisbörda: Det ska inte vara samhället som måste bevisa något, utan de som driver hemmen ska själva bevisa att de har rent mjöl i påsen och att barnen inte far illa.

Men när regeringen nu har sagt nej till alla dessa saker blir min fråga: Vad har man för egna idéer för att få detta vansinne att upphöra? Vad har man för egna konkreta, kraftfulla förslag för att barn inte ska hamna i händerna på kriminella, drivas in i kriminalitet eller hamna i prostitution? Hur stänger man ned de här hemmen, som vi vet fortsätter drivas av kriminella?

Anf. 70 LINA NORDQUIST (L) replik:

Herr talman! Ofta brukar förtroendevalda kalla saker för utmaningar. Det är inte en utmaning utan ett enormt problem att delar av vår välfärd, delar av offentlig sektor, är infiltrerade av grovt kriminella människor som utnyttjar människor, utnyttjar skattemedel och ärligt talat förstör vårt välfärdssamhälle, vårt skyddsnät. Till och med Försäkringskassan, som vad jag vet inte är privatiserad, är drabbad av detta. Det måste vi verkligen ta på allvar.

Därtill hade vi redan innan denna infiltration, detta kapande från grovt kriminella individer, för låga kompetenskrav och för låga tillståndskrav. Vi hade inte tillräckligt höga krav på den statliga barn- och ungdomsvården och inte heller på den som kommunerna tar hjälp av.

Detta är naturligtvis helt oacceptabelt. Det lilla problemet är att våra skattemedel som ska gå till riktigt bra saker som vi har kommit överens om att göra tillsammans i stället går till vapen, narkotika och våldsbrott. Men det riktigt stora problemet är att människor i vårt land som behöver hjälp – oavsett om det handlar om LSS, om långa sjukskrivningar eller om

barn som behöver riktigt bra stöd när de far illa – inte får den hjälp de förtjänar därför att politiskt förtroendevalda inte tog sitt ansvar för länge sedan.

Nu ska jag inte upprepa de fem minuter jag precis pratade, men jag kan säga att den här regeringen har som sitt absoluta mål – det är därför ledamoten kommer att få arbeta även i sommar – att det ska hända mer under denna mandatperiod för att stötta utsatta barn och säkra vårt samhälles trygghet än vad som har hänt under mycket lång tid tidigare.

Anf. 71 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det var självkritik från ledamoten, som ju också är politiskt förtroendevald och nu har suttit i den konstellation som har makten på statlig nivå i Sverige. Ändå stängs inte de här HVB-hemmen ned.

Jag delar problembeskrivningen. Jag tror dock att väljarna inte vill ha politiker som bara står och beskriver en blytung och svart tillvaro. De vill ha politiker som faktiskt gör något åt den. Då är det faktiskt så att Lina Nordquist har mycket större makt än vad jag har att få något att hända.

Jag konstaterar att vi nu skriver det fjärde året med den här regeringen, och dessa hem fortsätter att ha våra allra mest utsatta barn i sin verksamhet. Det tycker jag är ett av de absolut största misslyckanden som den här regeringen har på sitt ansvar.

Jag vill avslutningsvis också fråga vad Lina Nordquist har för idéer om hur vi ska bekämpa barnfattigdomen. Den är också en grogrund för kriminalitet och för att barn ska må dåligt. Vad har man för egna idéer som träffar just de här barnen? Man har ju valt att inte höja barnbidraget. Man har valt att ställa sig bakom ett förslag som med precision riktar sig mot de barn som råkar födas in i familjer med många syskon. Det känns inte som en speciellt liberal tankegång att straffa barn för vilka deras föräldrar är och hur många syskon de råkar ha.

Då blir frågan: Tror Liberalerna att man kommer att kunna bekämpa barnfattigdomen och stå upp för barns rättigheter på ett bättre sätt med Jimmie Åkesson som en del av regeringen än genom samarbete med exempelvis Centerpartiet och Socialdemokraterna?

Anf. 72 LINA NORDQUIST (L) replik:

Herr talman! Jag upprepar: Oseriösa aktörer ska naturligtvis bort. Det behövs tillstånd för att bedriva den här typen av verksamhet. Man ska ha den kompetens som krävs – i ägandet, i själva driften, i chefsleden och hos de människor som träffar barnen. Det krävs betydligt mer kompetens än vad man hittills haft. Och det gäller inte bara privata HVB-hem; det gäller alla. Det är oacceptabelt hur hela barn- och ungdomsvården har brustit. Det har drabbat de här barnens hela liv. Det är det första.

Sedan var frågan vad vi gör för att bekämpa barnfattigdomen. Liberalerna är för ett barnbidrag till alla barn, men med det sagt är det inte så att barnen försörjer sig själva på sitt barnbidrag. Det allra viktigaste är att de vuxna i familjen har ett jobb att gå till som de är stolta över. Om de förlorar sitt jobb får de mer i pengar från a-kassan under den första tiden. Till skillnad från vad ledamoten precis sa om att vi har förstört a-kassan har vi faktiskt höjt taket.

Vi vill att fler människor ska jobba, att fler människor ska komma hem med egen lön. Pengarna ska räcka längre; matmomsen sänks. Det blir billigare att skaffa sig en bostad. Vi har sänkt skatten så att människor faktiskt har mer pengar kvar i plånboken. Det är inte fråga om höginkomsttagare som jag själv och ledamoten, utan det är fråga om människor i Sverige med medellön som får 6 000 kronor mer. Det är klart att det minskar barnfattigdomen när fler arbetar och fler får behålla sina egna pengar.

Anf. 73 NILS SEYE LARSEN (MP):

Herr talman! För snart ett år sedan kom Barnombudsmannens rapport *Ni måste hinna före*. Den berörde mig djupt. Rapporten visar så tydligt vad som händer när samhället inte förmår att se, fråga och agera i tid för våra barn och unga.

Rapporten bygger på 88 djupintervjuer och 543 enkätsvar av frihetsberövade barn och unga. Barnombudsmannen berättar själv hur man möttes av tveksamhet ute i verksamheterna: Barnen kommer inte att vilja prata. Ni kan ju skicka enkäten, men räkna inte med att få några svar.

Det visade sig vara precis tvärtom. Det var så många placerade barn som ville berätta, som ville få sin röst hörd, som antligen fick komma till tals.

Problemet verkar ofta inte ha varit att samhället har varit helt frånvarande. En majoritet av de barn och unga som intervjuats hade haft kontakt med socialtjänsten redan långt innan de frihetsberövades, och i vissa fall hade socialtjänsten varit involverad redan från tidig ålder, ofta efter orosanmälningar från till exempel förskola eller skola. Men trots det beskriver barnen att de sällan fick frågor om hur de faktiskt hade det hemma, hur de mådde eller vilket stöd de behövde.

Endast ett fåtal av barnen hade fått insatser utifrån sin egen våldsutsatthet. I stället hade stöd ofta uteblivit tills de själva utvecklat ett problematiskt beteende. Barnombudsmannens bild är därför inte bara att något saknades utan att samhället i flera fall såg barnen utan att på allvar nå fram till dem.

Många barn beskriver också en kontakt med socialtjänsten där relationen aldrig hann bli trygg eller bärande. Viktiga beslut om deras liv fattades av vuxna de aldrig träffat. Ständiga byten av socialsekreterare gjorde det svårt att skapa kontinuitet.

Rapporten är också mycket tydlig med vad som brustit i samhällsvården. Många av de barn och unga som barnombudsmannen har talat med har omfattande erfarenhet av placeringar utanför det egna hemmet, präglade av upprepade omplaceringar under uppväxten. Ofta har tiden på varje placering varit så kort att de inte hunnit landa, skapa trygghet eller etablera sig i skolan innan de ryckts upp igen.

När rapporten går in på HVB-hem är bilden mycket allvarlig. Det som ska vara en plats för vård, trygghet och positiv utveckling beskrivs i stället av flera barn som en skadlig och kaotisk miljö med otillräckligt stöd och skydd. Barn berättar om boenden där andra unga tagit ledarrollen, där personalen inte har förmått hålla ordning och där droger har använts öppet. En pojke säger: "Det är inte som behandling. Folk sålde knark, sålde vapen." En annan berättar att placeringen på HVB ledde till kontakt med andra kriminella och att det som började med småsaker blev värre och värre.

Barnombudsmannen skriver också att alltför många HVB-hem drivs eller bemannas av personer med kopplingar till kriminella nätverk. Det är något som ytterligare förvärrar situationen för de placerade barnen.

Herr talman! När samhället inte lyckas agera tidigt, bygga tillitsrelationer med barnen och ge rätt stöd i rätt tid växer problemen tills insatserna blir mycket mer ingripande. Och när också de insatserna brister, i form av otrygga placeringar, omplaceringar, svag kontinuitet och miljöer som är farliga och förvärrar barnets situation, då sviker samhället återigen barnen när de är i störst behov av stöd, vård och trygghet. Därför måste vi komma in tidigare, arbeta mer uthålligt och se till att de insatser vi sätter in faktiskt ger barn trygghet, skydd och en verklig möjlighet att få livet att vända.

Herr talman! Vi fick nyligen en ny socialtjänstlag, som på många sätt är efterlängtd och som innebär en tydlig ambition om att socialtjänsten ska arbeta mer förebyggande, mer tillgängligt och mer kunskapsbaserat. Det är en viktig och positiv riktning, och den har också välkomnats brett – inte minst av organisationer som arbetar nära barn och unga.

Men samtidigt finns det en betydande osäkerhet kring hur detta faktiskt kommer att fungera i praktiken. Flera organisationer har varnat för att parallella lagförslag, till exempel det så kallade mellantvånget, riskerar att undergräva det förebyggande arbetet genom att försvåra den tillit som är helt avgörande i mötet mellan socialtjänst och familjer. Och det är just den tilliten som ofta är avgörande – särskilt för de barn som redan befinner sig i utsatta situationer.

Herr talman! Organisationen Maskrosbarns rapport har visat att omkring 80 procent av de unga upplever att socialtjänsten borde ha hjälpt dem tidigare. Det är en siffra som säger något om erfarenheten av att inte bli nådd i tid, att inte bli lyssnad på när det faktiskt hade gjort skillnad, att inte få det stöd som hade kunnat förändra en situation innan den blev alltför svår.

En konkret fråga som lyfts i det här sammanhanget är barns möjlighet att träffa sin socialsekreterare enskilt. För ett barn som lever med våld, missbruk eller psykisk ohälsa i hemmet kan det vara helt avgörande att få prata utan att föräldrarna sitter bredvid – att våga berätta och att bli hörd. Därför vill vi utreda möjligheten att i socialtjänstlagen införa en reglering som ger barn rätt att ha enskilda samtal vid kontakter med socialtjänsten.

När det gäller HVB-verksamheter är det svårt att bortse från de problem som har blivit alltmer tydliga under senare år. Barnombudsmannens rapport är bara en av alla de rapporter som vi har läst som tydligt pekat ut de allvarliga brister som råder i denna dysfunktionella HVB-hemsmarknad. Det blir förödande konsekvenser för de barn och unga som sviks när deras placeringar på dysfunktionella HVB-hem inte bryter utan tvärtom förvärrar en destruktiv spiral av psykisk ohälsa, otrygghet, våldsutsatthet och ökad risk för missbruk och kriminalitet.

Vi vet att det finns kopplingar mellan vissa HVB-hem och kriminella aktörer, mellan viss personal och kriminella gäng. Vi vet också att stora vinster görs i ett system som är till för några av samhällets mest utsatta barn och unga. Det här är inte hållbart.

När skattemedel används för att skapa vinst i stället för trygghet och när kriminalitet tillåts få fäste i verksamheter som ska skydda barn har vi ett systemfel. Det är en kombination som borde oroa oss på djupet. Det är därför vi i Miljöpartiet anser att vinstintresset i HVB-verksamhet måste

bort. Samhället måste ta tillbaka kontrollen. HVB-hemmen måste drivas med kvalitet och omsorg i offentlig regi.

(Applåder)

Avslutningsvis, herr talman, går det inte att tala om barn och unga inom socialtjänsten utan att också tala om en av de absolut största riskfaktorerna: barnfattigdom.

Barn som växer upp i ekonomisk utsatthet får sämre förutsättningar på nästan alla områden i livet – i skolan, i hälsan, i möjligheten att delta i samhället och i sina möjligheter till yrken och karriär. Det är sådant som sätter djupa spår inte bara i individen utan i hela samhällsgemenskapen.

Det som sker i Sverige är djupt oroväckande. Antalet barn som lever i fattigdom och antalet människor som lever i fattigdom har nästan fördubblats på bara några år. Därför menar vi att det behövs ett större och mer samlat grepp om barnfattigdomen i Sverige. Vi behöver inrätta en kris-kommission som tar fram åtgärder över flera politikområden, som utgår från ett tydligt barnrättsperspektiv och som också ger barn möjlighet att själva komma till tals i processen. Det här är inte en fråga som kan lösas med en enskild reform, utan det kräver ett långsiktigt och sammanhållet arbete och en förändrad kurs för den ekonomiska politik som förs i dag.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 16.

Jag vill avsluta med att tacka alla ovärderliga medarbetare inom socialtjänsten som verkligen brinner med hjärta och engagemang, med kunskap och kompetens, för att ta hand om våra barn. De behöver vårt stöd och vår vishet i de beslut vi fattar.

Sedan önskar jag Sverige lycka till i matchen mot Polen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 1 april.)

§ 11 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2025/26:215 Tidsbegränsat boende för vissa nyanlända invandrare – en ny lag om bosättning

2025/26:222 Ersättningsregler med brottsoffret i fokus

2025/26:223 En ny konsumentkreditlag

2025/26:229 En ny mottagandelag

EU-dokument

COM(2025) 1030 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EG) nr 999/2001, (EG) nr 1829/2003, (EG) nr 1831/2003, (EG) nr 852/2004, (EG) nr 853/2004, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1099/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 528/2012 och (EU) 2017/625 vad gäller förenkling och förstärkning av kraven på livsmedels- och fodersäkerhet

Motioner
med anledning av prop. 2025/26:168 Ändamålsenliga säkerhets- och strål-
skyddskrav för utvinning och bearbetning av kärnämnen
2025/26:3959 av Birger Lahti m.fl. (V)
2025/26:3973 av Fredrik Olovsson m.fl. (S)
2025/26:3982 av Katarina Luhr m.fl. (MP)

Prot. 2025/26:101
31 mars

med anledning av prop. 2025/26:174 Utökade registerkontroller i skol-
väsendet
2025/26:3969 av Anders Ygeman m.fl. (S)

med anledning av prop. 2025/26:175 Skärpta krav för svenskt medborgar-
skap
2025/26:3987 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)
2025/26:3989 av Annika Hirvonen m.fl. (MP)
2025/26:3990 av Ida Karkiainen m.fl. (S)
2025/26:3991 av Tony Haddou m.fl. (V)

med anledning av skr. 2025/26:97 Fördjupad resultatredovisning av inter-
nationellt bistånd – Ukraina
2025/26:3962 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP)
2025/26:3967 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V)

§ 12 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 30 mars

2025/26:423 Åtgärder mot social dumpning
av *Eva Lindh* (S)
till civilminister Erik Slottnér (KD)

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 30 mars

2025/26:659 Förslag om blockhyra
av *Amanda Palmstierna* (MP)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)
2025/26:660 Höjda gödselpriser för halländska lantbrukare
av *Christofer Bergenblock* (C)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2025/26:661 Brott mot arbetsmiljölagen

av *Johanna Haraldsson* (S)

till arbetsmarknadsminister och vikarierande klimat- och miljöminister
Johan Britz (L)

**2025/26:662 Förbud mot varor producerade på ockuperad mark i
Palestina**

av *Johan Büser* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:663 Statslösa palestinier från Irak

av *Jamal El-Haj* (-)

till migrationsminister Johan Forssell (M)

**2025/26:664 Fortsatt möjlighet att upptäcka, rapportera och stoppa
sexuella övergrepp mot barn på nätet**

av *Mattias Vepsä* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

**2025/26:665 Förebyggande arbete avseende konsumtionsmekanismer
i spel**

av *Amanda Palmstierna* (MP)

till civilminister Erik Slottnér (KD)

2025/26:666 Generaldirektörer under brottsutredning

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:667 Europeiskt samarbete kring batteriproduktion

av *Rickard Nordin* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2025/26:668 Returträ i Kraftlyftet

av *Rickard Nordin* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

**2025/26:669 Åtgärder som utförs av tandläkare utanför det statliga
tandvårdsstödet**

av *Anna Vikström* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 18.50.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 33 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om efterträdare	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 5 Gymnasieskolan	2
Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU10	2
Anf. 1 JOAR FORSSELL (L)	2
Anf. 2 ROBERT OLESEN (S)	4
Anf. 3 PATRICK RESLOW (SD) replik	6
Anf. 4 ROBERT OLESEN (S) replik.....	6
Anf. 5 PATRICK RESLOW (SD) replik	7
Anf. 6 ROBERT OLESEN (S) replik.....	7
Anf. 7 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	7
Anf. 8 ROBERT OLESEN (S) replik.....	8
Anf. 9 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	8
Anf. 10 ROBERT OLESEN (S) replik.....	8
Anf. 11 PATRICK RESLOW (SD).....	9
Anf. 12 ROBERT OLESEN (S) replik.....	11
Anf. 13 PATRICK RESLOW (SD) replik	11
Anf. 14 ROBERT OLESEN (S) replik.....	12
Anf. 15 PATRICK RESLOW (SD) replik	12
Anf. 16 NADJA AWAD (V).....	13
Anf. 17 JOSEFIN MALMQVIST (M)	13
Anf. 18 MATHIAS BENGTTSSON (KD).....	15
(Beslut skulle fattas den 1 april.)	17
§ 6 Stärkt säkerhetsskydd vid överlåtelse av fast egendom	17
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU29	17
(Beslut skulle fattas den 1 april.)	17
§ 7 Straffrättsliga frågor	17
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU11	17
Anf. 19 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD).....	17
Anf. 20 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik.....	19
Anf. 21 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD)	
replik.....	20
Anf. 22 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik.....	20
Anf. 23 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD)	
replik.....	20
Anf. 24 HELÉNE BJÖRKLUND (S).....	20
Anf. 25 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	22
Anf. 26 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik.....	25
Anf. 27 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik	26
Anf. 28 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik.....	26
Anf. 29 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik	26
Anf. 30 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	27
Anf. 31 TORSTEN ELOFSSON (KD)	28
Anf. 32 ULRIKA LILJEBERG (C).....	30
Anf. 33 MIKAEL DAMSGAARD (M) replik	32

Anf. 34	ULRIKA LILJEBERG (C) replik	32
Anf. 35	MIKAEL DAMSGAARD (M) replik	32
Anf. 36	ULRIKA LILJEBERG (C) replik	33
Anf. 37	JACOB RISBERG (MP).....	33
	(Beslut skulle fattas den 1 april.).....	34
§ 8	Terrorism	34
	Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU14.....	34
Anf. 38	ADAM MARTTINEN (SD)	34
Anf. 39	ANNA WALLENTHEIM (S).....	35
Anf. 40	MIKAEL DAMSGAARD (M)	36
Anf. 41	SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	38
Anf. 42	TORSTEN ELOFSSON (KD)	38
Anf. 43	ULRIKA WESTERLUND (MP)	40
Anf. 44	MARTIN MELIN (L)	41
Anf. 45	JAMAL EL-HAJ (-).....	42
	(Beslut skulle fattas den 1 april.).....	45
§ 9	Uppgiftsskyldighet för vissa e-legitimationsföretag.....	45
	Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU33	45
	(Beslut skulle fattas den 1 april.).....	45
§ 10	Barn och unga inom socialtjänsten	45
	Socialutskottets betänkande 2025/26:SoU19	45
Anf. 46	CHRISTIAN CARLSSON (KD)	45
Anf. 47	GUSTAF LANTZ (S)	47
Anf. 48	JESSICA STEGRUD (SD)	49
Anf. 49	GUSTAF LANTZ (S) replik.....	51
Anf. 50	JESSICA STEGRUD (SD) replik.....	51
Anf. 51	GUSTAF LANTZ (S) replik.....	51
Anf. 52	JESSICA STEGRUD (SD) replik.....	52
Anf. 53	NILS SEYE LARSEN (MP) replik.....	52
Anf. 54	JESSICA STEGRUD (SD) replik.....	52
Anf. 55	NILS SEYE LARSEN (MP) replik.....	53
Anf. 56	JESSICA STEGRUD (SD) replik.....	54
Anf. 57	MAJ KARLSSON (V)	54
Anf. 58	NORIA MANOUCHI (M).....	57
	(forts.).....	58
	Ajournering.....	58
	Återupptaget sammanträde.....	58
§ 10	(forts.) Barn och unga inom socialtjänsten (forts. SoU19)	58
Anf. 59	GUSTAF LANTZ (S) replik.....	58
Anf. 60	NORIA MANOUCHI (M) replik.....	59
Anf. 61	GUSTAF LANTZ (S) replik.....	59
Anf. 62	NORIA MANOUCHI (M) replik.....	60
Anf. 63	NILS SEYE LARSEN (MP) replik.....	60
Anf. 64	NORIA MANOUCHI (M) replik.....	61
Anf. 65	NILS SEYE LARSEN (MP) replik.....	61
Anf. 66	NORIA MANOUCHI (M) replik.....	62
Anf. 67	MARTINA JOHANSSON (C)	62
Anf. 68	LINA NORDQUIST (L).....	64
Anf. 69	GUSTAF LANTZ (S) replik.....	66
Anf. 70	LINA NORDQUIST (L) replik.....	66

Anf. 71 GUSTAF LANTZ (S) replik	67	Prot. 2025/26:101
Anf. 72 LINA NORDQUIST (L) replik	67	31 mars
Anf. 73 NILS SEYE LARSEN (MP)	68	
(Beslut skulle fattas den 1 april.)	70	
§ 11 Bordläggning	70	
§ 12 Anmälan om interpellation	71	
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar	71	
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 18.50	72	